סופשבוע

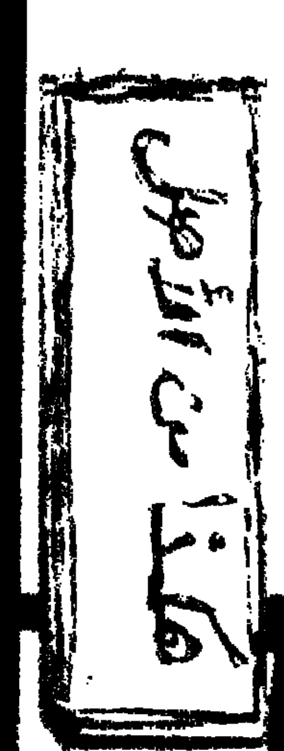
ד' בסיון, תשמ"ח 20.5.1988

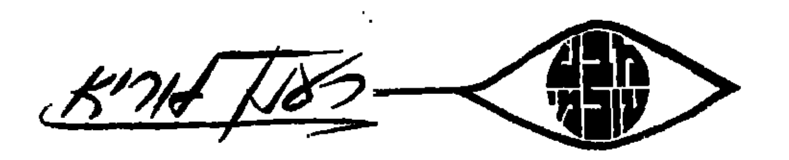
ירה רייכמן,
על בעלה השלישי
הטוב

מוטי דניאל,
קוראים לזה אהבה

"אשומון מקומי

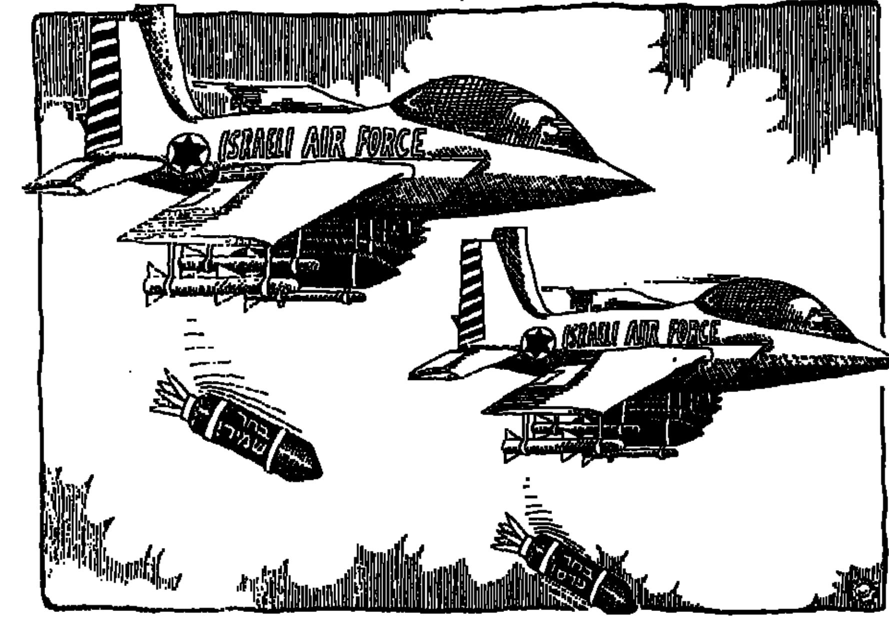
אות גברים

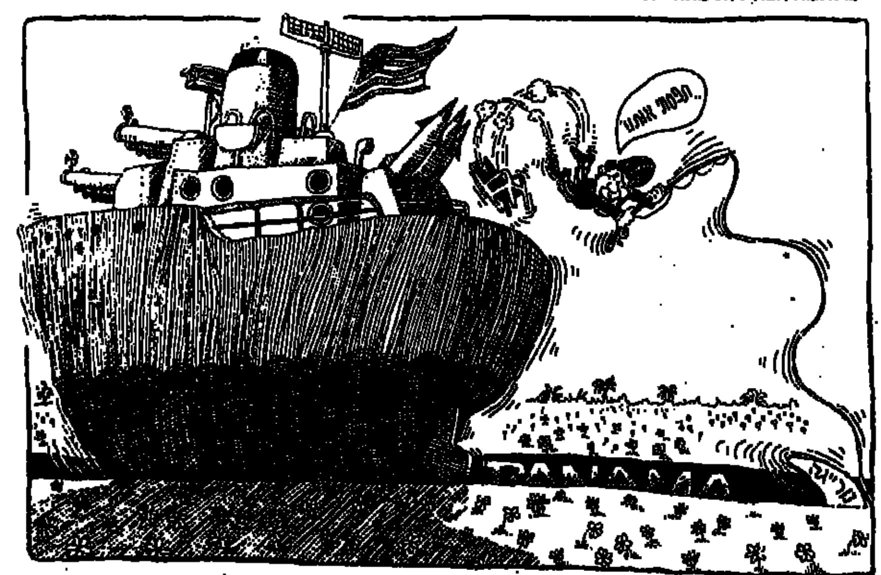

סופשבוע

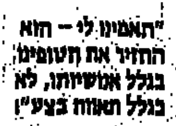
ד' בסיון, תשמ"ח 20.5.1988

מלחמת הבחירות מתחילה

בשער: גילה רייכמן, ארכיטקטית, נשואה
באושר לפרופ' אוריאל רייכמן
כתבה בעמוד 14. צילום: ראובן קסטרו

עורך: עמי דור־און
קניית עורך: דניאלה בוקשטיין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אנשל, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

2* סנטימטרים
הדרך הקצרה ביותר לחיסכון:

באנרגיה.

כי 2 סנטימטרים זה כל מה שתרמוקיר צריך על מנת לבודד את דירתך. רק 2 סנטימטרים של תרמוקיר - שכבת הבידוד המושלמת - ובחורף צריך לחמם פחות, בקיץ צריך לקרר פחות ובסה"כ צריך להשקיע הרבה פחות אנרגיה.

בכסף.

כי ודאי ידוע גם לך שאנרגיה עולה כסף.
גם משרד האנרגיה והתשתית הבין כי בידוד מתאים של הדירה מבטיח חיסכון עד 50% בהוצאות לחימום או קירור הבית, ולכן קבע מכון התקנים תקן מיוחד (ת"י 1045) לבידוד תרמי של בנייני מגורים.
אי עמידה בתנאי התקן היא עבירה על חוק התכנון והבניה.

בזמן.

כי שיטת תרמוקיר לבידוד תרמי היא:
המהירה ביותר מבין השיטות הקיימות: תרמוקיר + מים ואפשר להתחיל לבודד.
החסכונית ביותר - תרמוקיר זול בהשוואה לכל שיטת בידוד־איטום אחרת. תרמוקיר ארוז בשקים, מוכן לשימוש מיידי ואין איבוד חומר.
הקלה ביותר - יישום זהה לזה של הטיח הרגיל.
הנוחה ביותר - בתוך הדירה או בחוץ. הבחירה בידך.
היפה ביותר - עם שכבת ציפוי חיצונית דקורטיבית.
היעילה ביותר לבידוד ואיטום בנייני מגורים.
יעידו על כך מומחי בנייה ידועי שם בעולם כולו ומאות אלפי הבניינים, בארץ ובעולם ש-2-סנטימטרים של תרמוקיר שיפרו את רמת הדיור בהם לבלי הכר.

בעצבים.

וזה לא פחות חשוב.
כי חבל לנסות פתרונות זמניים לבידוד ואיטום אם אפשר להגיע בצעד ראשון לפתרון של קבע.
עם תרמוקיר אפשר לחסוך את עוגמת הנפש הכרוכה בקיר לח וסדוק ובחשבונות חשמל ש"אוכלים" נתחים כבדים מן המשכורת.
תרמוקיר. זה מה שהקיר שלך צריך, וזה גם מה שאתה צריך.
תרמוקיר. לאיכות חיים ולשקט נפשי לטווח ארוך.

* 2-6 ס"מ, לפי אזורי האקלים ודרישת תקן ת"י 1045.

עוד מוצרים
מבית תרמוקיר לבחירתך:

תרמוקיר הוא פרי פיתוחה של חברת "RHODIUS" הגרמנית - החברה המובילה בעולם בייצור חומרי בידוד מתקדמים לבניה.

תרמופין - ציפוי דקורטיבי משובח, אטים למים ונושם.
תרמוגג - תערובת מוכנה לבידוד גגות ורצפות.
קירית - טיח חוץ ופנים אטים למים ונושם.
מתאים לטיוח מבנים בקרבת הים.
ריצופיט - טיט לריצוף אריחי טרצו ושיש בחיר.
קרמיטיט - טיט להרכבת אריחי קרמיקה, שיש ואבן נסורה.

זהו רק חלק קטן מן המגוון הרחב של מוצרי בידוד ומוצרי בניה אותם תוכל למצוא בתרמוקיר.
את מגוון מוצרי תרמוקיר ניתן להשיג במגרשים לחומרי בניה בכל רחבי הארץ.

מפיץ אזור הצפון: עמלן בע"מ
טל: 04-672101

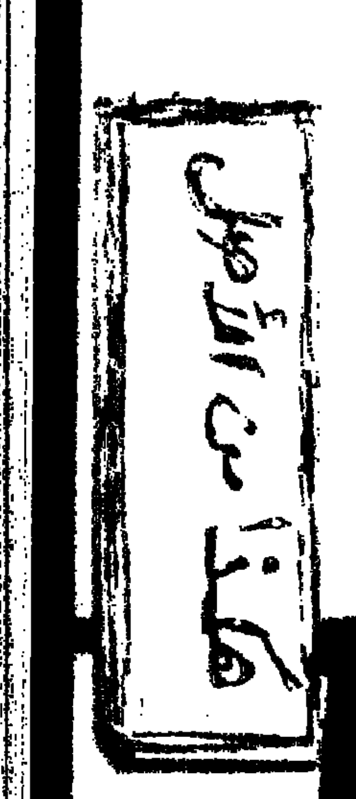
הציפור שעולה על כל קיר

תרמוקיר
ואתה מכוסה.

ציפוי תרמי לבידוד קירות הבית

תרמוקיר
טכנולוגיה לבניה מתקדמת. קיבוץ חורשים.
טל: 03-9386300

ראשומון מקומי. מות הרועה

מאת אביבה מץ

ג'זדה מחמוד עוואד, הרועה שנהרג, עם אשתו ביום כלולותיו.

צילום: ראובן קסטרו

אביו של מוחמד עוואד, אבו־ג'ודה, על גג ביתו של הבן. עכשיו נטוש שם.

ש ילה. התיישבות בשומרון עטו־פה בעצי זית, יושבת על הר. למטה, בעמק הפורה, שוכן הכפר תורמוס עיה. אלה מביטים למטה ואלה מסתכלים למעלה. שכנות עין בעין. קשר ישיר. בכביש המוליך לשילה לא ניכרים ארועי החודשים האחרונים. רכב סיור של צה"ל עושה שם דרכו הלוך ושוב. שקט באיזור. אווירה פסטורלית לבאים מן החוץ. בכניסה לישוב שלט: "ישיבה כולל אברכים". אברך עטוף טלית יוצא לקראתנו. בידו האחת ספר תפילה, בידו השניה מכשיר־קשר. מי צריך מלים.

הבתים הקטנים סביב צלע ההר בנויים בצינעה. בלא ברק, בלא התבלטות. אופני־ילדים פזורים בכניסות, הרבה מאוד זוגות אופניים. רגלי הלאום כחולים־לבנים במרפסות הבתים. ישוב חגיגי. גם ילדי בית הספר האיזורי מקושטים בכחול־לבן לכבוד יום ירושלים. לא ניכר בהם דבר ממה שקרה כאן בל"ג בעומר. ישוב קהילתי שליו ביום חמסין.

לפני שבוע ושלושה ימים נהרג בישוב רועה הצאן הערבי ג'ודה מחמוד עוואר מהכפר השכן תורמוס עיה שבעמק למטה. "ג'ודה היה קורבן האינתיפאדה", אומר יונה צורף, מזכיר שילה, "אם לא היתה אינתיפאדה, זה לא היה קורה. יש מלחמה באיזור, ובמלחמה נופלים קרבנות".

את אירועי אותו יום מתאר רב ברקוביץ', יו"ר המזכירות בשילה: "בל"ג בעומר, בשעה ארבע אחרי הצהריים לערך, ראתה אהובה מנצור מחלון ביתה ארבעה רועים עם עדר כבשים מתקרבים לבתים הראשונים של הישוב. ביתה של אהובה מנצור משקיף אל מטע השקדים, קרוב למתקן השעשועים של הילדים שלנו. אהובה נכנסה ללחץ. מיד התקשרה לרכז הבטחון, אבל הוא לא היה בבית.

"לא רחוק מכאן טיפל ישראל זאב בטלאים שלו. מישהו הזעיק את ישראל. הוא לקח את הרובה שלו, אם־16, עלה על הטוספה ונסע למקום. אני לא יודע מה הוא ראה שם, אני רק יכול להגיד שישראל סיפר לי שהוא ירה ירייה אחת באוויר, אחר־כך עוד אחת באדמה – וזהו. הרועה נמצא מת בשטח. אחרי־כן באו מהצבא, עשו שיחזור מוקדם עם מפקד האיזור, ועוד באותו ערב, עשו גם תחקיר בשטח. כל הצבא היה כאן. לאחר מכן הגיעה המשטרה, ערכו שיחזור עם וידאו ולקחו את ישראל איתם".

רב וציפי ברקוביץ' מארחים, בבית שרק עכשיו גמרו לבנות הם מגדלים חמישה ילדים. בית אבן צנוע, מרוהט בפשטות. רב נולד בארה"ב, התחנך בבני עקיבא. ציפי מרפאה בעיסוק. ראשה מכוסה בכובע סרוג מתחתיו חבוי כמעט כל השיער. רק הפוני נשאר בחוץ. אחרי־כן יצטרפו לשיחה חברים נוספים מהישוב, כאלה שאיכפת להם להסביר איך ולמה זה קרה.

רב ברקוביץ' מנסה להסביר את הלקע: "האיזור הזה נתון באופן כללי משקט. לא היו כאן מאורעות. מי יודע מה. מתחילת האינתיפארה נזרקו פה

(המשך בעמוד 12)

ריזיק עוואד: "אנחנו מכירים את כולם בשילה. כשהיתה להם בעיה עם כבש חולה היו מביאים את ג'ודה שיעזור. הוא גם טיפל בכבשים של ישראל. וגם הם היו עוזרים לנו. הכל היה טוב".

מאת מיכל קפרא

יונה צורף, מזכיר שילה, עם תושב תורמוס עיה. "גם לי זה יכול היה לקרות".

שילה, וברקע תורמוס עיה. בסך הכל רוצים שכנות טובה.

מ ה קרה בחמישה במאי. היה יום חמישי. בשעה שלוש ותצי וק־צת ג'ודה מחמוד עוואר, 28, רועה צאן, שכב ללא רוח חיים על הקרקע. גיסו ריזיק, רועה צאן גם הוא, נפצע מכדור ברגלו. הכבשים מסביב מאוד נבהלו. שתיים נהרגו וגם כלב אחד. כך אומרים תושבי הכפר הערבי תורמוס עיה. איפה הכבשים עכשיו שאלנו. לא יודעים. ישראל זאב, תושב היישוב השכן שילה, שבנפת רמאללה, נמצא במעצר בחשד שגרם למותו של ג'ודה. בשעה שלוש באותו היום סביר להניח שאף אחד לא הריח באוויר ניחוח קצת שרוף של ירי מקנה אם־16. סתם שעה.

עשרה ימים אחרי, חיפשנו את האנשים. גם בצד הזה וגם בצד ההוא.

הכניסה הראשית לתורמוס עיה חסומה בשני סלעים גדולים. צריך להסתובב ולנסוע בשביל עפר אחר המוביל לכפר. לוחית הרישוי הישראלית של המכונית מהפנטת מבטים מקומיים. המכונית מטפסת למיסגד. ליד המיסגד יודעים הכל. ככה זה. מחפשים את משפחתו של ג'ודה. שני דוברי אנגלית ודובר עברית אחד – טבח לשעבר באוניברסיטה בירושלים – מתנדבים לעזור, אבל גם לעזרה שלהם, מתברר, יש גבול.

"אתם צריכים להגיע לבית של האבא, הנה זה שם". האצבע מונפת לכיוון הוואדי שלמרגלות הישוב שילה. די רחוק. איך מגיעים? הסבר כללי: "צריך לנסוע בכביש שמוביל לשילה ומשם להיכנס בשביל עפר".

מישהו מוכן להדריך אותנו?

"לא, לא".

למה לא?

"לא, לא, בשום אופן".

למה?

"מפחדים".

ממה מפחדים?

"הם יירו עלינו".

מי יירה עליכם?

"המתנחלים".

מה פתאום? למה שיירו עליכם?

"איך ג'ודה מת"?

אף אחד לא יירה עליכם.

"ואם יירו עלינו, מה תעשו"?

אף אחד לא יירה.

"לא, לא הולכים לשם".

אבל זה רחוק מהישוב, מה יש לפחד?

"לא, לא, את לא מבינה כלום".

דיאלוג ארוך, מתיש, מתמיה. גוש של חוסר אמון.

גבר מבוגר מתערב בשיחה. הוא מוכן להראות לנו היכן נמצא אביו של ג'ודה. הצעירים מביטים בו. "זה כסדר", הוא אומר להם. התלבטות ארוכה.

"אתם תהיו אחראים אם יקרה לנו משהו?" שואלים־מתריסים שני הצעירים. שתיקה. אחד מהם סטודנט בביר־זית, השני טבח שם. נכנסים למכונית ומדברים על האוניברסיטה הסגורה מאז תחילת ההתקוממות. הרבה אינפורמציה קיבלנו מהתיקשורת וכוחות הבטחון על החסימה, המרדנות, השינאה. עכשיו לשם שינוי, הם נותנים שיעור במתח.

(המשך בעמוד 11)

"מה שחשוב זה מה שעושים היהודים, לא מה חושבים הערבים. זה מה שקובע. הם אף פעם לא שאלו אותי מה אני רוצה. למה אני צריך לשאול אותם מה הם רוצים"?

תורמוס עיה

האלמנה ושלושת ילדיה בבית אביה: "אני מפחדת ללכת הביתה"

(המשך מעמוד 9)

"לא מכאן, לא מכאן", נזעק אחד מהם. אולי יראו אותו חס וחלילה. מחנים את המכונית בשולי איזור המיפעלים של שילה וממשיכים כחמש־מאות מטרים ברגל לעבר שני מבני אבן בודדים. אנחנו מתרכזים בעשבים, בקוצים, באבנים ובנחשים, והם מביטים בחשש לאחור. מגיעים. האב איננו. הבית נעול. אבל דלתות ביתו של ג'ורה הממוקם בהמשך, פתוחות. האשה והילדים אינם. יש שמיכות בערימה, שקית עם שערות סבונים, שיירי אוכל, נעל של תינוק, צילום של האב על הקיר, שטיחים, מזרונים, קירות חשופים, ריח כבד, אדי חום.

חוזרים לכפר. השמועות על מקום הימצאו של האב סותרות אחת את השנייה. אבל האשה והילדים נמצאים בכפר מראייר, בו חיה משפחתה של האשה. זה בטוח. נוסעים. דגל אש"ף בלוי שתלוי על עמוד חשמל מקניט את השקט, ומטעה כליכך. שקט שהופך בקלות את החיפוש אחר המשפחה לטיולון אקזוטי בכפרים ערבים.

היו פה הסגנות?
"קצת".
כמה קצת זה עניין יחסי. סיסמה על קיר.
מה זה?
"זה בשביל שכולם ידעו שרוצים פה רק אש"ף". הי הסיסמה נותר באוויר הרחוס של המכונית. "לא מגיע לנו לחיות במדינה משלנו, עם חוקים משלנו?" שואל המבוגר. "למה לכם מגיע ולנו לא, אתה לשמיר ובגין מותר להילחם בשביל מדינה יהודית ולנו אסור?" נשמע שיחה פוליטית מגיע פנצ'ר.

כפר מראייר. תוך דקות ספורות כל משפחת האשה מתאספת בחדר אחד. אמאל שמה. בחורה בת 24, בהריון, על ברכיה יושבת הבת. באצבעות גרומות מעבודה קשה היא מרפרפת על שיער הילדה, מחפשת בערינות גבשושיות טפיליות. אמה מחזיקה בידיה את שני הילדים הנוספים. שניהם חרשים־אילמים. הגדול ביניהם, בן ארבע, עדיין לא התפתח. תנועותיו מעוותות. מראה קשה. כשהצלם יצלמם תחזיק האם את ידו בכוח, כנסיון לגבור על התנועות הבלתי־רצוניות.

אין בכי. אין צעקות. אין יללות. "שמעתי את היריות", היא מספרת, "יצאתי החוצה לראות מה קרה. באו אנשים ואמרו שמישהו מת. רצתי למעלה וראיתי שזה הבעל שלי. בת־דודה שלי, אשתו של ריזיק, שהיתה שם, אמרה לי לא לצעוק ולא לבכות. בהתחלה לא נתנו לי לגשת אליו. אחר־כך לקחו אותו לבית־חולים".

אחיה, ריזיק עוואד אבו־נעים, יושב על הספה ממול. רגלו חבושה. אחד הכדורים נכנס לירך ויצא. כשהוא מספר על מהלך האירוע, כולם שותקים. אין בקול שלו שנאה. רק תמיהה. "כשראיתי מה קורה, צעקתי, אבל זה לא עזר".

יום אחרון לרמאדן, ובכל זאת מגישים פחיות קוקה־קולה לאורחים. גרזי מים, אגב, אין בכפר. יש חביות גדולות בחצר האוגרות את מי הגשמים.

את מכירים את אנשי שילה היטב?
"בטח שאנחנו מכירים. ג'ורה ואני מכירים טוב את יונה, את יעקב, את ישראל. מכירים את כולם. יונה הוא המוכתר של ההתנחלות. תמיד הוא אמר לנו תבואו לרעות פה, אין שום בעיות. כשהיתה להם בעיה עם איזה כבש חולה היו מביאים את ג'ורה שיעזור. הוא גם היה מטפל בכבשים של ישראל. גם בנה את הדיר בשביל הכבשים. וגם הם היו עוזרים לנו. הכל היה טוב מאוד. בסדר. אחרי המקרה שאלתי – למה. אני לא מבין, לא מבין".

"אולי הם לא רצו שיהיו שם עוד רועי צאן", מנדב השערה בן־דוד אחר. לאף אחד אין תשובה. סימן שאלה ענק. וכולם זוכרים את הכוס קפה שלהם שממנה לגמו היהודים השכנים.

אמאל מביטה במצלמה בהתרסה. שלושה ילדים סביבה. מתי תחזור לביתה המבודד אינה יודעת. "עכשיו אני מפחדת ללכת לשם", היא אומרת. "אבל אחר־כך אני אחזור. כל הדברים שלי שם". ויש שמועות. שמעו, למשל, שמתנחלים ירדו אל הבית וביקשו לשרוף אותו אבל הצבא עצר בעדם. מישהו ראה? לא. שמעו. השמועה נהפכת לסיפור, הסיפור מביא פחד. הפחד מביא את הדמוניזציה' חסרת הפרופורציות של היהודים ממול.

בעיות פרנסה, אגב, משאירים לפתרון אללה והמשפחה המורחבת.

אחת מבנות הדוד הקטנות רצה במהירות לביתה להביא תמונה של ג'ורה ואמאל. היא חוזרת מתנשפת ובידה, במסגרת פלסטיק לבנה, נעוצה התמונה שצולמה ביום החתונה המאושר. ג'ורה בחליפה ועניבה, מבט רציני, ואמאל בשמלת כלה לבנה, מבט רך יותר.

בלי חיוכים. כתף נוגעת בכתף. על הצילום כתמים לבנים. "הכתמים זה בגלל שהילד שניקה את התמונה חשב שיש זכוכית וניגב חזק", מתנצלים. ובכל זאת, למרות הכתמים, צילום חתונה קלאסי.

חוזרים לכפר תורמוס עיה לחפש את האב בן השמונים ושתיים. הרבה דוברי אנגלית ודוברי ספרדית. רבים מבני הכפר עובדים בארצות־הברית ובמדינות אמריקה המרכזית. כפר גדול. אולי הוא בבית הזה? לא. מטשיכים. אמו של ג'ורה נפטרה. את אחד בחו"ל, אח שני בכלא. אף אחד לא מתנדב לפרט

(המשך בעמוד 59)

האשה: "שמעתי את היריות, יצאתי החוצה לראות מה קרה. באו אנשים ואמרו שמישהו מת. רצתי למעלה וראיתי שזה הבעל שלי. בת־דודה שלי, שהיתה שם, אמרה לי לא לצעוק ולא לבכות. בהתחלה לא נתנו לי לגשת אליו. אחר־כך לקחו אותו לבית־חולים"

שילה

ציפי ברקוביץ' וילדיה בבית, בשילה: "השוק הגדול שזה קרה לישראל"

(המשך מעמוד 8)

שישה בקבוקי תבערה, הרבה אבנים, וכל שבת – מחסומים על הכביש. למרות התדמית שיש לנו בתיקשורת, החבר'ה מכאן, משילה, נוהגים באיפוק גדול. לי נראה שרוב האוכלוסיה של תורמוס עיה, בלי להיכנס לנושא של הזדהות פוליטית, כמו גם רוב האוכלוסיה בשילה, לא מעוניינת בהתגרויות.

"ישראל זאב – אם מישהו היה מתעניין בו כבן־אדם – הוא אחד מאלה בישוב שלנו שמעוניין בשכנות טובה. אבל אני בטוח שיש גם בשילה וגם בתורמוס עיה כמה אנשים שלא מעוניינים".

ציפי ברקוביץ': "השוק הגדול היה שזה קרה דווקא לישראל. הוא כל־כך עדין. היה לו אינטרס לחיות בשלום עם הערבים. הוא מאמין בדו־קיום. אחד המתונים ביותר מבחינה פוליטית".

רב: "בנסיבות אחרות בחיים, הייתי יכול לראות אותו בעתיבות שלום'. ציפי אמרה היום שהוא בעצם היה צריך להיות זה שידבר בשמנו עם התיקשורת".

האם נכון הסיפור שזו היתה מריבה בין רועים על שטחי מרעה?

רב: "זה לא נכון. זה בכלל לא שטח שקרוב לדיר של ישראל. כתבו עליו שהוא המפלצת הגדולה ביותר ביהודה ושומרון, אבל הוא בכלל לא מוציא את הכבשים שלו למרעה. הוא מגדל אותן בשיטה מיוחדת בתוך הדיר. יש בתורמוס עיה אנשים שאומרים שכל אדמות שילה הן בעצם שלהם. או אולי במישור התיאורטי... אבל אם מדברים על ריב אדמות, אני לא יודע... יש אולי איזה קטע קטן, לפני שלוש שנים, יכול להיות שהיה איזה סיפור, שבשילה התחילו לגדל אבטיחים בשטח שאנשי תורמוס עיה טענו שהוא שלהם. אבל לגבי מקום האירוע באותו יום, אין שום מריבה, חוץ מהדיון הפוליטי הגדול והכללי למי יש זכות לגור בארץ ישראל".

מי הם אנשי שילה שאינם מעוניינים בשכנות טובה?

רב: "אצלנו בישוב יש מכל המינים. מכיפות שחורות ועד לקיבוצניקים. יש גם כמה מצביעי כהנא, כמו בכל מקום אחר. אני מניח שהם לא מעוניינים בשכנות הזאת. במשך השנים היו בינינו לבין הערבים השכנים יחסים, היו ביקורים הדדיים. לפני חצי שנה היה כאן אחד מאנשי המחתרת שהיה באבל ובאו אליו אנשים מתורמוס לנחם אותו. כך זה היה שנים".

ציפי: "הדבר הכי כואב לנו זה שכולם שונאים אותנו. כותבים בעיתונים... אני מסתכלת בראי ושואלת את עצמי: 'אנחנו כאלה מפלצות'? תראי בעיתוני השמאל, הכל מלא שינאה, מלא שיטנה. מאיפה הם לוקחים את זה? אני בטוחה שיש קונסנסוס אצל כולם בישוב, שלמלחמת אחים זה לא יגיע. אם זה יגיע – אנחנו נרד מפה".

רב: "את מה שציפי אמרה עכשיו, בנימה כזאת של ותרנות, אני לא שומע מהצד של השמאל. אחרי המקרה כאן, כתבו בכל העיתונים – רצח. אנחנו בעצמנו לא יודעים מה קרה, והם (השמאלנים) אומרים 'ידענו כל הזמן מי הם, ועכשיו יש לנו גם הוכחה'. מדברים עלינו בלשון רבים. יוצא מזה שגם אני הייתי שם, שגם אני השתתפתי בזה. אני רואה את זה כעלילה נגדי, כשנאת אחים גדולה. הדימוי שהרביקו לנו, כצמאי דם, זו עלילה".

ד"ר עלי מרצבך נולד בפאריס ועלה לישראל עם משפחתו אחרי מלחמת ששת הימים. עלי הוא מרצה בכיר למתמטיקה באוניברסיטת בר־אילן, בחור סימפטי עם כיפה שחורה. אשתו מנהלת את בית־הספר בשילה, עכשיו בחודשי הריון אחרונים עם ילדם התשיעי. לעלי יש רעיונות מקוריים לגבי דו־קיום עם שכניו הערבים: "מעבר לחשיבות שיש למקומות כאלה כמו שילה, שהם נחלת אבות, הרי עצם זה שאנחנו גרים כאן זה צעד חשוב לקראת לשלום. טוב לחיות ליד שכנים ערבים, כך נכיר אותם יותר טוב. זאת ההזדמנות לשלום. לא להסתגר בשפלה, דווקא ליצור קשר".

אם חושבים כך, זה יכול לעבוד גם הפוך: כדי שהערבים יטיבו להכיר אותנו, הם צריכים לגור גם בתל־אביב?

עלי: "אם ערבי רוצה לגור בתל־אביב, שיבוא לתל־אביב... בתנאי שלא יזרוק אבנים ולא יתגרה. במסגרת חוזה שלום צריכה להיות אפשרות לערבים לגור גם בתל־אביב, וליהודים להתגורר גם ברבת־עמון או קהיר. ואני מתכוון לכך הלכה למעשה, לא רק בתיאוריה".

אביגדור שז, רכז הביטחון של שילה: "באותו יום, כשזה קרה, לא הייתי בישוב. קיבלתי קריאה בקשר שמסתובבים כאן ערבים קרוב לבתים הראשונים של הכפר. זה היה בסביבות ארבע או חמש אחר הצהריים. ביקשתי מאישתי בטלפון שתבקש מישראל זאב לגשת לבדוק את העניין. כשחזרתי, אמרו לי שכנראה נהרג אדם. מיד עליתי למעלה. זה היה בערך חצי שעה אחרי שזה קרה. אנשים היו בשוק, שאלתי מי ראה. אמרו שישראל. הזעקתי אמבולנס. רצתי ליונה, שאשתו רופאה. הם לא היו בבית. רצתי למקום ובאמת ראיתי שזאת גופה. מת לגמרי. בדקתי, לא היה מה לבדוק, כל המוח היה בחוץ. הראש פתוח. לא זיהיתי אותו. עכשיו אני יודע מי הוא היה. אני מכיר את הפרצוף שלו. הוא עבד אצלנו בכל מיני עבודות מזדמנות. הסתובב בישוב כמו אנשים אחרים מהסביבה".

יונה צורף, המזכיר: "אני מניח שישראל הכיר אותו. עד כמה שאני יודע הוא עבד אצלו פעם בדיר".

אביגדור שז הגיע לשילה מפרדס־חנה במסגרת הצבא, לישיבת ההסדר. קאובוי שזוף עם כיפה סרוגה. יונה צורף בא לכאן מכפר הרא"ה. גם אשתו בהריון, ילד חמישי. אביגדור דיבר עם ישראל מיד אחרי המקרה. את מה שישראל סיפר לו הוא לא היה מוכן לומר. גם יונה צורף דיבר עם ישראל, וגם שפתיו חתומות. הם מספרים רק מה שהם מוכנים לספר.

חביבה יעקובסון, חברה במזכירות הישוב, עורכת־דין, עובדת בירושלים: "ישראל הוא בן־אדם אחראי, מסור למשפחה".

עלי: "אני מכיר אותו כשכן, טיפוס רגוע, נחמד".

יונה: "בחור שסומכים עליו, יציב, שקול", ומוסיף

(המשך בעמוד 59)

ציפי: "הדבר הכי כואב לנו זה שכולם שונאים אותנו. אני שואלת את עצמי: 'אנחנו כאלה מפלצות'? תראי בעיתוני השמאל, הכל מלא שינאה, מלא שיטנה. מאיפה הם לוקחים את זה? אני בטוחה שיש קונסנסוס אצל כולם בישוב, שלמלחמת אחים זה לא יגיע"

בעלה השלישי והטוב

הוא פרופסור למשפט אוריאל רייכמן, היא, נירה, אדריכלית מצליחה. היא אשתו השניה, הוא בעלה השלישי. סיפור אהבה בין שני אנשים מבוגרים, יפים ומוכשרים, שכל אחד מהם שתה מכוס המרורים. פעמיים בחיים היא שברה את הכלים – עזבה בעל, בית, בטחון כלכלי וחברתי – והלכה אל הבלתי נודע. הימרה על כל הקופה. עכשיו, כבר ארבע שנים, היא הזוכה המאושרת. "אני קמה כל בוקר ורואה את הבעל המתוק שלי, נותנת לו נשיקה ומתחילה את היום"

מאת יצחק בן־חורין צילם: ראובן קסטרו

נירה, בדירת הגג בשיכון דון "הרומן ביניהם התפתח לסיפור אהבת אשתו של שני מבוגרים שעברו תקופת חיים ומצאו את האושר"

פעמיים בחייה שברה האדריכלית נירה רייכמן את הכלים. קמה ונטשה בית יפהפה, משרד מצליח, חברה אוהבת ומפרגנת והסתלקה לה למקום אחר. אל הבלתי נודע. אשה יציבה, נעימה, בלי ג'וקים בראש – יאמרו לך כל מכריה – האחרונה שאפשר לחשוב עליה במונחים של נטישה, של פירוק מסגרות. בסך הכל היה לה מה להפסיד, אבל היא לא היססה לחתוך בגדול. כמו מכורה להימורים, היא שיחקה על כל הקופה.

ב־1974 נפרדה מעורך־הדין החיפני המצליח עדי בראונר (פלילים), סגרה משרד אדריכלות בכרמל, אמרה שלום לכולם ונחתה עם פעוט בן שלוש בניו־יורק המנוכרת. מקץ עשר שנים של בניית משפחה חדשה, משרד פורח וביסוס כלכלי, היא נטשה את עורך הדין הניו־יורקי איירה סלייד (מומחה לעזבונות), ונחתה בחיקו של ריקן הפקולטה למשפטים (איך אפשר אחרת) באוניברסיטת תל־אביב, פרופסור אוריאל רייכמן (מומחה עולמי בקניין). עכשיו ההוא בניו־יורק עם העזבונות וזה בתל־אביב עם הקניין.

היא באה ארצה מאהבה. גם זה יכול להיחשב כסוג של ציונות, אם לוקחים בחשבון שהיתה שקועה עד צוואר בהווית החיים הניו־יורקית. אכלה לתיאבון מהוויטמינים שיכול להציע "התפוח הגדול", ספגה תרבות, הרחיבה ידע והתעשרה בחוויות של טבור העולם. ישראל נראתה רחוקה, קטנה ולא רלוונטית. משפחה, דירת־גג ענקית בלב מנהטן, ליד מוזיאון המטרופוליטן, משרד אדריכלים מצליח. אלף שליחים לא היו מצליחים להזיז משם. אחותה כרעה ללדת, היא באה לביקור בישראל והברק פגע בה. עכשיו אלף כבאים לא יכולים לכבות את האהבה הגדולה. היא חיה כאן, איתנו. ניו־יורק נראית לה רחוקה, זרה ולא שייכת לעניין.

זהו סיפור אהבה מחמם לב, בין שני אנשים מבוגרים, יפים ומוכשרים, שכל אחד מהם ספג מנת יסורים גדולה. פרופסור אוריאל רייכמן, איבד את אחיו גרי שנהרג במלחמת יום הכיפורים וכעבור ארבע שנים את אביו אלפרד, שהתאבד בירייה על קבר הבן, בבית העלמין בקרית־שאול, לא לפני שניסה להצית את ביתו ואת המוסך שלו.

ב־1981 נסע פרופסור רייכמן, נשוי ואב לשתי בנות, לשנת שבתון ללוס־אנג'לס. אשתו מזה 17 שנה, יהודית, התאהבה באחר ונשארה שם. פרופסור רייכמן חזר ארצה עם הבת הבכורה, בת 18 וחצי. הצעירה, בת עשר, נשארה בארה"ב עם אמה. הנפילה היתה קשה ומכאיבה. עברו שלוש שנים עד שקיבל פיצוי מלא על עוגמת הנפש ההיא, ברמותה של נירה היפהפיה, אשה טובת־מזג ומוכשרת. אמריקה לקחה – אמריקה נתנה.

המתן היה נירה. עוד הוכחה בלתי ניתנת לערעור לעובדה שחיפה הוציאה את הנשים הכי יפות בארץ. במצבה, היא אינה מהססת לחשוף את גילה: 42. נולדה בשנת 1946. בגיל שנתיים נהרג אביה, לוחם האצ"ל גרליה מרניצקי, מירית צלף ערבי בגשר רושמיה. אמה התחתנה כעבור שנתיים. גדלה בהדר הכרמל עם אחיותיה ציפה וענת. בוגרת בית־הספר "הריאלי", מגמה ביולוגית. תלמידה טובה. סיימה בהצטיינות את לימודי ההסמכה לארכיטקטורה בטכניון (שנת 1970), חמש שנים תואר ראשון באדריכלות.

"נישאתי לעדי בראונר תוך כדי הלימודים ועם תום הלימודים התחלתי לעבוד כשכירה במשרד אדריכל גלעד. הפרש הגילים בינינו היה די גדול. היתה החבורה שלי והיתה החבורה שלו. הבית שלנו היה ידוע כבית אירוח. אהבו לבוא לבלות אצלנו. תמיד היה שמח. לפעמים אני חושבת על הכוחות הנפשיים שנדרשו ממני לעבוד, לגדל תינוק ולארח אנשים כמעט כל ערב. עדי בראונר אהב קהל. ברגע שהיה קהל הוא היה מכוכב וזה היה כבר אחרי חצי בקבוק קוניאק, אז היה תמיד שמח. בחברה היה איש מבריק, כשרון יוצא מן הכלל. כשרונות שלא תרמו לחיי הנשואין שלנו".

נולד הבכור גרי, על שם האב גרליה וכעבור 18 חודש נולד הבן השני דני. די מהר איבחנו הרופאים שהוא חולה במחלת אגירה – "נימן־פיק", הגורמת לאי פירוק של חלבונים, לבלימת מערכת ההתפתחות. תוחלת החיים של פעוט הלוקה במחלה 2־4 שנים.

"הרופאים דיברו על מכסימום ארבע שנים, אבל אתה תמיד מקווה שאולי ימצאו תרופה ושיקרה הנס. אתה גם קצת לא מאמין, מקווה שאולי יעבור זמן ומישהו יאמר שהיתה טעות באבחנה. זה המצב ואתה אפילו לא צריך להחליט שכל עוד הילד חי אתה עושה את המכסימום. אתה מטפל בילד שלא מסוגל לזוז, לא מסוגל לעשות כלום בלעדיך. הוא מדבר אליך בעיניים, וחיוך אחד שלו פעם אחת בכמה ימים שווה את המאמץ. אתה יודע שזה יגמר אבל יש אינסטינקטים. היצור הזה כל כך חסר אונים שאתה חייב לתת לו את המכסימום".

זהו סיפור שמשבש חיי משפחה. מתיש ומתסכל. במשך היום עזרו לה ההורים שלה ושלו. בלילות איש לא יכול היה לסייע לה. התינוק התעורר כל חצי שעה לאכול, היה צריך להפוך אותו. וכימים ניהלה נירה את משרד האדריכלים שהקימה, המשיכה לנהל חיי משפחה מורחבים, לטפל בילד הבריא.

חבר שהכיר את בני הזוג הגדיר אותה: "אשה נעימה, נחמדה, ארכיטקטית טובה. בחורה על הכיפאק. עיצבה בטוב טעם את הבית ברחוב התשבי. אשה שקולה. אשה ברמה".

נירה: "היה משבר בחיי הנשואין שלנו. אין ספק שזהו קטע משברי. עדי ריכז את תשומת־הלב שלו בילד הבריא. זה היה אולי הקש האחרון. נסעתי לארה"ב ביוני 1974, נסיעת עבודה והתאווררות. אחרי עשרה ימים נפטר בני הצעיר וחזרתי לארץ".

> **"היה משבר בחיי הנישואין שלי עם עדי בראונר. הוא ריכז את תשומת הלב בילד הבריא. נסעתי לארה"ב לעבודה והתאווררות, ואחרי עשרה ימים נפטר בני הצעיר"**

כדי לשוב ולעזוב אותה?

"לא היתה לי שום כוונה להישאר בחו"ל. הנסיעה הביאה להיכרות עם איירה סלייד, אבל אמרתי לו שישכח מזה וחזרתי לארץ. רק אחרי שנה נסעתי לארה"ב. קמתי ועזבתי הכל".

למה?

"בגלל חיי משפחה לא מאושרים. כשחזרתי לארץ הלכתי עם עדי לעו"ד משותף וגמרנו את כל העסק בכליק. התגרשנו בהסכמה בתוך חודש. לא ארזתי ילד ויצאתי להרפתקה. קיימתי שיחות טלפוניות ונפגשתי עם איירה, עד שהחלטתי לחיות עם גבר שאז האמנתי שאני אוהבת אותו והוא יהיה בעלי לכל החיים".

והסקרנות לגור בניו־יורק?

"היתה לי המון סקרנות, גם אישית וגם מקצועית, לחוות חוויה אחרת. כמי שגדלה, למדה ועבדה בחיפה, רציתי לפרוץ את מעגל הפרובינציאליות ולחוות את ההוויה של מגורים בעולם הגדול".

איירה סלייד, יהודי, יליד מנטהן, ניו־יורקי כרם. אמו נולדה בברוקלין ואביו היגר לשם מרוסיה בגיל צעיר ונהיה עורך־דין. בנו הבכור גם הוא עורך דין, אחר כתב וצלם של פרי־מאץ ואיירה הצעיר גם הוא עורך דין.

"איירה היה לאחר גירושין. אשתו 'ניקתה' אותו והוא נשאר עם חובות. עבר קשה, השקיע טוב. עברנו שתי דירות שכורות והעניין לא נראה לי. אמרתי שאם החלטתי שהבית שלי יהיה בארה"ב אז אני רוצה שהוא יהיה שלי. מצאתי משהו עם פוטנציאל אדיר כשהמחירים בניו־יורק היו בשפל בגלל המשבר של עירית ניו־יורק שכמעט פשטה את הרגל. קנינו דירת גג של 300 מ"ר, בפארק אבניו על 81, עם פתחי אור בתקרה וכלי בניינים שמסתירים את השמש".

חשבת אז במושגים של אמריקנית?

"אמרתי לעצמי שאי אפשר שיהיה הכל. לא היתה לי בעיה נפשית עם העניין שאני לא גרה בארץ. את איירה אי אפשר היה לשלוף מניו־יורק וחשבתי על זה שאני יכולה להיות מאושרת עם חיי משפחה מלאים כניכר ולפנטז שבבוא הזמן אביא אותו לכאן. היה לי אתגר להשתלב בניו־יורק מקצועית וחברתית".

נירה עוברת גם את בחינות ההסמכה לאדריכלות של ארה"ב ומנצחת בתחרות בין אדריכלים שערכה מדינת קונטיקט לתכנון בית פרטי. מציעה עצמה לעבוד חינם במשרד אדריכלים, בתקופת שפל כלכלי שבה פיטרו עובדים ותוך חודשיים הופכת לאחראית כשכר על ארבעה עובדים שעסקו בשיקום שכונות ושיפוץ מבנים נטושים בברונקס, ברוקלין וקווינס. כעבור שנה הקימה משרד עצמאי.

הטמפרמנט שלה זה משהו. היא יכולה להתמכר

(המשך בעמוד הבא)

נירה ואוריאל רייכמן: "אנחנו מבלים פחות אבל אין פחות איכות ביחסים בינינו"

"אורי ואני ביחד ארבע שנים. שנה ראשונה שגעון, היה כיף כזה לא לישון כל הלילה. מין סיפור אהבה כזה שאתה כל הזמן רוצה להיות ביחד"

(המשך מהעמוד הקודם)

לעבודה משבע בבוקר עד עשר בערב, ושנתה נודדת בלילה בחיפוש אחר פתרונות ארכיטקטונים למבנים שהיא מתכננת. עבודה יצירתית שאין בה פתרונות של שחור־לבן.

"בניו־יורק שם המשחק הוא שיפוצים. אם כבר בונים, אז פונים אל פיליפ־ג'ונסון לפני שפונים אלי. אתה הורס בניין, משאיר רק הקליפה ומתכנן הכל מחדש. את המערכות המכניות ואת החלוקה הפנימית. אם בכל קומה בבית בברונקס היו ארבע דירות, הרי שבמערך החדש תכננתי שמונה דירות. היה לי ניסיון מחיפה בתכנון למשרד השיכון ולקבלנים פרטים איך להכניס מה שיותר חדרים במה שפחות שטח וזאת היתה הכוונה.

"זו היתה אדריכלות של בתים ושכונות. דאגתי לבניינים בודדים ולקומפלקס של בתים, כולל מגרש משחקים, גינון, מערכות הגישה לתחבורה, להולכי רגל. במקביל, התחילה גם תנועה של אנשים מהפרוורים לניו־יורק, ב־1979־1978. המחירים עלו כל כך במרכז העיר, שהחברות ירדו לעיר התחתית. באיזור זה נתבקשתי להפוך מבני תעשיה לבנייני מגורים ומשרדים. דוגמא? פנתה אלי החברה להוצאת ספרים 'ריינולדס', הוותיקה ביותר בארה"ב, שלקחה 500 מטר בבנין תעשייתי וביקשה ממני לתכנן עבורה משרד. היו לקוחות שביקשו תיכנון מחודש של כל המבנה, תוך השארת חללים ריקים לכל דייר שיעשה בשטח שלו כרצונו. שיפצתי דירות מפוארות באיזורים היוקרתיים של העיר. שיפוץ דירות מפוארות במאות אלפי דולרים".

מתעשרים מזה?

"אי אפשר להתעשר מעבודה לא במנהטן ולא בתל־אביב. אם אתה עובד ביושר ומקדיש אנרגיות גדולות לעבודה, ואיכפת לך, ואתה מבלה הרבה בשטח, אתה לא יכול להתעשר מזה. בשבילי זה הובי, זו דרך חיים. אני אוהבת לעבוד. אני לא גומרת את יום העבודה אלא אם כן אני מוכרחה. שכר הטירחה בארה"ב הרבה יותר גבוה מאשר בארץ. על שיפוץ של 200 אלף דולר שכר הטירחה הוא 20 אחוז. באמריקה הרווחתי ויכולתי לחיות בכבוד אבל לא יכולתי להתעשר".

הארץ נשכחת?

"בדיוק להיפך. הגעגועים מתחילים להתחזק. הרצון להיות חלק מהבית. יש פתאום הכרה שהתגברתי על המכשולים ואני חלק מהעניין. שראיתי הכל ואני יודעת הרבה, חיה טוב, יש לי כסף, אני יכולה לעשות מה שאני רוצה. כמה פעמים אפשר לנסוע לחופשה במכסיקו? כשמגיע חג יהודי הלכתי לבית־הכנסת ומצאתי את עצמי בוכה שם כל היום. אף פעם לא הייתי דתיה, אבל בגלל הריחוק יש פתאום כמיהה למשהו שאיננו יותר. ההורים היו הקשר עם הארץ ואחרי מותם גם זה נגמר".

מה את עושה?

בשנה שלפני מות אמי, באתי הרבה פעמים לבקר אותה בארץ. ניסיתי שהכל ימשיך כרגיל, אבל היה קשה. התחלתי לדבר עם בעלי על פירוד והוא לא רצה לשמוע מזה. ייחס את זה למשבר נפשי בגלל מות ההורים ולמשבר גיל המעבר".

את המשבר ההוא פתר לא הפסיכיאטר כפי שהציע הבעל, אלא ביקור אחר בישראל. נירה באה ללידה של אחותה ענת, והוזמנה עם אחותה ציפה ובעלה, ד"ר אריק כרמון, למפגש חברים של ליל שבת, בביתו של השופט לשעבר דני כהן. היה שם גם פרופסור אוריאל רייכמן.

נירה: "היתה חבורה נחמדה של אנשים אצל דני כהן. השיחה היתה מעניינת ואני שאלתי את עצמי, מה אני עושה באמריקה? הרי החבר'ה האלה הם אנשים שאיתם המקום שלי. אורי ישב הכי רחוק ממני. הוא בא עם בחורה יפהפיה ועבר לי בראש 'איזה זוג יפה'. הנחתי שהם בעל ואשה. לא החלפנו מילה. למחרת הגיע טלפון ממנו. עשינו הכרה, והעניין התפתח במהירות עצומה. זה התפתח לסיפור אהבה אמיתי של שני אנשים מבוגרים שעברו הרבה בחיים ופתאום מוצאים את האושר. תוך כמה ימים הוא מוצא עצמו מציע לי נשואין.

"הוא ידע שאני בתהליכי גרושין מבעלי האמריקני. חברים אמרו 'מה אתם מטורפים? התחלקתם? מה העניין הזה? תנסו, תבדקו'. חזרתי לאמריקה. נפגשנו עוד פעם באירופה. התחלתי מהר לחסל את העניינים באמריקה. לא הקדשתי יותר מדי תשומת לב לעניינים הפורמלים של גרושין ושמירה על זכויות. תוך שלושה וחצי חודשים העברתי את המשרד שלי לשותף הוותר ובאתי הנה".

כשהיא מדברת על אוריאל רייכמן, עיניה נוצצות. "הוא עשר" היא אומרת ומתחילה לפרט את מעלותיו כמשפטן מבריק, כאיש שהקריש מזמנו לכתיבת חוקה למדינה מבלי לחשוב על תועלת אישית. "כל ערב ישב וכתב, חקר ונבר. אף פעם לא חיפש לעצמו תפקיד. היה יכול להיות שר המשפטים. הציעו לו להיות חבר כנסת".

"אנחנו ביחד ארבע שנים. שנה ראשונה שגעון, היה כיף כזה לא לישון כל הלילה. קמים בצהריים ופתאום קופצים לירושלים וכל מיני שגעונות ובעצם אף אחד לא מחכה לנו ומה שלא נעשה היום – נעשה מחר. מין סיפור אהבה כזה שאתה כל הזמן רוצה להיות ביחד. לא מתקבל על הדעת שכל אחד יהיה במקום אחר".

נירה רייכמן אינה מצטערת על השנים שעשתה שם. היום טוב לה בארץ והיא לא מתגעגעת. "כשנסעתי בפעם הראשונה לניו־יורק אחרי שחזרתי ארצה – חששתי מהמפגש עם מקום שהיה הבית שלי עשר שנים. כשהגעתי לשם לא הרגשתי שום שייכות. אני אוהבת לבקר בחיפה, מאוהבת בירושלים וחיה בתל־אביב".

דירת גג משגעת בשיכון דן. מהמטבח נפתחת הדלת הישר אל משרד האדריכלים שהקימה נירה. "האהבה נמשכת אבל אנחנו שנינו עסוקים בעבודה. מבלים פחות בכמות אבל אין פחות איכות ביחסים בינינו. התחלתי לעבוד על פרוייקטים קטנים".

השתתפה בתחרות על עיצובו מחדש של קולנוע "נגה" ביפו וזכתה. עכשיו היא שוקדת על הפיכת המקום לאולם התיאטרון המודרני ביותר בארץ, בו יועלו מחזות וישכון בית האופרה הישראלית. "גיורא קירשמן עומד מאחורי היוזמה הזו להפוך בית קולנוע בשרורות ירושלים, שהציג סרטים תורכיים וירד מגדולתו, לאולם המשוכלל ביותר בארץ למחזמר ואופרה. המאמץ שלי מכוון לחלוקה נכונה של האולם והבמה, יצירת אקוסטיקה מעולה ונקודת תצפית נוחה מכל אחד מאלף המושבים. תכנון מערכות התנועה של הקהל ושל השחקנים ויצירת התחושה התגיגית לבאים. התחשבתי בסגנונות ובהשפעות של המירקם. כולו כשבאתי לתכנן את נגה. עירית תל־אביב מפתחת את מיתחם נגה, כאיזור בילוי, רחוב מקורה, בתי־קפה, מורקה ומרחיקה את התנועה המוטורית מהמקום".

משרדה מטפל בעשרים לקוחות, לרבות תכניות עיצוב דירות יוקרה באיזורי־חן מטעם חברת "אזורים". היא חלמה לתכנן את בית המשפט העליון, אך חסרו לה כמה שבועות של עבודה כדי להגיש הצעה מגובשת ומושלמת, ואולי לזכות בפרוייקט היוקרתי. נירה רייכמן מעלה מיוזמתה את הנושא, דבר המלמד על אופיה: אינה מנסה להסתיר את העובדה שלא זכתה והיא מפרגנת לחברתה, האדריכלית עדה כרמי שזכתה.

ארכיטקטורה אינה רק עיצוב, אלא תפיסת עולם, ניסיון לעצב דפוסי־חיים. מנקודת התצפית של אדריכלית שנעדרה מכאן עשר שנים, קרו הרבה מאוד דברים. "לארכיטקטורה הישראלית יש בעיה. היא מנותקת. היו צרכים שונים בתקופות שונות. מה שנעשה בשנות החמישים מתאים לדרישות של אז, לשכן מאות אלפי אנשים מיד. עשו אז דברים בחופזה. התקופה הזו נגמרה, אך יש מצבות נוראות מהתקופה ההיא, בלי סוף שיכונים, בלי סוף בתים על עמודים. מאז חל שינוי. אנשים נהגו לקנות דירה על הנייר, דורשים היום לדעת איך יראה הבית עם תום הבניה, כולל הפיתוח הסביבתי. יש שיפור משמעותי מבחינת תרבות הדיור של התושבים, מסיידים, מטפלים, שותלים גרניום בחלונות. אתה רואה את היחס של האנשים.

"מעבר לזה, יש המון טעם רע בבתים פרטים של אנשים שפתאום עשו הרבה כסף ורצו שיהיה להם הכי־הכי ושיהיה להם יותר מפלסים ושיהיה להם יותר שיש ויותר רעפים, ואתה רואה מפלצות כאלה שאין להן קשר לסביבה, להיסטוריה, לארכיטקטורה של סביבה, לתנאי מזג־האוויר, למציאות הדמוגרפית, ולממצאים הארכיאולוגיים".

נירה רייכמן חוששת שהגישה החדשה בארכיטקטורה, הפוסט־מודרניזם, הגורסת שהכל מותר ואין לצמצם בפרטים ובחומרים, מסוכנת במדינה שבה אין משמעת גדולה והכל מתפפים וחותכים פינות. "צורת החיפוף הזו משגעת אותי", אומרת נירה רייכמן, "קשה לי בעבודה הרבה יותר, אבל אין שום סטיה מההרגשה שלפני ארבע שנים. אני קמה בבוקר, רואה את הנוף היפה ואומרת 'זה שלי'. קמה כל בוקר ורואה את הבעל המתוק שלי, נותנת לו נשיקה וככה מתחיל היום". ■

קוראים לזה אהבה

מוטי (דניאל) וקרי (וינטר) חתן וכלה. ילד טוב חולון וילדה טובה לונג איילנד, אוהבים אחד את השני ואת הכדורסל. אחרי האליפות הראשונה שלו – וה־19 של מכבי תל אביב – ועוד בחמישיה פותחת, רק מעמד החופה לצד הבלונדינית הארוכה המהממת, גויה לשעבר, יכול להביא אותו להתרגשות גדולה באמת. הכל התחיל באוניברסיטת ג'ורג' וושינגטון, בין ערימות של טפסי הרשמה. סיפור מהסרטים, עם סוף־טוב "על באמת".

מאת תלמה ארמון   צילם: עדי אבישי

מוטי דניאל וקרי – "היא החברה הכי טובה שלי. אני סומך עליה בכל. אני יכול להיות איתה בבית שעות וזה מספיק לי"

"אמרתי למוטי: האהבה שלנו מוכרחה להיות חזקה, כי יש בינינו כל כך הרבה הבדלים. אם לא נשמור על האהבה הזאת, אם לא היינו עובדים על זה, היינו כבר על שני מטוסים נפרדים, כל אחד בכיוון אחר".

קרי וינטר בשולי הפארקט ביד אליהו, יום לפני דרבי הנצחון של מכבי ת"א, שבוע לפני החתונה שלה עם מוטי דניאל, שחקן הקבוצה, שהתכלט באותו מאבק אוצון לשמור על אליפות בת 18 שנים. וינטר, 185 סנטימטרים איריים נאים, משותתת בנחת בתוך ריח משחת עיסוי המנשבת מחדר ההלבשה, קולה נימוג בשלווה ברעמי כדורים מוטחים בריצפה ומהדהרים עד תיקרת האולם הריק. היא גדלה על מגרשי כדורסל, מוקפת בבחורים ענקיים. אבא שלה שיחק בקולג' ניו־יורקי ואחר כך בקבוצה מקצוענית למחצה. מכל ארבעת ילדיו של מר וינטר, היא היחידה שהגשימה רצון של אבא, שיהיה לו בן שחקן כדורסל. ככה פגשה את מוטי.

"זה היה בתחילת השנה השלישית שלי באוניברסיטת ג'ורג' וושינגטון, בוושינגטון די.סי. נכנסתי למשרד ההרשמה ומישהו שהכרתי הצביע לי על מוטי. הוא היה בלחץ, רכון על טפסים. הוא הרים רגע את הראש ונפנף, וזהו".

מוטי: "מילאתי איזה מאה טפסים והכרתי מאה אנשים שלא זכרתי את שמם, בתוך חמישה ימים. הייתי מבולבל לגמרי בימים הראשונים בארה"ב. אחר־כך ראיתי אותה באיזו מסיבה. עמדנו ודיברנו. ניגשנו למפה גדולה שהיתה תלויה על הקיר, רציתי להראות לה איפה בדיוק ישראל. פתאום המפה, משהו באמת גדול, מכוסה בזכוכית, נפלה מהקיר. תפסתי אותה באוויר, ונשארתי ככה לעמוד עם המפה הענקית בידיים. לא ידעתי איפה לשים את עצמי".

קרי: "בסוף המסיבה הלכנו לאיזה באר. דיברנו על מוסיקה. לא הבנתי איך הוא יודע מלים של כל כך הרבה שירים באנגלית, ולדבר בשפה הזאת הוא התקשה. אחר כך הוא ליווה אותי הביתה, וזהו. מאז לא נפרדנו. בספטמבר, זה יהיה שלוש שנים שאנחנו ביחד".

מוטי: "בהתחלה אני הייתי יותר בכיוון שלה מאשר היא בכיוון שלי. אני ידעתי שלא אוותר עליה".

קרי: "הוא מצא חן בעיני, אבל לא רציתי להתאהב. לא רציתי להתחייב. הייתי צעירה, רציתי לגמור את האוניברסיטה. אבל הוא לא דמה לאף גבר שהכרתי קודם. הוא רגיש יותר מן הגברים שפגשתי בחיי. הוא טוב לב, חביב במידה בלתי רגילה. נדיב. רציתי שהוא יהיה ידיד שלי".

מוטי: "התרגזתי כשהיא אמרה לי שתשמח להיות פרנרס. לא זה מה שרציתי".

קרי: "לא יכולתי לעמוד בפניו. אחרי חודשיים לקחתי אותו ללונג איילנד, להכיר את ההורים. הגענו לניו־יורק והוא הלך ברחובות כמו ילד משתאה. נהניתי לראות את ההבעה על הפנים שלו".

מוטי: "בחצר בית ההורים שלה התאספו כל חברי הילדות שלה. בהתחלה הייתי נסוג במעמד כזה, שותק. לא הבנתי חלקים מהשיחה".

קרי: "הוצאתי את מוטי מתוך עצמו. הוא היה יותר מסוגר משהוא היום. במטוס בדרך הביתה אמרתי לו: רק אל תשב ותבהה לי, שלא יחשבו שהבאתי גולם הביתה". מוטי: "הם ישבו סביב הבר־בי־קיו בחצר, היא והחברים שלה, ודיברו על זכרונות העבר. הרבה זמן הם לא התראו. התפזרו בכל האוניברסיטאות ביבשת. לאט לאט השתתקתי. היא נתנה בי מבט קשה כזה, ואני החזרתי לה מבט שאמר: את לא תאלצי אותי לדבר כשאני לא רוצה".

קרי: "ביונייטד סטייטס, אם אתה שותק, חושבים שאתה סנוב. זה מה שקשה לנו. הרקע השונה. אבל אנחנו מוציאים את הדברים. מדברים על זה".

הוא בן 24, בא מחולון. כל העולם שלו היה חולון. "לפני שנסעתי ללמוד באמריקה, חשבתי שישראל זה מרכז העולם". והוא חוזר לחולון. אבא שלו, משה דניאל, שחקן נבחרת ישראל בעבר ומאמן קבוצת נשים בכדורסל, ואמא שלו, (קרי: "אשה נפלאה") גרים בחולון. חנות המכולת שהוא חוצה אליה את הכביש, היא בחולון. זה הבית שלו. בתי השיכון האלה, שני רחובות ארוכים מוצלים, סתמיים, אוטובוסים 92, 89. גם הפועל חולון. מגיל תשע עד 22 שיחק בחולון, הורתה איתה, עלה איתה למקום בולט בטבלה הלאומית. עכשיו הוא במכבי תל־אביב, אבל החברים הטובים שלו משחקים בחולון. הם גדלו ביחד, למרות שהוא צעיר מהם בשנתיים. ישראל אלימלך, ניב כוגין. עופר יעקבי גר בבית הסמוך, עם אשתו פזית כהן, רוגמנית. מדברים דרך החלון בחולון.

היא בת 22, גדלה באי החופשות ההוא, לונג איילנד, ממול לניו־יורק. בית גדול, שנים־עשר חדרי שינה על דשא רחב, ים קרוב, אוכלוסיה פלורליסטית מסביב. הרבה יהודים. משפחה קאתולית, יום ראשון בכנסיה, הורים תומכים ולא לוחצים, הרבה אהבה וצחוק. זה מה שהכי קשה, הריחוק מהבית. "הום אין הום". אבא ואמא אלפי מייל מכאן, סבתא מקסימה עם עור פנים חלק מאז ילדותה בתווה אירית, החברה הכי טובה שלה – קאס. קשה במיוחד החסר הזה. בגלל זה חשבון הטלפון מגיע ל־400 דולר. ומוטי לא אומר כלום. "הוא מבין כמה חשוב לי הקשר עם הבית. כשאני לא מדברת בטלפון אני מקשיבה בווקמאן לקאסטות ששלחו לי".

הם היו נפגשים בין האימון שלו (שתיים עד ארבע) לאימון שלה (ארבע עד שבע). היא סבלה מהגב הארוך שלה, ושכבה בחדר ההלבשה עם לוחיות מתכת חמות על השרירים. הוא היה מתוח וקשוב לחיוך עתיר השיניים שלה. העיניים הכחולות המהממות שלה. שיער בלונדי שופע. התאור שלה.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מעמוד קודם)

היא הצחיקה אותו ברגעים קשים. הם התגוררו כאותו מעון סטודנטים. בלילות קפצו לאיזה פאב. או צפו בטלוויזיה. מוטי חולה טלוויזיה. יושב ומנגן על תחנות. קרי היתה גוררת אותו לטיולים ברגל. וושינגטון, הם אומרים, היא העיר היפה ביותר בעולם. באפלולית הלילה הרכה, מלבינים הפסלים הגדולים ברחובות. החוצות ארוכים ורחבים.

מוטי: "אני הייתי זה שהאמין שהעניינים יסתדרו. היא לא האמינה שתגיע לישראל, שנתחתן".

קרי: "היינו ביחד באותה שנה, מספטמבר עד אפריל, ואז מוטי נסע כדי להשתתף במשחקי הנבחרת. השנה התעופה בכינו שנינו כמו בסרטים".

מוטי: "לא ידענו מה יהיה. השנה הראשונה באמריקה היתה קשה מאוד. היה לי קשה להתאקלם במקום, בשפה, בשיטות הכדורסל שלהם. לא הייתי יותר ילד־טוב־חולון מפונק, שכולם אוהדים אותו מסביב. הייתי אחד מכולם. הלחץ היה עצום. רק נגמר משחק ויש עוד משחק, עם שחקנים וקבוצות שאתה לא מכיר. אחר־כך נפצעתי בקרסול ולא הצלחתי לחזור שוב למסגרת. לא הייתי יותר חמישיה. נסעתי לארץ בהרגשה שכל העסק קשה. לא ידעתי אם אחזור לשנה השניה. אבל העניין של קרי הכריע".

קרי: "הוא טילפן אלי אחרי שבועיים ואמר: בואי לישראל, בואי".

הוא חזר לשנת לימודים נוספת, קלה יותר, טובה. עכשיו היתה לו באמריקה אהבה לציון, היה לו כרטיס חוזה עם מכבי תל־אביב, הבית בחולון חיכה, עם אמא ואבא.

עכשיו הם גרים בדירה שכורה ברחוב קטן, כן, בחולון, ממול משפצים בית, וצרימת משור חשמלי מחרידה את הסלון שלהם. שמש שמתחילה להחמיר עם העור החלבי של קרי, חוררת בחרכי תריס המרפסת. קרי, בחליפת קיץ שתפרה לה סבתא, עושה את המסדרון בשתי פסיעות של רגליים ארוכות. כמה ארוכות. כל בוקר היא רצה במורד רחוב והסתדרות והנהגים עוצרים וחוסמים לה את הדרך. היא מתעצבנת. לא מבינה שיצורית כמוה נראית גנובה מגלאקסיה אחרת, כשהיא משלחת רגליים באמצע חולון, ועטרת זהב שערה רוקדת לה על הראש.

הם מבלים שעות סגורות בדירה. לא צריכים אדם נוסף לחבורה המצומצמת הזאת. מקסימום הם הולכים להורים של מוטי. הם אימצו אל חיקם את הנערה הרעננה הזאת.

קרי: "אני מבינה איך מעורבות כזאת של הורים של זוג צעיר, יכולה להיות חונקת במקרים אחרים. אבל המזל שלי שנפלתי לתוך משפחה נפלאה. ההורים של מוטי עוזרו לי בכל עניין קטן. אין לי כאן חברות, אין מעוית כהן. מוטי הוא החברה שלי. לי אין כאן עדיין חיים משלי. אני לא טיפוס תלותי, אבל עד עכשיו כל העולם שלי סובב סביב העיסוק של מוטי. הנסיעות שלו לאירופה עם הנבחרת, עם מכבי. הוא רגיש כמו נערה. אין לו טיפת פוזה קשוחה, כמו גברים אחרים. ההזדקקות שלי לחברתו קרבה אותנו כחברים, לא רק כנאהבים".

> "מוטי רגיש כמו נערה. אין לו שיפת פוזה קשוחה. ההזדקקות שלי לחברתו קרבה אותנו כחברים, לא רק כנאהבים"

מוטי: "היא החברה הכי טובה שלי. אני סומך עליה בכל. אני יכול להיות איתה בבית שעות. וזה מספיק לי".

היא נוהגת לבשל לו. הסגנון האמריקני הזה של ספרי בישול, מתכונים, קניות מדוייקות, שהיות מתכוננות היטב במטבח. למשל, היא מוציאה מהמקרר עוגיות שנשרו מגן־עדן: חלב ממותק עם פרורי ביסקויטים, עם קוקוס. כוכב נמס בפה. לקראת ארוחה חברתית אצל קווין מגי היא מכינה במהירות סלט פאסטה עם ברוקולי. כמה יעילות בכחישה שלה.

ההזדהות שלה עם מוטי מוחלטת. עם תמיכה כזאת, לא בעיה להיות שחקן שישי בארץ זרה כמו מכבי תל־אביב. היא מבינה מה זה בשבילו, לקחת חלק בפעם הראשונה באליפות. להתקרב אל הגביע. "התמונה היחידה שיש לי עכשיו בראש, זה לא אני עם הזינומה על הראש, אלא מוטי עם הסל על הראש. זה מה שאני רוצה לראות". אבל גם בנצחון הזה, אין סיכוי שהסל הגזור ינוח דווקא על ראש הילד החמוד שלו. רניאל אינו כוכב מכבי תל־אביב. בשלב הזה, לכל היותר, הוא משתתף בתהליך גזירת הסל, גם אם היתה לו תרומה כבירה לתוצאה (99:91). הוא הפועל השחור, המלט המרביק את אושיות המשחק, הנשמה המסורה. יושב הספסל הסבלני, הנקרא למגרש ברגעים הקשים. שחקן ההגנה החוסם את ענקי היריבה, הבחור הטוב, החשוב, הנחוץ, שטר הבטחון של הקבוצה, המחייך ברקע תמונת הנצחון.

קרי, שלמדה כדורסל בכיתה, שלוש שעות ניתוח משחק מול הלוח, אחרי ההופעה במגרש, מחשיבה משחק הגנה קבוצתי, יותר ממשחק התקפי. חסימת היריב חשובה מהסקורינג, מצבירת הסלים. זה החינוך האמריקני. היא יושבת באימון ומנתחת מה שהיא רואה. "אנשים חושבים שבגלל שאני אשה אני לא מבינה במשחק. אני מבינה יותר מהרבה אנשים כאן. אני רואה אנשים עושים טעויות שבכתה ז' הפסקתי לעשות".

מוטי: "מרוכז בבניארם. כדורסל זה משחק של טעויות".

קרי: "אבל יש גבול. כל ילד יודע שאם כדור יוצא החוצה, אתה חודף אותו חזרה לתוך המגרש, מה שיותר רחוק מהסל. אני רואה בוכבי כדורסל מחזירים כדור ישר אל הסל שלהם".

היא מתבוננת בו כמו אחות, כמו אמא, כמו חברה, כמו כלה, כשהוא רץ על המגרש באימון. יש לו צערים ענקיים, מאסיביים. מטר תשעים ושמונה על 99 קילוגרמים. "תראי את הרגליים שלו. אף פעם לא ראיתי רגליים כאלה אצל שחקן כדורסל". סובך הרגל שלו עבה, קשה. הוא לא רק זורין כרבים אחרים. לרניאל יש נתונים קשים. הוא לא גבוה מספיק כדי להיות שחקן ציר, כמו ארל ויליאמס בזמנו, ולא רי נמוך להיות רכז, עושה המשחק, כמו מוטי ארואסטי. והוא גם לא גדל במכבי. הוא מפתיע בקליעה ממרחק של שלוש נקודות, אך ההתקדמות שלו לעבר מעגל הזוהר הכוכבי, תהיה איטית, והוא יודע את זה. הוא מצליח לצאת בריא משנת הסתגלות לקבוצה כמו מכבי תל־אביב, שכבר ראתה שנים טובות יותר.

קרי: "אין לו חבר ממש קרוב בקבוצה. הוא ביחסים טובים עם כולם. הוא מדבר במיוחד עם קני בראלו, עם דורון ג'אמצ'י, עם חן ליפין".

מוטי: "כל הקיץ התאמנתי. באופן חריג לשחקני כדורסל באתי בכושר תיכף בהתחלה. ידעתי שאני צריך לרכוש את המעמד שלי מיד. אני אחד כזה שנותן את הלב. אני נותן את הנשמה לקבוצה שאני משחק בה. שיחקתי בקולג' שלא היה גדול בכדורסל, לא קיבלתי כסף עבור זה, אבל שיחקתי עם הנשמה. באותה דרך הצטרפתי לרוח המכבסיטית. זה בא לי באופן טבעי, כי אני מתמסר לדבר. ויש יתרונות במשחק בשורות מכבי. תראי באיזה מעמדים אני משתתף. גביע אירופה, גביע המדינה, התעניינות, טלוויזיה, קבוצות השופ באות לשחק איתנו, כיף להיות חלק מזה.

"מספר שחקנים לא היו בתחילת העונה. דורון, מיקי, חן, היו בנסיעה של הנבחרת. זה איפשר לי להתבלט באימונים. אי אפשר היה להתעלם ממני. באתי למכבי בהרגשה ברורה שמה שנותנים לי אני צריך לקחת. לא היו לי ציפיות. זה התחיל מעשר דקות משחק, וזה הגיע ל־20 דקות. אבל ידעתי שבשלב הזה אין לי סיכוי להיות שחקן חמישיה. השאיפה שלי היתה להיות חלק מהקבוצה. להשתייך. שלא יגידו שבשנת '88 עבר כאן איזה שחקן".

> "בהתחלה אני הייתי יותר בכיוון שלה מאשר היא בכיוון שלי. ידעתי שלא אוותר עליה. התרגזתי כשאמרה שתשמח להיות 'פרנדס', לא זה מה שרציתי"

קרי: "בארץ לא מחשיבים את זה, אבל אילו היו מחשיבים, היו מבינים שמוטי הוא שחקן ההגנה הטוב ביותר שיש היום בארץ".

מוטי: "אל תגזימי. אבל זה נכון שבהתחלת העונה כולם היו יותר נחמדים אלי. פשוט לא הייתי איום לאף אחד. במשך העונה ראיתי יחס משתנה אצל כמה אנשים. אני מבין את זה. גם אני לא הייתי יכול להיות נחמד למי שמאיים על מקומי. עם זאת, אני כזה, שאני מגיע לכל מקום שאני שואף להגיע אליו. רק שזה קורה לי לאט. אף פעם לא הייתי הקאובוי שנכנס בבעיטה לבאר, עם שני אקדחים בידיים. תמיד צעד אחר, לאט, ועוד צעד. לפעמים הצעד הזה שלי נעשה מאוחר מדי. היה ברור לי שסבלנות זה שם המשחק. זה גם מה שאמרתי לקרי ביחס לעצמה. ראיתי כמה קשה היה לה פה בחודשים הראשונים. אמרתי לה: סבלנות".

היא יודעת מלים גסות בעברית. לפעמים מתחשק לה לתקוע אגרוף בפרצוף של האוהד שצועק "דניאל בנזונה"! היא עוצרת את עצמה. איש אין נוס קלאסי. "אם הוא בוכל, זה לא אומר שגם אני צריכה לרדת לזבל שלו". באמריקה אתה מעודד את הקבוצה שלך דווקא כשהיא בדאון. הוי, יש הרבה דברים שצריך להסתגל אליהם הגברת הזאת, שצריכה לשרת קהל ברואר. יושבת ושותה קפה וממתינה במשך עשר דקות. והתור מתארך כשהיא עוברת לסנרוויץ' באיזה חדר אחורי, עוד עשר דקות, ומי שואל אותה לבסוף בצדינות "יש בעיות"? נכון, קרי.

מוטי צוחק בבית כשהיא מספרת לו על הבוקר המייגע בדואר. "תצטרכי להתרגל לזה. כל הטלון מכירה את האשה הזאת, רגילים".

היא תתרגל, אם יהיה צריך. הלוקשית הבהירה הזאת אוהבת באמת וכחמים את מוטי דניאל, בחור ישראלי עם חיוך חמים בעיניים, הוא ביקש ממנה

(המשך בעמוד 60)

קרי ומוטי על הדשא: "אני הייתי זה שהאמין שהעניינים יסתדרו. היא לא האמינה שתגיע לישראל, שנתחתן"

איש עסקים

אתה צריך בנק גדול אבל לא גדול מדי

אם אתה בעל עסק, אתה צריך בנק גדול על כל מגוון התכניות והשרותים, אבל לא גדול מדי, כדי שתמיד תוכל לסגור עניינים במקום ומהר וכדי שהבנק יוכל להיות גמיש ולתת לך יותר.
בבנק המזרחי אתה נהנה מכל היתרונות של בנק גדול, עם פריסה רחבה של שלוחות ב-4 יבשות וקשר ישיר לבנקים גדולים אחרים, בכל רחבי תבל. כל זאת בלי לסבול מפרוצדורות מיותרות וגורמי ביניים היוצרים בירוקרטיה מיותרת.
הדלת של מנהל הסניף, כמו גם של מנכ"ל הבנק, תמיד פתוחה לפניך וכל בקשה שלך מקבלת תמיד טיפול מיידי. ברוב הפעולות העיסקיות שלך עם בנק המזרחי, כמו באשראי, הבטחת "כיסוי סיכונים" במטבע, השקעות וטיפול יומיומי בחשבון העיסקי שלך, אתה נהנה מיתרונות בלעדיים שרק בנק שאינו גדול מדי יכול להעניק לך. גם בחשבון הפרטי שלך תוכל להנות מהטבות ייחודיות. לבנק המזרחי אתה פשוט חשוב יותר וזו גם הסיבה שאנחנו נותנים לך להרוויח יותר. הכנס לסניף בנק המזרחי הקרוב אליך, פנה למנהל הסניף ובקש לשמוע איך אנחנו מציעים לטפל בענייני הכספים המעסיקים אותך.

בנק המזרחי *תכל'ס*

פוגל לוק גורש

יהונתן גפן

רכבת ישראל

גם על חידוש יחסי עם רכבת ישראל, כמו על דברים רבים אחרים בחיי, אני חייב תודה לצ'יץ'. ביום חמישי בערב, אחרי חיכוך מרוכז במאב היפני של רפי שאולי, היכן שאנשים נוגסים בדגים חיים (קושי ונושי מזמינים סושי) ויפה אל יפה יביע אומר – יצאתי אל רכבי וראיתי שצ'יץ' שוב התגנב בלילה, כמו החבר'ה של וינגייט, ונעל לי את ה"סובארו" המסכנה שלי. ידידים לקחו אותי לביתי, לא רחוק מעיר המקלט נתניה, ולמחרת היה עלי לשעוט ברכבת ישראל כדי לחלץ את רכבי הנעול.

כבר שנים רבות שאינני משתמש ברכבות, והשלט המאיר פנים – "סע וטייל ברכבת ישראל" – נראה לי כתעמולה למערכת בחירות נשכחת. אני זוכר שבילדותי הרכבת היתה בילוי, ולכן שמחתי לנסוע שוב בתולעת המטרטרת הזאת, ולשמוע שוב את הקול המונוטוני הישן שמזכיר לי ימים נשכחים.

•

יצאתי את תחנת הרכבת שליד איזור התעשייה של נתניה, לא רחוק משוק הפועלים שבאו מעזה לתפש צל מתחת למטוס התלוי מעל לפונדק הטייסים. התחנה עצמה נראית כמו אחרי פיגוע גרעיני. אין אף נפש חיה, מלבד חתול מגומר ומכוער שחוצה את הפסים, נעלם בתוך מרבד צחוב של חרציות, והולך לאן שכל החתולים הולכים ביום שישי בצהריים – לאיזור התעשייה.

לפי הלוח, בשעה אחת עשרה צריכה לעצור פה רכבת ולהמשיך לת"א, ואין עם מי לדבר.

"היי", אני צועק, מחפש את מוכר הכרטיסים.

"אני פה", מגיח ראש מקריח מצריח התחנה, "אני כבר יורד אליך".

הוא יורד ומוכר לי כרטיס עבה, הכרטיסים של הרכבת לעולם יהיו עבים, במחיר של שניים וחצי שקלים. אני שואל אותו אם הרכבת תגיע בזמן, והוא אומר "תלוי מתי היא תצא מבנימינה". אני חושש שמא הרכבת לא תעצור למען נוסע אחד, והכרטיסן החביב מרגיע אותי: "אל תדאג, יבואו עוד. תמיד מגיעים פה ברגע האחרון".

•

אני נושם לרווחה כשאני שומע קולות נשים מבוגרות, במבטא אמריקני־אידי, וכשאני מפנה את ראשי אני רואה שתי נשים קשישות, כחולות שיער, עם שקיות ניילון גדושות תפוזים, צצות פתאום בדיוק מהמקום שבו נעלם החתול המכוער. הן רוכשות כרטיסים עבים, מקלפות תפוז, מתיישבות על הספסל ומשוחחות ביניהן בניחותא על גזר הדין של איוואן האיום:

they are going to kill him.
good for him

אני מצטרף אליהן, והן מספרות לי שהן גרות ברובע קווינס, ניו־יורק, ויש להן נכדים בנתניה ובתל־אביב. לדעתן העונש שנגזר על דמיאניוק אינו מספק. אני מתחיל לשאול אותן מה כבר יש יותר ממוות, והרכבת עולה על התשובה שלהן, עם צפירה מחרישה.

•

אני נכנס אל הקרון ומגלה שהוא מלא נערים צעירים מאתיופיה, לבושים בג'ינסים, ומדברים בשלשלות בשפה החיא שלום שאף אחד לא מבין, שמחת נעורים, ומושבי רכבת ישראל חומים בדיוק כמו צבע פניהם, כך שהם ממש מתמזגים בספסלים שלהם, ולרגע נראה לך שאתה רואה נערים חסרי־ראש. הרכבת מתחילה לשעוט דרומה, לתל־אביב, ואני יושב בין שני נערים אתיופיים ומרגיש כמו בספר של פול תורו, המטורף לרכבות, במסע הרפתקני לרוחב אפריקה. ואני לא אתפלא אם פתאום איזה פיל יחסום את המסילה, לפני הרצליה. כעת כל נער אתיופי מספר איזה סיפור בתורו, וכשהוא גומר, כולם צוחקים, ומשום כך מתעורר אצלי הרושם שהם מספרים בדיחות. אבל על מה? האם יתכן שגם הם צוחקים על הפרסים?

"אפשר בבקשה להיות בשקט?", אני שומע פתאום חיילת מספסל מרוחק.

"למה?" שואל ילד אתיופי קטן, חמוש בסוודר, למרות שחם בקרון.

"כואב לי הראש", אומרת החיילת.

"למה?" שואל האתיופי.

"אני שוטרת" אומרת החיילת, "אני יכולה לעצור אתכם".

"למה?" שואל האתיופי הקטן.

וגם אני לא מבין מה הקשר בין כאב ראש לשוטרת, ואיפה כתוב שאסור לצחוק ברכבת ישראל, ולמה היא משקרת כשכל אחד יכול לראות שהיא בטח איזו פקידה מאופרת מגולני, והיא לא יכולה לעצור אף אחד, אפילו לא את העוזי שמשתלשל לה מהכתף.

•

בגלל המתח אני עובר קרון, ומגלה קרון שלם של חיילות וחיילים, ישנים, הרגליים על המושבים, למרות שיש שלט מעליהם: "נא לא להניח רגליים על המושבים". כולם ישנים עמוק ושקט, כמו אחרי מלחמה, תיקי הצד שלהם למראשותיהם וסוודרים על ראשיהם. רק שתי חיילות צעירות ערות, ומדברות:

"אבל אני לא מבינה, סיגי, הוא מת או לא מת?"

"הוא נעדר, אומרים לך, לא יודעים איפה הוא".

"וימצאו אותו?"

"אולי".

אני זוקף אוזני, משוכנע שמדובר באיזה פיגוע בשטחים או משהו כזה, ולוקח לי זמן להבין שהן מדברות על הפרק האחרון של "שושלת", והנעדר הוא מתיו, ואף אחד לא ממש מעוניין שהוא יחזור:

"אף פעם לא אהבתי אותו", אומרת סיגי.

"הוא דווקא היה נחמד", אומרת השניה, "מה הקטע שלך?"

ואז הרכבת נעצרת.

•

נעצרת סתם, לא בשום תחנה, ואני חוזר לקרון ממנו באתי, לראות מה שלום העלייה מאתיופיה. הם כבר לא צוחקים. וכבר לא מדברים בשפה שלהם:

"פנצ'ר", אומר האתיופי הקטן.

"לרכבת אין גלגלים" אומר ירידו, הנער הבוגר.

"אז איך נוסעת?" שואל הקטן.

"אתה רואה – לא נוסעת", אומר הגדול.

האתיופים שוב צוחקים בקול רם. אני מוצא עצמי מצטרף אליהם, אבל מפסיק כשאני שומע את החיילת המתחזה לשוטרת:

"שקט", היא צועקת "הראש מתפוצץ לי".

והרכבת ממשיכה לנסוע.

•

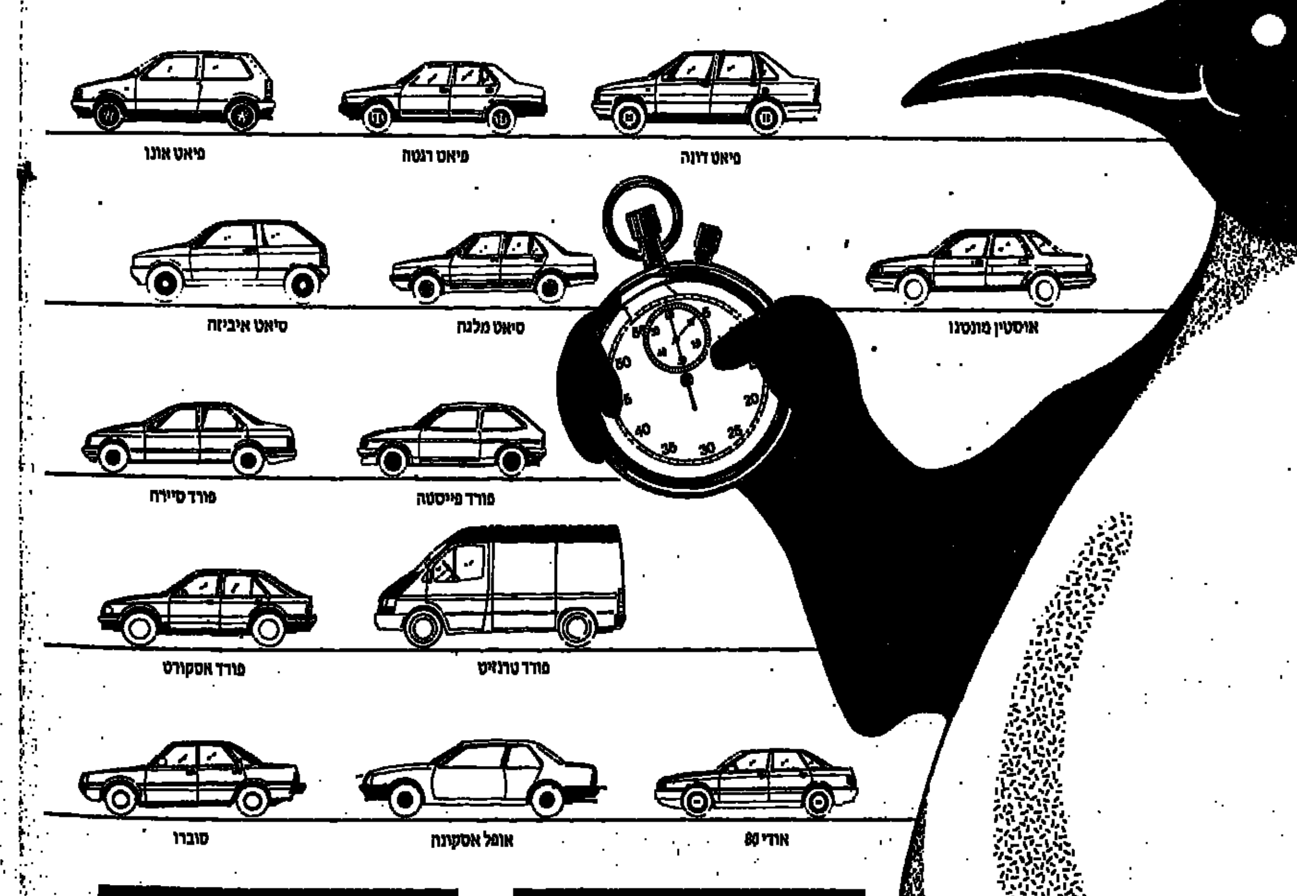
טירטור הרכבת הוא אחד הרחשים המרגיעים ביותר שאני מכיר, ואני מרגיש שגם אני יכול להצטרף בקלות לתנומת הצבא בקרון השני, אבל בקרוב מאוד מגיעים לתל־אביב. אני עובר לקרון השלישי, בו עדיין לא ביקרתי, ומגלה שהוא ריק לגמרי לחוציא את שתי הקשישות האמריקניות שעלו איתי, והן יושבות זו מול זו, עדיין מתפשות עונש הולם לפושע האוקראיני:

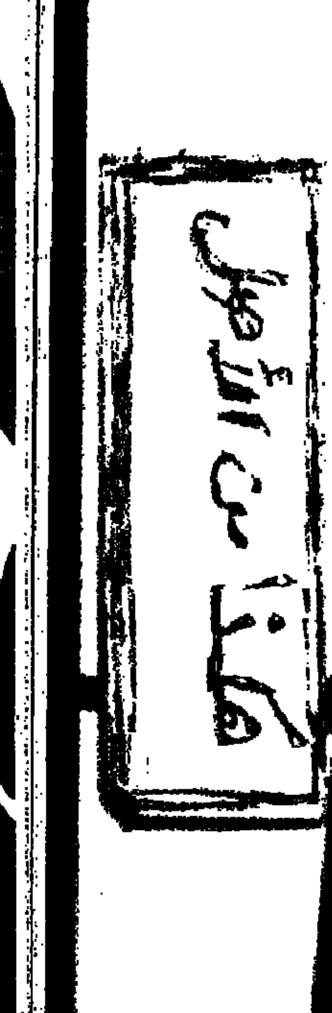
maybe they should put him in a cage
what a good idea

•

צפירה מביאה את כולנו לתחנת העיר הגדולה. אנחנו נשפכים מהקרונות המון חיילים שבאו הביתה לשבת, השבט האבוד מאתיופיה, מתחזה אחת לשוטרת עם מיגרנה איומה, שתי יהודיות תאבות נקמה מניו־יורק. חוויה ישראלית נפלאה בשניים וחצי שקל כסף הכל. ממש גל.

קאובוי בלשכת העתונות

יורם אטינגר הפך בסערה את שלוותה של לשכת העיתונות הממשלתית. המנהל החדש כובש אותה בערך כמו שהטקסנים, במחיצתם שימש קונסול בשנים האחרונות, כבשו את המדבר. ביד רמה ובתנועת לאסו נטויה. בפחות מחודש הישעה תעודות של שני כתבים זרים, התחיל להשמיד "חומר של אש"ף" ופתח במלחמה הגדולה ב"ציוד" התיקשורת – כלומר המצלמות – שמעוות את תמונת המצב בשטחים. וזהו רק ההתחלה.

מאת עמוס לבב · צילמה: יעל השכל

ק הסוס חסר שם, בכניסה ללשכת העיתונות הממשלתית. יורם אטינגר, המנהל החדש של הלשכה, נכנס לשם כסערה, נעול במגפי בוקרים, וברש מיקטורנו תקוע דגל טקסס – כוכב בודד. ב"לאסו" של הקאובוי שפרץ ללשכה, מיד עם סיום כהונתו כקונסול כללי ביוסטון, טקסס, כבר נתפסו שני כתבים זרים. ועוד היד נטויה. כך, לפחות, הוא עצמו מבטיח. בימים אלה הוא מסיים מחקר אישי (או שמא חקירה?) על תפקידן של מצלמות הטלוויזיה בליבוי המהומות בשטחים. והירות מצלמות, עכשיו אתן נמצאות בפוקוס!

ימים סוערים כאלה לא זכורים שם בלשכה השקטה, בבית אגרון בירושלים, האווירה הבינלאומית עדיין שורה במקום, כמו גם נימוסי החצר והשולחן שהביאו לשם כתבי החוץ מכל העולם, אבל ניתן כבר לחוש במתח מסויים במסדרונות. (כתב) זר כי יגיע למקום, עלול לחשוב לרגע כי נקלע בטעות למשרדי הצנזורה, השוכנים בהמשך המסדרון. ואולי לא בטעות?

בתוך פחות מחודש הצליח יורם אטינגר, המנהל החדש, לעורר שתי סערות בלשכה שבארבעים השנים האחרונות הסתפקה במתן שירותים ומידע לכתבים המקומיים והזרים. בעיקר הזרים. פתאום יצאה הוראה מלשכת המנהל, האוסרת הפצת חומר הסברה פלשתיני באמצעות תאיהם של הכתבים הזרים בלשכה. ראש איגוד הכתבים הזרים, כתב ה"טיימס" בוב סלייטר, מיהר והגיב: "בין עיתונות החוץ ולשכת העיתונות הממשלתית קיימים יחסים טובים זה ארבעים שנה. אחד הסמלים הבולטים שלה היה הפתיחות והשירות שלשכת העיתונות הממשלתית נותנת. שיטה זו", הוסיף הכתב הזר, "עוזרת לבנית דימוקרטיה".

שיחה ארוכה עם יורם אטינגר מלמדת שבוודאי לבוב סלייטר לשמור על התגובה הזו. דומה שהוא עוד יזדקק לה בעתיד הקרוב. למעשה, הוא כבר נזקק לה. לא חלפו שבועיים, ויורם אטינגר הישעה את תעודות העיתונאי של שני כתבים זרים, ומהחשובים שבחבורה: מרטין פלצ'ר מאן.בי.סי. וגלן פרנקל מה"וושינגטון פוסט". הם נחשדו בעבירת צנזורה. הצנזור הראשי, אומר יורם אטינגר, היה שותף להחלטת ההשעיה.

בוב סלייטר אולי רצה להגיב, אך עורך ה"וושינגטון פוסט", ביל בראדלי, הקדים אותו. "ההשעיה פועלת נגד האינטרסים של ישראל", אמר לשגריר ישראל בוושינגטון, משה ארד. ביל בראדלי הינו אחד האנשים רבי ההשפעה בבירה האמריקנית, אולי אפילו גם בטקסס. אבל יורם אטינגר משוכנע בצידקת הצעדים שנקט. הוא מסכים שהלשכה גועשת מאז פרץ לשם, ברוח סערה.

"לומדים לשחות כאשר קופצים למים סוערים",

הוא מחייך, ומספר כיצד נפתרה הבעיה הראשונה הנוגעת ל"חומר הפלשתיני". בעצה אחת עם הכתבים הזרים, הוסכם שחומר היוצא לאור "על ידי גופים בלתי חוקיים", לא יכנס יותר ללשכת העיתונות הממשלתית ולתאי הכתבים. חומר שעדיין נכנס למקומות אחרים – ימשיך להיכנס, בשלב זה, גם ללשכת העיתונות הממשלתית. עכשיו נותר הוויכוח בסוגיה: מהו גוף בלתי חוקי? יורם אטינגר ביקש את חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה בענין זה. תהא דעתו של היועץ, יוסף חריש, אשר תהיה, דעתו של יורם אטינגר כבר נחרצת. בהמשך נווכח שכל דעותיו נחרצות.

"לא יתכן שגוף הרוצה לכרות את העץ – מדינת ישראל – ירצה גם ליהנות בעת ובעונה אחת מהצל שאותו עץ מעניק", הוא מסביר. לשונו רהוטה. קצב דיבורו מרהיב. נפשו נסערת באופן קבוע. מי שנכח בהרצאותיו, יזכור כיצד הוא נשטף בזיעה אחרי חמש דקות של הרצאה. גם בעת ראיון עיתונאי הוא נוטה לגלוש להרצאה. קשה לבלום את שטף דיבורו. "אם העיתון 'אל פאג'ר' קשור בצורה אינטימית לאש"ף, האם אפשר לתת לו לייצג כאן את ארגון המחבלים"? הוא שואל ומשיב מיד. "כשם שלא יתקבל על הדעת שהמאפיה תקים לה משרד של יחסי ציבור בתוך חברה מתוקנת, בוודאי שלא יתכן שגוף שמטרת קיומו היא חיסול מדינת ישראל, יורשה להציב כאן יחידות קדמיות תחת הכסות של חופש עיתונות וחופש הבעת דעה".

בעוד הכל ממתינים לחוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, לא יושב יורם אטינגר במשרדו בחיבוק ידיים. הוא משוטט ברחבי יהודה ושומרון, ועורך מחקר משלו. במשרד, אגב, קשה למצוא מקום לשבת. השולחן המשרדי הגדול, הכסאות, השטיח, שולחן הארוח הנמוך, הכורסאות ואפילו הספה, מכוסים במאות, אם לא יותר, פתקים, חוברות, ניירות. רק יורם אטינגר מסוגל להתמצא באוקיינוס הניירות הזה, חבר מאמריקה

(המשך בעמוד הבא)

גם רואה חשבון

יורם אטינגר נולד לפני 43 שנים בתל אביב וגדל בבית א־פוליטי לחלוטין. דעותיו הימניות־קיצוניות התגבשו עם השנים. תקופת מסויימת אפילו היה פעיל בתנועת "שינוי" ("תשעה חדשים – והיתה הפלה. הנסיון לא הצליח").

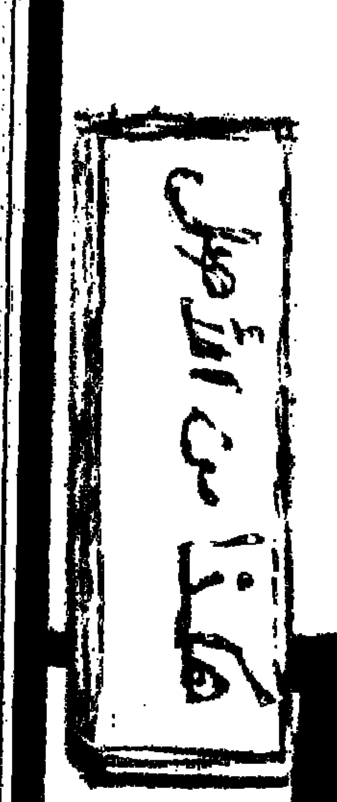
מיד אחרי שירותו הצבאי (קצין בתותחנים) נסע ללמוד בארה"ב. למד באוניברסיטת אל־פאסו, טקסס, ואחר כך המשיך לתואר שני בלוס אנג'לס. היום הוא מחזיק בתואר שני במינהל עסקים, וברשיון לראיית חשבון. אך עיקר מומחיותו, אותה רכש בכוחות עצמו, היא המזרח התיכון והעולם הערבי. בכך גם עסק עד שהממשלה אישרה את יציאתו ליוסטון, טקסס, כמועמדו הפוליטי של יצחק שמיר. לפני כן עבד במחלקת ההסברה של משרד החוץ, אחר כך במשרד ההסברה, במרכז תרבות־אמריקה ובמחלקת המעקב של מרכז ההסברה.

אלוף הראבן היה מנהל מחלקת ההסברה במשרד החוץ, והוא זוכר את יורם אטינגר מהתקופה ההיא. "יש לי ממנו זכרון חיובי בהחלט", אומר אלוף הראבן. "יורם אטינגר הוא בחור פתוח, חגון, חרוץ ובעל יוזמה".

"אתה חושב שבאתי לברוח מבעיות? באתי לפתור בעיות. איך אומרים בטקסס? הטקסנים לא בורחים מהקרב, הם מצטרפים אליו"

"אין פה ענין של אנטי־ישראל או פרו־ישראל. זו פשוט הלהיטות המובנת ואפילו מוצדקת של התיקשורת להציג מוצר"

"אני יותר ויותר גאה בחופש שיש אצלנו בארץ, חופש שנהנים ממנו כל הזרמים הרעיוניים. בעולם המערבי – או שאתה שמאלני או שאתה משרת בצבא"

יורם אטינגר במשרד: "נתייחס לערבים בכבוד שהם ראויים לו וניתן להם זכויות שהם ראויים להן"

"חשוב מאוד שהתיקשורת תעניק כיסוי להתרחשויות. זה חשוב לנו, כישראלים, יותר מאשר לעולם. יחד עם זה, צריך לנסות ולנטרל את אותם גורמים בתיקשורת שיש להם פוטנציאל של התססה"

(המשך מעמוד קודם)
(כן, כן, מטקסס כמובן) שיכנס לחדר מאותר יותר, יספר שבקונסוליה ביוסטון היו יותר ניירות על הרצפה ועל השולחן. גם שם, יספר הידיד הטקסני, תגורת בוקרים מקיפה את כרסו, גם שם בטקסס ידע יורם אטינגר למצוא במהירות של מחשב כל פתק וכל מידע, אי שם על הרצפה, בין הכורסא והשולחן. עוד יוסיף החבר כי בטקסס אין זוכרים קונסול כה טוב כמו יורם אטינגר.

מסקנות ביניים מחקירות יורם אטינגר בשטחים, "משומרון עד יהודה", בלשונו: "מה שראיתי – מדהים בשוני שלו מן המדווח", הוא מגלה. "ומה שראיתי – זו המציאות, שהיא כדרך כלל רי שיגרתית, בעוד התיקשורת מתמקדת בעיוותים ובמתחים, שהם חלק קטן ממציאות חיינו".

חלק קטן?

"כן. בהשוואה למתרחש – כן. אם אתה נוסע מחברון לשכם ואינך נתקל בשום אירוע אלים, אבל שומע שבדהיישה היתה התנגשות, דהיישה נהפכת ל'מצב ביהודה ושומרון'. אבל אני עובר בכפרים ערביים, בכוונה במכונית אזרחית, ואני נוסע בצורה נינוחה וכלום לא מתרחש. ואני שומע שלמעשה זו השיגרה, אבל כל זה מתגמד כאשר התיקשורת מדווחת על מהומות במחנה הפליטים דהיישה. ואז דהיישה מייצגת, בצורה מעוותת, את המציאות ביהודה ושומרון".

אז התיקשורת המציאה את המהומות?

"אין לי אשליות. התיקשורת לא המציאה את המהומות. אבל כתב או צלם מגיעים לשטח עוד לפני הצבא והמשטרה, תוך שימוש באמצעים מתוחכמים, כמו סורק תדרים שעולה על שידורי הצבא והמשטרה. אפשרות שניה – אנשי קשר מקומיים שיודעים שהתיקשורת היא חלק מרכזי ממימוש הדיווידנדות של המהומות, מתרעים אותה בקשר למהומות צפויות. צוות טלוויזיה שהגיע לארץ למספר ימים או שבועות, גם לחוש מאוד להשיג חומר. הוא לחוץ בזמן ורודף אחר האירועים. כאשר שעון החול שלו אוזל ואין אירועים"...

אז הוא ממציא אירועים?

"לא. אבל הם לוקחים את הוולוו, עושים כמה סיבובים בקסבה או בשוק, יש על המכונית שלט גדול בערבית ובאנגלית 'עיתונות חוץ', המצלמה בולטת מאוד, והמסר ניקלט אצל המקומיים ומתגבשל אירוע. וכמובן שהם נמצאים שם עוד לפני הצבא, כי הם־הם שבישלו את האירוע".

אז אתה אומר שהם לא ממציאים אירועים אבל מבשלים אותם?

"זה חלק קטן מהאירועים, אבל זה קיים. יותר מזה – התיקשורת, כשהיא מגיעה לאירוע חלש עד בינוני, לעיתים, ואני מדגיש – לעיתים, היא יכולה להעביר אותו לחילוך גבוה. וזה קורה בכל אירוע אלים, בכל מקום בעולם".

המצלמות האלקטרוניות צמצאות על הכוונת של מנהל לשכת העיתונות הממשלתית. "הרדיו והעיתונות הכתובה", הוא אומר, "השפעתם על האירועים מינימלית. לעומת זאת, נוכחותו של ציוד טלוויזיה בצורה בולטת, בדרך כלל מלבה או יוצרת מהומות. וזה כמובן גורם לשפיכות דמים שרק מחריפה את העימות ומרחיקה הסדר".

אז המצלמות אשמות?

"לצערי, אין מנסים להצניע את הציוד האלקטרוני. אין פה ענין של אנטי־ישראל או פרו־ישראל. זוהי פשוט הלהיטות המובנת ואפילו מוצדקת של התיקשורת להציג מוצר. כאשר נוכחות הציוד האלקטרוני מגרה, יש לזה השפעה שלילית על תוכן האירוע. וזו כבר לא בעיה הסברתית, אלא מדינית ובטחונית".

אז מה תמליץ? לסגור את השטחים בפני מצלמות הטלוויזיה?

"חס וחלילה. חשוב מאוד שהתיקשורת תעניק כיסוי להתרחשויות. זה חשוב לנו, כישראלים, יותר מאשר לעולם. באירוע אלים פורצים לעיתים שדים אפלים, אפילו מאנשים דמוקרטים. נוכחות התיקשורת, שהיא כלב השמירה, מרסנת שדים כאלה".

אז תמליץ להרשות למצלמות להיכנס לשטחים?

"הדבר החשוב הוא לנסות ולנטרל את אותם גורמים בתיקשורת שיש להם פוטנציאל של התססה, ואם הוכח שנוכחותם שופכת שמן על המדורה".

מי יוכיח זאת? אתה עוקב אחרי אנשי התיקשורת?

"אני מדבר על ציוד, לא על אנשים".

או, אתה מדבר שוב על המצלמות, לא על הכתבים והצלמים?

"תפס הביטוי הומצא עוד לפני המצלמה".

אז תמליץ להוציא מהשטחים את הציוד המתסיס?

"צריך יהיה לשקול אם נוכחות ציוד הטלוויזיה גורמת לתסיסה ולשפיכות דמים. אם יוכח שאכן כך הדבר, כדאי לחשוב על הצבת ציוד הטלוויזיה בצורה לא בולטת. אם הכתבים והצלמים יוכלו להציבו בצורה מוצנעת – אהלן וסהלן".

מה זאת אומרת "יוכח"? מישהו חוקר?

"אני מסייר, מדבר עם אנשי צבא, עם אזרחים, עם שוטרים. סיפר לי מושל צבאי: 'כשעה עשר מגיע צוות טלוויזיה, בשעה 12.00 הם כבר עייפים כי כלום לא קרה, בשתיים הם יוצאים לקסבה, ומיד יש אירוע'. אז אולי יש לפעול בענין זה".

מי? אתה?

"שלטונות צה"ל, הממשלה"...

ואתה תגיש להם המלצות?

"כן, אבדוק ואגיש המלצות".

מתי זה יקרה?

"כאשר ארגיש שדעתי מגובשת".

דומה שתהיה לך בעיה...

"אתה חושב שבאתי לברוח מבעיות? באתי לפתור בעיות. איך אומרים בטקסס? הטקסנים לא בורחים מן הקרב. הם מצטרפים אליו".

יורם אטינגר השמרן הצליח מאוד בטקסס השמרנית. הוא מדבר בהערצה על גאוותם של בני טקסס, על כך שהצטרפו באיחור לפדרציית המדינות של ארה"ב, על בדידותם וכושר עמידתם מול פגעי האקלים הלוהט, שפע סופות הטורנדו של ארצם המידברית. הוא נוגע ברפרוף ברגל הטקסני הצמוד לדש מיקטורנו, דגל עם כוכב בודד, ואומר: "בטקסס אומרים שאי אפשר להיות טקסני, עם החום, המדבר והסופות, בלי להיות אופטימי. גם הכוכב הבודד מקביל למגן־דוד הבודד שלנו. הדגל הטקסני הוא הגירסה שלהם לבדידותה של ישראל".

מבקריו (וכבר צצו כאלה) טוענים שיורם אטינגר עושה הכל כדי להגביר את בדידותה של ישראל. אבל אותו מעניין קודם כל בטחונה של המדינה. "איך אומרים בטקסס? הטקסני עצמאי מאוד, בטחוניסט, והשירות הצבאי חשוב לו מאוד".

שוב טקסס. כאשר נכנס לתפקידו, הופתעו כל הכתבים הזרים לקבל מיורם אטינגר מכתב, ובו ציטוט של משורר טקסני אלמוני, מל מקדניאל שמו, השואל באחד משיריו: "מה עושה נערה מהחברה הגבוהה עם נעל משופשפת כמוני"? הוא העיר על עצמו כמי שחש כמו אותה נעל משופשפת, הלא־הוא גיבור השיר. הוא הביע בטחונו כי יהיו גם יהיו מתחים בעבודה המשותפת עם כתבי החוץ, הלא הם הנערה מהחברה הגבוהה, ושוב ציטט משפט שראה על שלט אי שם בערבות טקסס: "קאובוי אמיתי הוא זה שיורה ישר, מדבר ישר ואף פעם לא מרמה בוס, חבר וקלגה". כך הוא רואה את עצמו.

כל מעשיו בלשכת העיתונות הממשלתית מונחים, בראש ובראשונה, על ידי התפיסה הבטחונית שלו. "אני בוחן את צרכיה של ישראל כפועל יוצא מהמציאות הבטחונית שלנו", הוא מאשר. "אני מסתכל על צרכי הבטחון כנובעים מן המציאות האיזורית שלנו. אני מכיר בכך שסביבנו יש משטרים שעולים לשלטון בכוח ובאלימות, וגם שומרים על שלטונם באמצעות טרור פנימי ואלימות פנימית, ואף יאבדו יום אחד את שלטונם כשמתנגדיהם משתמשים באותם אמצעים. ולכן צרכי הבטחון של ישראל כפולים ומכופלים מצרכיה של כל חברה דימוקרטית מערבית אחרת".

לכן יורם אטינגר בעד החזקה בשטחים לנצח, כי הם חיוניים לבטחונה של ישראל. "מה נעשה עם מיליון וחצי ערבים? נתייחס אליהם בכבוד שהם ראויים לו וניתן להם זכויות שהם ראויים להן", הוא מבליט את ה"ראויים".

ההתקוממות הפלשתינית תפסה את יורם אטינגר בשלהי שליחותו הדיפלומטית בטקסס. הוא מעיד על עצמו כי לא הופתע מהתפרצותה. מנהל לשכת העיתונות נחשב למומחה בעניני ערבים, ולמעשה נתגלה בידי יצחק שמיר כאשר הלה היה יו"ר הכנסת, וקיבל לידיו את החוברת "זרקור למזרח התיכון", שיורם אטינגר הוציא במסגרת עבודתו במרכז

(המשך בעמוד 56)

מאת נילי פרידלנדר
צילומים שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע

68. אל צוקי גיתה ונחל יחיעם

טיול בגליל המערבי, בין צומת אחיהוד לצומת כברי. מסוג הטיולים החביבים עלינו. נוסעים בכביש ידוע, סוטים קצת מזרחה, פה הולכים קצת ושם נכנסים לכביש צדדי, והנה נפתחת ארץ חדשה, שמורת טבע ושלווה.
יוסי פרידמן, פקח רשות שמורות הטבע בגליל המערבי, מראה לנו כמה מקומות כאלה, שכל אחד יכול להגיע אליהם בין הכבישים הידועים ובכל זאת – משהו אחר. מעין שמופיע ונעלם בנחל בשולי הכביש לכפר הדרוזי ג'ת, ולישוב החדש גיתה. הליכה קצרה בנחל יחיעם, בין השורדות הירוקים תמיד, בשמורת חטינע, ועוד דברים יפים בדרך, לא רחוק מהים התיכון.

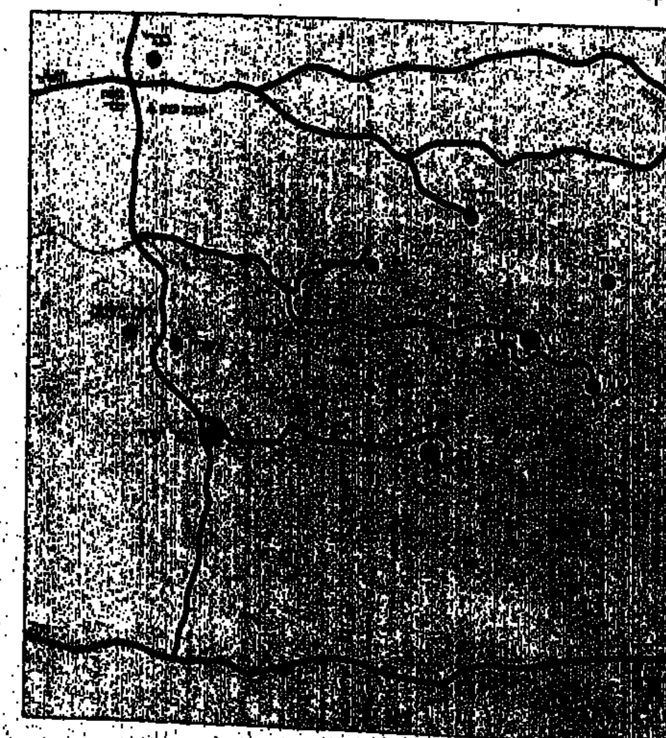
● **אל המעין המשוגע**
הטיול מתואר כאן מדרום לצפון. מצומת אחיהוד, בכביש עכו־צפת, לכיוון צומת כברי, בכביש נהריה־מעלות. אפשר כמובן לעשות אותו גם מצפון לדרום, תלוי מאיפה באים. תל־אביבים נוסעים הנה בנסיעה בכביש החוף ופניה במחלף זכרון, לכיוון צומת יקנעם. פניה שמאלה לצומת יגור, וישר עד צומת אחיהוד. פונים מעט שמאלה ומיד ימינה, ישר, לכביש 70, בכיוון שלומי.
אחרי שבעה קילומטר בנסיעה צפונה, בין כרמי הזיתים של כפר־יסיף פונים ימינה, מזרחה, לכביש הגישה לג'ת ולגיתה.
אחרי שלושה קילומטרים רואים משמאל את הפניה לישוב כליל, שאליו נגיע אחר כך.
ממשיכים על הפניה ואחרי נסיעה של שני קילומטרים נוספים חונים בשולי הדרך. יורדים מהכביש לכיוון דרום, ימינה, הולכים בין כרמי הזיתים. רואים דרך לאורך האפיק של נחל בית־העמק. באפיק זורמים מים ממעין שנובע כאן, ושמו הערבי הוא עין־מג'נונה, כלומר המעין המשוגע. המעין בא ונעלם. כשמפלס מי התהום גבוה הוא נובע, וכשהוא יורד הוא נעלם. יכול לחיות שבהליכה הקצרה הזאת, בין הזיתים לאפיק, תפגשו ילדים נחמדים מהכפר הדרוזי ג'ת רוחצים בבריכה הטבעית ואתם מוזמנים להצטרף. לכביש חוזרים דרך אחד היובלים והולכים אחורה, לכיוון המכונית. מומלץ פה ללכת כמה שרוצים, ויפה פה מאוד אחר הצהריים.
ממשיכים בנסיעה מזרחה, לכיוון הכפר ג'ת. משמאל, על ההר, רואים את הכפר הדרוזי ינוח. שני הכפרים שמרו על השמות העתיקים מהתנ"ך. נוסעים מזרחה, עד סמוך למיצפה גיתה. יש שלט. יורדים מהדרך לכיוון דרום, לתצפית על צוקי גיתה ועל הים במערב.
מדרום רואים את הכפר הדרוזי ירכא, ואת הגגות האדומים של מושב לפידות ואת חורבת תמן על ההר.
אפשרות של נסיעה בלבד: פשוט לנסוע בכביש לכיוון מיצפה גיתה.

● **אל כליל**
חוזרים בנסיעה באותו כביש פנימי ופונים ימינה, לכליל.
כליל הוא ישוב כפרי ופהפה, שמגדלים בו צמחי תבלין ועשבי תה אורגניים. הם נמכרים בחנויות טבע ונקראים "ניחוחות".
כליל, על שם כליל־החורש, עץ בר עם פריחה ורודה סגולה, שפורח באביב בנחל יחיעם. הנוצרים קוראים לו "עץ יהודה", על שם יהודה איש קריות, שלפי המסורת הארצישראלית הסמיק מבושה ותלה את עצמו על העץ הזה לאחר שהסגיר את חברו ומורו, ישוע, לרומאים. הערבים קוראים לו "ערוס אל ע'אבה" – כלת החורש. הוא צומח בר, בפינות לחות בחורש הים תיכוני, בגליל ובכרמל. אמוץ דפני מספר שהפרחים נאכלים על ידי ערביי הארץ. הנוצרים בכפרי הגליל קוטפים את אשכולות הפרחים ומקשטים בהם את מאפי הפסחא. בפרס נהגו הנשים לשרוף את הפרחים ולהשתמש באפר האדום לצביעת הגבות והשיער. ביוון ובתורכיה נאספים התרמילים כירק למרק וכתבלין לטיגון הבשר, את ניצני הפרחים כובשים שם בחומץ.

● **אל נחל יחיעם**
נכנסים לכליל ונוסעים לכיוון מזרח. אחרי קילומטר וחצי מגיעים לשטח לא מעובד ומיועד לחניה של מטיילים. לא להסתובב פה עם רכב ולא להעלות ענני אבק!
חונים, הולכים לכיוון צפון־מזרח ונכנסים לאפיק נחל יחיעם. שמורת טבע יפה מאוד. הסימון בשטח, על האבנים, הוא ירוק־לבן. עוברים גדר בקר – להשאיר אותה סגורה – וללכת בתוך־האפיק. ההליכה: אם רוצים ללכת ולחזור ברכב, אפשר ללכת עד שני ק"מ. הלוך וחזור – ארבעה ק"מ. הליכה יפה, נוחה מאוד, גם למבוגרים ולמשפחות עם ילדים קטנים.

● **טיפוס על מבצר יחיעם**
אם יש מי שיקפיץ את הרכב למגרש החניה של מבצר יחיעם, אפשר להמשיך בהליכה. לאחר שני ק"מ, השביל מטפס לכיוון צפון, על מצוקי הנחל, עוד חצי קילומטר והוא מגיע לפתח בגדר של קיבוץ יחיעם ליד בית קברות צבאי. גם ילדים קטנים ומבוגרים יכולים לעלות כאן.
הנסיעה למבצר יחיעם: חוזרים לכביש ונוסעים צפונה, עד צומת כברי. אחרי שלושה ק"מ פניה ימינה, ואחרי עוד שלושה וחצי ק"מ שוב פניה ימינה, למבצר. בכניסה אליו יש חניון ומים. ממגרש החניה הולכים לכיוון הגדר מעל הנחל. משמאל – בית קברות צבאי ועל האבנים מימין הסימון הירוק־לבן של השביל היורד לנחל ומגיע עד כליל.
אם באים בשני רכבים אין בעיה: אחד מביא את המטיילים לכליל והשני ממתין להם במבצר יחיעם. מי שאוהב ללכת בירידה יכול להתחיל ביחיעם ולסיים בכליל.

● **משהו חנוכי**
אתר הזכרון לשיירת יחיעם בערב מלחמת העצמאות: חצי ק"מ דרומה מצומת כברי, פניה מזרחה, יש שילוט וגם חניון נופש של קק"ל.

יהונתן גפן

גוטה

"יש הרבה דגים קפואים אבל רק דג טרי
הוא דג גוטה" (גוטה)

כשואלים אותי עוכרי ישראל אם אני אוהב את הארץ, אני תמיד אומר: "כן, אבל יותר אני אוהב את הים". אני בהחלט מעדיף את ים ישראל על עם ישראל, וכעת, כשהחופים מלאים בעם, אני עובר חרישית בחוף שרתון ואני חושב על גוטה. כי הים הוא גוטה וגוטה זה הים.

בסוף שנות השישים התחלתי לכתוב בעיתונות העברית על נושאים טריוויאליים כמו "תל־אביב מתעוררת", כתבה שלשמה היה עלי לראיין חלבנים ומוכרי עיתונות עם שחר, ו"חופי הכרך" – כתבה שצריכה לענות על השאלה הנצחית – האם חופי תל־אביב נקיים – והתשובה הנצחית היא לא. כל עתונאי צעיר יצא לכתבות כאלה בתחילת דרכו, שאחריהן היה על העורך להחליט אם להמשיך להעסיק אותו או להעיף אותו מהר לעיתון אחר.

שלחו אותי מטעם העיתון לחוף שרתון בתל־אביב, ונישארתי שם כמה שנים טובות. אביגדור, עם הצריף המפורסם, שמע שאני עתונאי, עזב לרגע את המטקה ואמר: "עמוד רגע אם אתה עתונאי, נראה אותך כותב שהעירייה תעשה מדרכה מהצריף שלי עד לים". וכשהוא ראה שאני לא כל־כך מבין אותו, הוא הוסיף, כחצי צעקה: "שלא יהיה לי חם ברגליים!"

הנסיך היפה של חוף שרתון, בימים ההם, היה גוטה. אפילו השזוף היושב בראש סוכת המצילים עם גוף צועק שרירים, שרשרות עד הקורקבן, שער ארוך עד לסוף שנות השישים, בירה ביד וחיוך רחב, צחור שיניים. הטרזן ההיפי של החוף, ותור של שמיניסטיות שוחרות לפיתתו, והחיים חרשים וטובים. החיים גוטה גוטה.

ואני, עתונאי צעיר, אומר לעצמי: הנה, כך חייב אדם צעיר לחיות, בחרות מוחלטת. לא לכתוב על הים, אלא לגור איתו. אפשרות ושמה גוטה. לגוטה היה בית משלו כבר בגיל שמונה־עשרה, על החוף, ואז לא היו הרבה נערים שהיה להם בית משלהם בגיל כה צעיר. הוא גר מאה מטר מהגלים, בקבוצת צריפים קטנה שקראנו לה אז "שכונת הווילות". אביגדור, מלך השכונה, גר בצריף אחד, צבי שיסל בצריף השני, וגוטה בשלישי. רוב הזמן הם היו מציצים או שהיו מציצים להם, והשאר מסופר בסרט שהנציח את תרבות חוף שרתון, "מציצים", סרט שתמיד יאהבו משום שהוא אמיתי, ואנשים תמיד ישמחו להאמין למשהו.

אביגדור היה מלך ישראל, שיסל הארום היה הליצן, וגוטה היה גוטה היפה. אם לשלושת הצריפים הללו היה פה, הם היו מספרים לכם שעות סיפורי זימה כאלה ש"פאני היל" ייראה לכם ספר־קודש על ידם. חוף שרתון, שלושת הצריפים וכמה כארים על רחוב הירקון – זאת היתה הארץ שלנו, ותאמינו לנו שלא רצינו להתרחב. הצריף של אביגדור היה גבול מוכר ובטוח. שנות השישים היו השנים כי יפות בעולם. היה קיץ, והיינו צעירים, יהירים, מורדים, אנארכיסטים, שיכורים ומלאים בחלומות על עולם חדש ונפלא. לקח לנו זמן להבין שזה מה שיש וכנראה אין יותר מזה...

החיים היו גוטה, וגוטה היה החיים. לגוטה היה הג'יפ הכי יפה, הצריף הכי יפה, הטייפ הכי גדול והחברה הכי יפה – מונה וילכהשטיין ז"ל. היה לו גם חמור לבן, ובערב הוא היה מושיב את מונה על החמור ומוביל אותה לאורך החוף. ביד אחת החזיק את החבל שמוביל את החמור, וביד שנייה את הטייפ הענקי שלו, ואני זוכר שחשבנו לעצמנו: אם זה לא המשיח, אז הוא באמת כבר לא יבוא אף פעם.

•

והוא באמת לא בא. הזמנים השתנו. המציצים חזרו בתשובה והלכו להציץ לאלוהים, מונה מתה מעודף סמים. אביגדור ריצף את הרשא שלו בגרוטאות חלודות, ככר יש לו

(המשך בעמוד 60).

אצבעות הגברת וטבור בת־המלך

אחרי שאתה תופש ביפו איזה חומוס עם פול חם וכיצה קשה וחצי בצל גדול; אחרי שאתה מנגב אותו טוב־טוב ומבריק את הצלחת, אחרי שאתה מנהק בנימוס לתוך כף ידך, בטח בא לך לסגור את הלילה הקטנה במשהו מתוק, משהו כמו מגדנות־המזרח, שיש בהן אגוזים ושקדים ודבש וכל מיני דברים טובים אחרים.

אז אם אתה כבר ביפו, אתה הולך ל"ממתקי מוטרן", הג'מעה האלה מנצרת שמפורים את מאפי־המתיקה שלהם על פני כל הארץ. הסניף הרציני שלהם, אחרי נצרת, הוא ביפו (רחוב יפת 93, של "גן־תמר"), ליד הפינה המפורסמת של חג' כחיל. המקום הוא גם חנות וגם מקום לזלול בו. אפשר בעמידה, אבל אפשר וכדאי בישיבה. שב, איפוא, אל השולחן, ושא עיניך סביב־סביב. מאחר שלא תוכל לטעום אפילו מחצית המבחר, אתה זקוק לזמן כדי לראות מה יש, לאמוד את יכולתך ולהחליט ממה לטעום ועל מה – חו, כמה חבלו – על מה לוותר.

◆

מה שברור הוא שעל הכנאפה האמיתה – אותה "משטירה" של אטריות בצק עדינות, דקיקות ומטוגנות הטבוקות בתוכן מאפה גבינתי – אין שוחרים. הכנאפה של מוטראן זה משהו שעות וכך, תוך כדי התמסרות לכנאפה השוכלת ברטיבה מתוקה, אתה סוקר אחר לאחר את החיצע העשיר, המרוש שם על הדלפקים והמרפים.

בינתיים ימוגו לך לספלון קטה קטן ורותי, או לחילופין יצקו לך לקנקן המים הקרים קצת מי ורדים, כשברקע שירתה של אום־כולתום, שירתו של פריד אל־אטראש ועוד זמרי מזרח נודעים. איזה כיף זה להסתלבט על המתוקים כשבאוזן שרים לך שירים כאלה.

ובכן, מה אתה רואה שם במגשים ובתבניות הגדולות? אתה רואה "זנים" שונים של בקלאווה; אתה רואה "בורמה" שמילוייה שקדים ואחרת שמילוייה אגוזים ואחרת עם פיסטוק־חלבי; אתה רואה "עייש אל בולבול", שהוא קן־הבולבול ובמקום ביצים יש בו פיסטוק; ואתה רואה "בלורייה"; ואתה רואה "זלבייה", שהם כדורי בצק בדבש; ואתה רואה "זנור א־סית" (אצבעות הגברת); שהן בצקיות ממולאות באגוזים; ואתה רואה "סיכת בינת אל־מאליכ" (טבור בתו של המלך), דומה בהרכב ובטעם ל"זנור"; ואתה רואה "קעב אל ע'זאל" (עקב רגל הצבי), משהו ממולא בהרבה חלבי; ואתה רואה "גרייבה", שהיא תפיחת בצק אפוייה; ואתה רואה כמה מינים של "מעמול". ויש, כמובן כמה מינים של "ראחאת־לאקום". ויש "מלבס" – אותן סוכריות צבעוניות שתוכן שקד. ויש "פיסטוקייה" ו"סומסומייה". ויש אותן עוגות סולת ודבש הקרויות "הריסה". הנוגט המזרחי, הקרוי "עלאקי". וגושי החלבה הגדולים, עם תפזורת ירוקה של פיסטוק חלבי מרוסק.

◆

לא למהר. קצת ללעוס, קצת ללגום. להנות מכל בליעה. לשכוח את הקלוריות ואת הכרס. נשיכה מה"בלורייה". נגיסה מה"בינת אל־מאליכ". נתח מהחלבה הרכה והלאינרבקת לשיניים. לגימת מי ורדים. איזה יופי שרה אום־כולתום. אולי עוד מנה של כנאפה שרק עכשיו ירדה מהאש? קח את המתוקים שלך. קח את הזמן שלך. לאט־לאט, חביבי. המיסוון מהשטן.

מאויל

מגילה לבאר

בין חכביש זכרון־יעקב – חיפה, לערך מול תחנת־המשטרה, שוכנת מסעדה חדורה במיבנה גדול מאוד. קוראים לה "הבאר", ועל מגילת הפרסומת שלה מוכתר המקום כמסעדה אקסקלוסיבית בסגנון מזרחי".

פעם, בימים הטובים של הכביש הזה, בטרם סלל את האוטוסטראדה שלושה אותו דרך־מישנית, היתה במיבנה הזה מסעדה מאוד עממית. משאיות רבות היו חונות לפתחה והן העידו על טיבה ואופייה.

היום, כאמור, ניצבת שם מסעדה מהודרת, מחיפות שאתה מוצא בארץ ואין רמתה שיש. במרכזה מיבנה של באר ומעליו גלגלת עץ. על שולחנותיה מנורות לבנות, אגרטלי פרחים ומפות קינוח מבד. מלצריה לבושים בשחור ועונדים עניבות־פרפר. מחלונותיה אתה רואה את עצי האקליפטוס הזקנים שניטעו כאן לפני הרבה עשרות שנים. מי שנזקק לשרותים ימצא מקום מהודר עם אביזרים סניטריים מעולים ורמת נקיון שאין לבקש למעלה הימנה. בקיצור – מקום מאוד מבטיח. הצרה – שאינו מקיים.

פתחנו באגסים ממולאים בבשר (14 שקל). הרעיון היה יפה. הביצוע – מפוספס. הבשר שבאגסים היה בלתי אחיד באיכותו וטעמו. האגסים עצמם היו קטנים וסרי־טעם. הרוטב החום בו טבלו הדיף ניחוח וטעמים של הבלונים מזרחיים. פחות גרוע אך עדיין ללא השראה היה החציל הממולא בספגטי.

התענינו במרקים, והמלצר המליץ על מרק הבצל. הוא הגיע – ותבל שהגיע. אפילו בבית־תמחוי לא היה מרק כזה זוכה למחיאות־כפיים. הזמנו את מנת הבשר היקרה ביותר – רולדת הבאר – שמחירה 30 שקלים, היא הגיעה בלווית תפוח עטוף בנייר כסף. כל הסימנים העידו שתפוח זה חומם כמה פעמים. טעימה אחת מהבשר הספיקה לנו כדי לדחות את הצלחת הצידה. המרק, הבשר והתפוח, שהוחזרו כמעט בשלמותם, לא ריגשו שם איש.

מסעדה יפה, "הבאר", כמה חבל שזה הדבר החיובי היחיד שיש לנו לומר עליה.

בראייה העצמית שלי אני סופר מתוסכל

יוסי ביילין: "מאז שנכנסתי לפוליטיקה אני פחות אבא ופחות בעל ויש לי חסך משפחתי, כי בסך הכל אני חולה־בית שלא ממש את המחלה"

שטח פרטי

ד"ר יוסי ביילין

מנכ"ל מדיני של משרד החוץ

בן 40. נולד וגדל בתל־אביב. שזרת בתיל הקשר, היה עתונאי ב"דבר", עשה תואר ראשון (ספרות עברית ומדע המדינה), שני (מדע המדינה) ושלישי (מדע המדינה) באוניברסיטת ת"א. מ־'84 עד '86 היה מזכיר הממשלה. בשנתיים האחרונות – מנכ"ל מדיני במשרד החוץ, כתב שלושה ספרים ומאמרים רבים. נשוי, אב לשני בנים. גר בת"א.

הבית הוא רשת הבטחון שלי, אחרת אני לא יכול לקפוץ. הבית הוא גם המוטיבציה לקפוץ: אני עושה דברים ומה שהכי קובע ואמיתי לגבי זו התגובה הביתית עליהם. פה יש קהל של שלוש נפשות ממנו אני מבקש ומקבל ביקורת הוגנת. המבקרים הכי קשים והאוהבים הכי נאמנים שלי הם כאן. מכאן אני יוצא מוקדם בבוקר ולכאן אני חוזר מאוחר בערב.

עד 1977 הייתי אחרת, הייתי מלך לעצמי. מאז שנכנסתי לפוליטיקה אני פחות אבא ופחות בעל ויש לי חסך משפחתי, כי בסך הכל אני חולה־בית שלא ממש את המחלה. ללא תמיכת המשפחה, לא הייתי יכול לעמוד בזה, למרות שחשוב לי מאוד להיות מעורב בפוליטיקה, כי פוליטיקה, בשבילי, זה השפעה על קביעת מדיניות בכיוון שחשוב לי להשפיע.

כמעט בכל יום אני עולה לירושלים, אבל לא שקלתי מעבר לירושלים כי אני תל־אביבי. זה נוף מולדתי וקשה לי לחשוב על חיים בעיר אחרת. עם כל הרדיקליות האידיאולוגית שלי, אני ארם די שמרן. למרות שאני עסוק, אני לא מנותק מהיומיום של הבית, ממה שעובר על הילדים. הם מטלפנים אלי, יודעים שהם יכולים לשאול אותי, באמצע ישיבה, איך ניגשים למישוואה עם שני נעלמים. אני עוקב בסקרנות אחרי עבודת אשתי, מטלפן לשאול מה תוצאות של משפט. שנינו מאוד חשופים, קוראים עלינו בעתון והילדים מקדים עם מה שקורה, שואלים, מביעים עמדות.

כשאני חוזר הביתה מוקדם, אנחנו רואים יחד עם הילדים "מבט", קצת משוחחים ואח"כ, בפינת האוכל,

שנינו עובדים, אחד מול השני, היא בתוך התיקים שלה ואני עם החומר שלי. ומדי פעם מפריעים אחד לשני. אין ניתוק בין הבית לעבודה. אינני יודע להתנתק, גם לא בחופשה. אני תמיד אותו אותו. כשאני בארץ אני גם בחו"ל, וכשאני בחו"ל אני גם בארץ, וחוץ מזה, כ־11 השנים האחרונות כמעט שלא היה לנו חופש.

אנחנו חיים בצורה מאוד אינטנסיבית ולכן החיים החברתיים שלנו לא סוערים. פעם בכמה חודשים מבלים ערב עם חברים. אבל לפחות פעם בשבוע צריך ללכת לאירוע רשמי ושם, לעתים קרובות, אנחנו פוגשים חברים. כמעט שאין אצלנו הפרדה בין חברים לחברים־לעבודה. יש גם כמה חברים מהצבא וכ"ו, אבל האמת היא שאם אנחנו יכולים ביום שישי, אחרי ארוחת ערב אצל אמי, לשבת בבית – זה כיף שקשה להתחרות בו. אפילו אם הסרט בטלוויזיה אידיוטי והתוכניות לא מעניינות במיוחד, אבל ארכעתנו יחד.

אני מאוד אוהב את הסרטים הצרפתיים של שבת אחר הצהרים, ושונא את הסדרות עם הצחוק המוקלט, כל הארצ'י באנקר ודומיו. מעניינות אותי תוכניות דוקומנטריות מהסוג של "מבט שני" או סדרות מיוחדות, כמו "מחברות מלחמה", ואני מבקש שיקליטו לי בוידאו. אבל לפעמים עוברים חודשים עד שאני מתפנה לראות מה שהקליטו לי. ולפעמים רואים יחד סרט שהילדים הביאו. אני מסוגל להתרגש מדברים של ניל סיימון, למשל, למרות שאני יודע שהוא שטחי, מאהבות אבודות, גירושים טרגיים, סרט כמו "קרמר נגד קרמר", כאלה דברים.

אינני נמנה על המאזינים הקבועים ל"קול המוסיקה". אני אוהב מה שבעיני חלק מידידי נראה פשוט טריפה, מוקצה מחמת מיאוס, הסוג של קליידרמן, למשל. מוסיקה ללא מוסיקולוגים. קלאסי־קל זה אני. לפעמים, בנסיעה, אני שומע אפילו את מצעד הפזמונים. מאוד אוהב להאזין לשירים. יש זמרים שאני ממש לא מסוגל לשמוע ואחרים – כמו רביץ, גלרון, ארצי, גאון – שנעים לי איתם מאוד. אני

אין אפשר לעצבן אותך? קשה לעצבן אותי. בשביל זה צריך כשרון מיוחד.

מה מוציא אותך מהכלים? כשמישהו מדבר על טרנספר. כשמישהו חושב שמותר שיהיו אזרחים מסוג ב', כשמישהו מרגיש שאלוהים נתן לו יתרון על אחרים ולכן הוא יכול לעשות מה שהוא רוצה.

ממי מה קשה לך לעמוד? דמעה של אדם מבוגר.

מה נותן לך תחושת בטחון? טלפון הביתה.

מה מערער את בטחונך? כשאין תשובה.

מתי אתה נבהל מעצמך? כשטוב לי.

מתי קשה לך לסבול את עצמך? כשאני צריך לומר דברים שאינני שלם איתם, אבל הם מתבקשים מהתפקיד.

באיזה מצב אתה שונא להימצא? כשאני מרגיש שאני מבזבז זמן.

באיזה מצב אתה מרגיש הכי טוב? כשיש תהליך מדיני שאני חלק ממנו.

למה אתה מכור? לקריאה.

מה לא מוסרי בעיניך? לשלוח עם למלחמה שאפשר היה למנוע אותה.

מה מקומם אותך? כשאני רואה חוסר צדק חברתי, וכשאנשים שומעים דמגוגיה ומתייחסים אליה ברצינות.

מה מביך אותך? הרעפת חיבה ממקור בלתי צפוי.

מה ישראלי בעיניך? בוקר יום הזכרון לחללי צה"ל.

במה אתה ישראלי? בזה שאני לא מרגיש טוב במקום אחר.

על מי צר לך? עלינו, שהחמצנו כל־כך הרבה הזדמנויות להגיע לשלום. זה אוכל אותי כל הזמן.

את מי אתה מכבד? אנשים שיודעים הרבה יותר ממני וזה לא מנפח להם את האגו.

למי אתה בוז? לאנשים ציניים שבטוחים שכולם ציניים כמותם, ושכל מוטיבציה אידאולוגית היא כסות למוטיבציה כוחנית.

בחברת אילו אנשים אתה מרגיש נוח? אנשים שיש להם רקע דומה לשלי ואפשר לדבר אתם בקודים, אנשים מהתחומים הקרובים לי, אנשים שאני עובד איתם.

במי אתה מקנא? בחברמנים, בבעלי ידי זהב שיודעים מיד מה לעשות כשהמנוע לא פועל, הברז מטפטף והחשמל מתקלקל.

את מי היית רוצה לפגוש? את וולטר.

אילו אנשים שפגשת הרשימו אותך במיוחד? שלמה ברטונוב, פרנסואה מיטראן והלמוט שמידט.

איזה אישיות בת־זמננו אתה מעריך? ישעיהו ברלין.

איזה ספר או סופר השפיע עליך? דוד פוגל, "חיי נישואים".

אותה אדם חזקה במחז? בזה שאני נחוש בעמדתי. קשה להזיז אותי מדבר שאני מאמין בו. בזה שאני עומד היטב בפיתויי הפופולריות ומסוגל לומר דברים שאני חושב, גם אם אני יודע שלא יאהבו את זה.

מה עקב אכילס שלך? אני יותר איש קאמרי וקשה לי להרגיש נוח באיצטדיונים, בארועים המוניים. לאדם פוליטי, זו חולשה.

מה החולשות שלך? שאני לא מסתדר.

מה מניע אותך? התחושה שיש בסביבתי דברים שצריך לשנות, ושלי יש להציע מחשבות בכיוון השינוי.

במה השתנית במשך השנים? פחות דתי, יותר מאמין, פחות ציוני, פחות סלחן לשטחיות.

מה המוטו שלך? אמונה מאוד חזקה בשוויון ערך האדם.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? הגננת, מרים אסף, מספרת לנו על התפטרותו של בן־גוריון, ואני פורץ בבכי. זה נראה לי סוף העולם.

מה רצית להיות בילדותך? סופר, שחקן.

מה היתה נקודת המפנה בחייך? מלחמת ששת הימים, כשראיתי אנשים נהרגים מול עיני.

באיזה ספורט אתה עוסק? שוחה כל שבת, לפעמים משחק כדורסל עם הילדים, אבל קצת קשה לקרוא לזה עיסוק בספורט.

אילו מתנות אתה אוהב לקבל? ספר חדש.

יש עוד משהו שאתה רוצה ללמוד? כלכלה, משפטים.

מה אתה שונא לעשות? לא לעשות כלום.

אילו פיתויים עלולים לשבור אותך? אני מאוד לא אמוציונלי, לא מגיב באימפולסיביות. מעבר די בקלות על פיתויי וללה או בילוי. מאז שאני זוכר את עצמי אני אחד שכל הזמן שם את עצמו.

מה קיבלת מהביתך? אהבת מולדת, אהבת ספרים, איסור על "שוויץ".

אוהב להאזין למוסיקה, אבל לא אומר שמוסיקה היא דבר חיוני בשבילי.

היו זמנים שראיתי כל הצגה לפחות פעמיים. שנים רבות השתתפתי בחוג הבימה לנוער. אספתי תוכניות וביקורות תיאטרון. בשנים האחרונות נרגעתי קצת. אני עדיין אוהב תיאטרון אבל היד כבר לא על הדופק. פה ושם רואה הצגות, בעיקר כשאני בניו־יורק או לונדון ופתאום נוצר חלל של זמן ויש הצגה אחר־הצהרים. מחזות בריטיים, איבסנים, מחזמר. לתיאטרון יש עדיין קסם רב בשבילי, אבל משהו בכל זאת כבה. אני יכול להרשות לעצמי לא לראות הצגה שכולם מדברים עליה.

מה שבאמת חיוני בשבילי זה עט ונייר. ואם יש לי גם ספר – אני מסודר. האמת היא שכתיבה היא דבר שאינני יכול בלעדיו. אני כותב – סימן שאני קיים. אני כותב במכונית, בזמן הנסיעה לירושלים, בסופי שבוע, בלילות, בטיסות.

> "אינני נמנה על המאזינים הקבועים ל'קול המוסיקה'. אני אוהב מה שבעיני חלק מידידי נראה פשוט טריפה, מוקצה מחמת מיאוס, הסוג של קליידרמן, למשל. מוסיקה ללא מוסיקולוגים. קלאסי־קל זה אני".

אצלי הכתיבה היא אובססיה. אובססיה שנעימה לי. בלי ספק, בראייה העצמית שלי, אני סופר מתוסכל. החלום שלי היה לעסוק בספרות. חיברתי סיפורים לפני שידעתי לכתוב. כתבתי ופירסמתי שירים וסיפורים במשך שנים. היתה תקופה שכתבתי לפחות סיפור אחד ביום. הייתי כתב נוער של "קול ישראל" ו"מעריב לנוער", וערכתי את עתון בית־הספר. עמוס עוז הוקיר אותי מהעניין: אחרי שדיברתי ברדיו על ספרו, "ארצות התן", כתב לי מכתב והזמין אותי לחולדה. הייתי בשמינית. התרגשתי מאוד מהפגישה, ואחריה התחלתי לשלוח לו סיפורים שכתבתי והוא, במכתבים, קטל אותם. זה שיתק אותי.

עם השנים התפשרתי עם ההבנה שהחלום של ספרות אינו ניתן להגשמה. עשיתי כאילו, הסבה מקצועית, אבל את הקריאה לא נטשתי. אני לא יכול שלא לקרוא, אני חי ברצף, תמיד עושה משהו, ומי שתמיד עושה משהו, יש לו זמן גם לקרוא. במכונית, לפני השינה, בסופי שבוע, בטיסות, בין לבין, כשאינני כותב – אני קורא. אני תמיד קורא במקביל כמה ספרים, ספרות יפה וספרות מקצועית. תמיד יש לי בתיק לפחות שני ספרים. אחד בשביל הכיף (עכשיו זה "שושן לבן" של אורותי של שיין) ואחד שאני צריך לקרוא (עכשיו זה ספר על השינויים שחלו בתקי מימון המהדורות בארה"ב, ועוד ספר על ועידת יאלטה. אצלנו ב"מעל" גם מחליפים ספרים והמלצות. הספר הבא שאקרא יהיה הביוגרפיה של טולסטוי, מאת טרויאט. שמעון פרס אותו ואמר שמוכרחים לקרוא.

אני קורא המון עתונים ובעצם מפס. מקדיש מדי יום כשעה לכך שתיים, בעיקר עובר על הכותרות ופה ושם מאמר מולוטי. עברו הימים שהייתי קורא את המוסף הספרותי לפני העמוד הראשון. אני עדיין בתמונה, אבל כבר לא מרשה לעצמי את הגאוותה של קריאת ספר על ספרות, למשל. אני עוקב אחרי מה שמופיע מתעניין, חשוב לי לקרוא את ספרי הפרוזה החדשה שיוצאים. אינני יודע למה, אולי מפני שאני לא רוצה להתנתק מהעולם הזה שאני כל־כך אוהב אותו, כאילו כל זמן אני נוגע ולא נוגע בספרות.

ראיון: נורית ברצקי
צילום: שמואל רחמני

מלחמת השחרור של צ'ר־ביל שפירא

ב־13 השנים האחרונות נלחם ביל שפירא בארה"ב להוכיח שלא רצח את הפרטנר שלו בעסקים – ונכשל. בזכות חנינה הגיע ממאסר עולם בכלא של פלורידה, באשמת רצח, לסאסא, שם חיכו לו חבריו לנשק. מלחמת העולם, מלחמת השחרור, קוריאה – כולן דפים בהיסטוריה האישית של האיש, שמסלול חייו נע בעקבות המלחמות. ורק במלחמה הפרטית שלו נזקק לחברים, שינצחו בשבילו בקרב.

מאת אביבה מין   צילם: בני גלזר

כשהעלו את ביל (ויליאם) שפירא למטוס, כבול באזיקים בידיים וברגלים, מלווה בשמו־נה שוטרים, שוטרת אחת ושני קצינים משרות בתי הסוהר, הרימו לרגע הנוסעים האחרים את הראש והתבוננו בסקרנות. רק לרגע. אחר־כך שקעו באדישות בעניינם. הדמוקרטיה האמריקנית מאפשרת מידה של סקרנות. לא חשטנות מיותרת. איש שרות בתי הסוהר פתח לביל שפירא את האזיקים, הושיב אותו במקומו ואמר: "אל תחשוב שאנחנו כאלה assholes, אבל קיבלנו הוראות". ביל התרווח במושב המטוס וענה: "לרגע הצלחתם להוליך אותי שולל".

לא, זה לא קטע מסרט. קטע מהחיים. זה קרה ב־11.4.88, בשדה התעופה של מיאמי פלורידה שבארה"ב. באותו יום נחת ביל שפירא במונטריאול שבקנדה, למטוס הבא הוא כבר עלה כמו תייר, בלא אזיקים. איש מבין נוסעי הג'מבו של אל על לא שם לב לגבר הבודד עם השיער הבסוף שטס לתל־אביב.

למחרת נחת המטוס בנמל תעופה בן־גוריון. משלחת קטנה של חברים חיכתה בשקט לנוסע ביל־שפירא. אחרי החיבוקים הראשונים, הדמעות העצורות בקצות העיניים (גם אצל הקשוחים), התפזרו החברים. ביל נשאר חופשי לעצמו, לראשונה מזה שלוש עשרה שנה.

החלק האחר של הדרמה, התרחש בקיבוץ סאסא בגבול הצפון, ותיקי הקיבוץ, ביקשו מהחברים בשיחה (אסיפה) כללית, לאפשר לאסיר המשוחרר, שפירא, להתארח לפרק זמן בקיבוצם. מתוך מחווה הומניטרית, טענו. החברים הצעירים שלא הכירו את האיש, לא בדיוק הבינו למה הם צריכים להסכים. בסופו של דבר נפלה החלטה. באחד במאי, הגיע שפירא לסאסא.

מיהו ביל שפירא? עמודי החדשות של החודש האחרון דיווחו על־כך בקצרה: יהודי אמריקני הואשם ברצח בפלורידה, נשפט למאסר עולם, וישב שלוש־עשרה שנה בכלא. שפירא טען כל השנים שהוא חף מפשע. מערכת השיפוט האמריקנית עוברת לאט. לא משחררת אסירי עולם, גם אם נעשתה טעות. והנה, במארס השנה, שוחרר שפירא במפתיע על ידי מושל המדינה. קיבל חנינה והגיע לארץ כדי להשתקם.

בקיבוץ סאסא פגשתי את ביל שפירא. בכסא נדנדה אצל חבר. בדרך לסאסא חזרתי על השאלות שאשאל אותו. מה אומרים לאסיר עולם שישב על רצח? רק אלוהים יודע. איך בכלל נראה אדם כזה? שבר כלי אומלל? אולי נכה? השאלות התמוססו ברגע הפגישה. הוא כבר הספיק להשתזף ולא איבד את חוש ההומור: "מאיפה אני שזוף? הרי באתי מפלורידה. שם כולם שזופים". צחק ברמז, לראות אם קלטתי את העוקץ.

בג'ינס כחולים חדשים, נעלי התעמלות וחולצת טריקו צמודה, קשה להאמין שהוא עוד מעט בן 63. זקוף קומה, בנוי צעיר, ספורטיבי. העיניים של ביל מבריקות מדי פעם. הוא לא יסבול את הרעיון שזה אולי מהתרגשות. אחר־כך יאמר לי שיש מעט דברים שגורמים לו להתרגש. שנשים מתרגשות, גברים לא.

הוא לא מאצ'ו, אבל יש בו איזה קשיחות בסיסית בלתי חדירה.

ביל מדבר עברית טובה. פה ושם חסרות לו מלים. במבטא אמריקני, הוא שואל מה אני רוצה לדעת. כשאני עונה: הכל – הוא נבוך. זה יהיה בשבילו מסע קשה.

יליד ברוקלין, דור שני באמריקה ממוצא רוסי. גדל בבית דתי, לא ציוני. בתור ילד, עברה המשפחה להתגורר בפלורידה. ביל נרשם לאוניברסיטה, רצה ללמוד ארכיטקטורה. לא הספיק הרבה. אחרי פרל־הארבור, כשארה"ב הצטרפה למלחמה, ביל החליט להתגייס למארינס. "הייתי רק בן 16, אבל כל־כך רציתי, שזייפתי קצת את הגיל שלי וקיבלו אותי", הוא אומר בקריצה, תוך כדי התנדנדות בלתי פוסקת בכסא. את שרותו הצבאי עשה כקצין בסיירת של המארינס. "זאת יחידת עילית", מסביר ג'ו ליברזון, החבר המארח, בלא־מעט גאווה.

"הכעס החזיק אותי, לא הנקמה. כעס נגד אלה שהכניסו אותי. אני לא מריר, לא שונא אף אחד"

ביל שפירא (משמאל) עם ג'ז ליברזון, בחדר האוכל של סאסא

לעומתו, ביל לא מנסה להרשים, לא יוצא מהכלים. מדבר בטונים מרודים. "טוב, אז הייתי קצין, ביג־דיל. בעצם הייתי סייר ימי. לפני כל נחיתה, הייתי יוצא עם החבר'ה שלי, מאחורי קוי האויב, לבדוק את השטח".

לקראת סוף מלחמת העולם השניה, ביל מוחזר הביתה מצויד במספיק נקודות לזכותו, כדי לקבל חופשה מהצבא. הוא מתחיל סוף־סוף ללמוד באוניברסיטה, אבל לא לזמן רב: "היה לי חבר באותה תקופה, שעבד עם ההגנה ברכש. זה היה לפני מלחמת השחרור. כשהתחילו העניינים להתחמם, ממש לפני שפרצה מלחמת העצמאות, שלחו אותי לאירופה. שם אספנו יהודים, פליטים מהשואה, מהמחנות למרסיי.

(המשך בעמוד 41)

"הייתי נוסע באוטו עם הצוות רק בלילה. הערבים עשו לי אמבושים. הייתי עוצר והיו יורים על האוטו. כשהיו בטוחים שגמרו איתנו, חיכתה להם סורפריזה"

(המשך מעמוד 38)

...אותם על אוניות. הבריטים תפסו את האניה, ...לגרוח, קפצתי למים והגעתי בשחית לנמל ...ביב. בניו־יורק אמר לי מישהו להתקשר בארץ ...שבא. פגשתי אותו בתל־אביב. הוא סידר ...איש אותי".

משפחה של שפירא בארה"ב לא ידעה במה הוא מתעסק. הוא לא מצא לנכון לערכן אותם. "הייתי כבר מארינס, לא הייתי צריך לשאול אף אחד. וחוץ מזה, הכל היה סודי, במילא ...היה לדבר עם אף אחד".

על השאלה מה היה לו לחפש כאן, עונה ביל ללא ...ש: "ואת אומרת? אני יהודי! היתה מלחמה או ...את רוח לחימת המארינס חשב שפירא לממש ...כשפר, הוא יודה שמה שהביא אותו להלחם כאן, ...היהדות, היתה קודם כל המלחמה.

...בריטים עזבו את הארץ, את ביל גייסו לצבא. ...שבע. חטיבה שסבלה אבידות קשות בקרב ...היה צורך דחוף לתגבר אותה. בגלל הרתיפות, ...אנשים עם נסיון, כך יצא שרוב החטיבה אויישה ...עדות יהודים, מצבאות זרים (מח"ל). היו שם ...אמריקנים, אנגלים. שפת הרחוב היתה אנגלית ...את הגדוד של ביל שפירא, גדוד 72, שלחו

התפקיד שלנו היה לבצע פעולות הסחה סביב ...הערביים בגליל, שיחשבו שיש הרבה צבא", ...בחיוך שובב מלא נוסטלגיה. "היינו ...בשטח, בעיקר בלילות, יורים באוויר, ...אחר־כך כבשנו את האזור כאן. בהתחלה ...כבר את ספסופה, ואת ג'יש (גוש חלב), הכל ביום אחד. בערב הגענו לסאסא. זה היה כפר ערבי. התושבים שמעו מה שקרה בכפרים האחרים וברחו מכאן. מפה לקחנו שוונג לברעם, לא היו בעיות איתם ומשם למלכיה, נבי־יושע ומנרה. אחר־כך נכנסנו ללבנון, כבשנו עשרה כפרים וקראו לנו בחזרה".

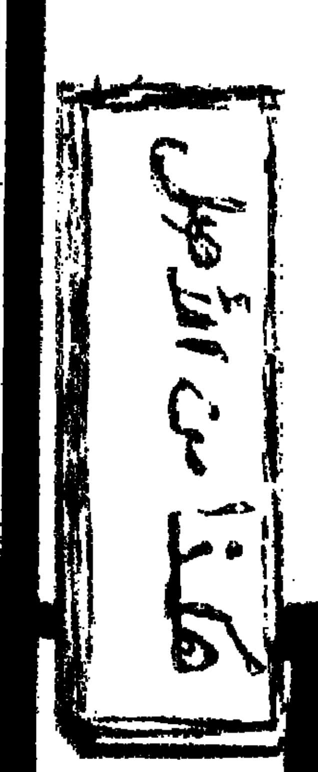
כשביל מדלג על השנים, מספר את הקטעים הנבחרים הללו, העיניים שלו עוד יותר מבריקות. ממש מתמוגג מנחת. אומר ג'ו ליברזון במבטא קנדי: "ביל לא סיפר לך שהוא היה המפקד כאן. קצין קרבי במארינס. זה לא פשוט". ביחידה, עליה פיקד ביל שפירא היו עוד חבר'ה מהמארינס, לוחמים מנוסים ששום דבר לא הפחיד אותם. אחרי שנגמר הכל בצפון, שלחו את ביל לגיזרת עזה, לבצע מארבים.

היה שם איזה סיפור עם משה דיין, עליו אומר ביל, שהוא לא לציטוט, שכתוצאה ממנו העבירו אותו למטכ"ל. הכל היה אולי נגמר אחרת אם לא היתה פורצת מלחמת קוריאה. ביל שפירא קיבל צו קריאה מהמולדת השניה שלו. "מוטקה מקלף, הרמטכ"ל, אמר לי שאני לא מוכרח ללכת, שאני יכול להישאר כאן, אבל אני לא רציתי להיות עריק. חוץ מזה במארינס היו כל החברים שלי. לא יכולתי להשאיר אותם שם. כאן כבר המלחמה התקררה ושם התחיל להיות חם, היו זקוקים לי". ביל לא מנסה להסתיר לרגע את אהבתו לצבא. את נאמנותו לחבריו ואת אהבת המולדת. איזה מולדת בעצמו את שתיהן באותה מידה.

ב־52' נגמרה מלחמת קוריאה. ביל שפירא חזר לארץ. נכון שלא היתה כאן כבר מלחמה, אבל היה הרבה אקשן בגבולות וזה היה מספיק כדי להחליט בשביל להשאיר אותו כאן. "הביאו אותי לראיון לעמוס ברגוריון (סגן המפכ"ל), עמוס אמר שיש בעיות בגבול והצבא לא יכול לטפל בהן, שהמשטרה צריכה להשתלט על המצב. אמרתי לו: 'מה אני אלך להיות שוטר?' שיכנעו אותי שאפשר לעשות עבודה טובה גם במשטרה. בסוף הסכמתי. עברתי קורס קציני משטרה בשפרעם ושלחו אותי לעין־גב. הייתי מפקד המשטרה באזור, עד גשר. התחלנו לעשות סדר באזור. היתה עבודה רבה, בכל שעות היממה. החבר'ה לא היו מנוסים. לימדתי אותם איך נלחמים. אחרי כמה חודשים של פעילות אינטנסיבית, האזור התחיל להירגע. לא היו יותר חדירות. בינתיים התחילו בעיות בגבול הצפון. הערבים עשו מארב על אוטובוס בדרך לסאסא והרגו בחורה מהקיבוץ. אז החליטו לשלוח אותי לכאן. התואר שלי היה קצין תפקידים מיוחדים. המשימה – להשליט שקט באזור. גרתי ממש כאן, בנקודת המשטרה בסאסא".

כאן בעצם נקודת המפגש השניה של ביל שפירא עם קיבוץ סאסא, שעלה על הקרקע ב־49'. בפעם הראשונה הוא "כבש" להם את המקום, בפעם השניה הוא איבטח אותם: "בלילה, אחרי העבודה או תוך כדי שהסתובבנו כאן, הייתי נכנס, יושב עם החבר'ה, שותה קפה, נח קצת וממשיך הלאה". ביל שפירא היה מפקד המשטרה באזור. לרשותו הועמדה מכונית המפקד המשוריינת שהנשיא ויצמן קיבל במתנה. מכונית אמריקנית ענקית בצבע שחור: "הייתי נוסע בתוך האוטו הזה עם הצוות שלי רק בלילה. זאת היתה מלכודת נעה. הערבים היו עושים לי אמבושים, תמיד באותה שיטה: שמים אבנים על הדרך. אני עוצר, הם יורים על האוטו. יורים, אני מכבה את האורות ואת המנוע. אחרי כמה יריות הם בטוחים שגמרו איתנו. באים לבדוק מה הגזק...

(המשך בעמוד 43)

"אני בטוח שהוא חף מפשע"

מייק (מאיר) קפלן היה תת־ניצב במשטרת ישראל, ראש המחלקה לזיהוי, הבוס הישיר של ביל שפירא, מומחה לקרימינולוגיסטיקה. אומר מייק קפלן: "מזה כמה שנים שאנחנו פועלים מאוד למען שחרורו של ביל שפירא. באופן אישי אני משוכנע, שהוא לא יכול היה לעשות את זה ולא עשה את זה. אני בטוח שהוא חף מפשע.

"עבדנו יחד הרבה שנים במשטרה. הוא היה ראש המעבדה הבליסטית. פיתחנו יחד דברים חדשים. הספור שלו הוא דוגמא קלסית של עיוות דין, וזה יכול לקרות בכל מקום. גם באמריקה. ידוע על מקרים רבים בעבר. לפעמים עובדים בטכניקה משפטית כדי להגיע למירב הראיות אבל קורה שיש טעויות. גם עדי ראיה יכולים לטעות. תלוי איך בית המשפט מתרשם מהם".

(המשך מעמוד 41)

היה אפשר לגנוב. נו, ואז חיכתה להם סורפריזה. בחומות היו חורים ומהחורים האלה יצאו הטומיגנים... כל לילה אותו דבר".

אחרי כמה פעמים הם לא למדו להזהר? השמועה לא פשטה באזור?

"לא נשאר מי שיפיץ את השמועה... הסיפוק הכי גדול היה לי ביום שתפסנו את החוליה שעשתה את הפיגוע על האוטובוס והרגה את הבחורה מסאסא".

איך ידעת שזאת החוליה?

"באחד הלילות, עשינו סיור עם האוטו. היתה חוליה שניסתה להתעסק איתנו. כשגמרנו איתם, היה אחד מהם שנשאר חי. כשתפסנו אותו, הוא סיפר לי. עד שהוא נפטר, היה פצוע מאד קשה"...

ביל שפירא מעיד על עצמו שהוא קצת משוגע ושהערבים לא טיפשים. "לא מתעסקים עם משוגעים. כך שאחרי כמה זמן האזור כאן נרגע לגמרי. תשמעי סיפור. לילה אחד גנבו שישים ראש כבשים מקיבוץ ברעם. מהקיבוץ באו אלי שאחתום להם בתור קצין באזור על הגניבה בשביל הביטוח. לא רציתי לחתום להם. אמרתי שאם היו דואגים לשמירה, זה לא היה קורה. למחרת בא אלי קצין המשטרה מלבנון, היינו מיודדים, וביקש את העזר שלו בחורה. אמרתי לו: 'בסדר אבל חסרים לי שישים כבשים. קודם תחזיר אותם'. הוא הביא לי את הכבשים וביקש לירה על כל ראש לכל יום שהכבשים היו אצלו, בשביל הטיפול והאוכל. אמרתי בסדר גמור, אבל גם אני רוצה לירה על כל כבש שהיה אצלי. בסוף התחרנו. החזרתי לו את העדר, פחות שתי כבשים, שהבה"ה עשו תפלה. והוא החזיר את שלנו".

לא רק ביל שפירא חושב שהוא משוגע. כנראה שגם במטה המשטרה בתל־אביב, המחשבה הזאת עברה למישהו בראש: "עמוס בן־גוריון קרא לי בחזרה למטה. אמר: 'אתה עוד תעשה לנו מלחמה בצפון'. עברתי לשר לנסיציונה, קיבלתי דרגת פקד והקמתי במשטרה את המעבדה הבליסטית ואת המעבדה לזיהוי (קמחרון). כל פעם שהיו לי חופשות הייתי בא לסאסא".

מה עשית אחרי־כן?

ביל מחייך חיוך רב משמעות, ואומר שזה לא לפרסום. בסוף התפשרנו על משרד ראש הממשלה. שפירא לקח חופשה מהמשטרה לצורך איזה תפקיד מיוחד. אחרי שגמר את התפקיד המיוחד, ניסה לחזור למשטרה, אבל זה כבר לא היה זה. ב־66' הוא מתפטר סופית ומתכנן ללכת על עסקים פרטיים.

אם מאמינים בגורל, אז כאן המקום להאמין בו, בגורלו של ביל שפירא. הדוד שלו באמריקה נפטר והשאיר ירושה קטנה. ביל נקרא לשם לחודשיים. החודשיים הפכו לשנה. "עורך דין אמר לי שזה עסק שיכול לקחת קצת זמן. החלטתי שבמקום לנסוע הלוך ושוב, אשאר כבר שם לגמור הכל. בינתיים עשיתי איזה עסק". שפירא התחיל להריץ קשרים עם מיאמי. עסק לתיווך במסחר בינלאומי. זה הלך והתרחב ו"העניינים" התחיל להתמסד. "הכרתי יהודי עשיר, ברט דה וויט, ממשפחה מאד ידועה בניו־יורק ומיאמי, שרצה להיות שותף בעסקים שלי. הפגישה הראשונה שלנו היתה מקרית. היה לו מפעל שהוא רצה למכור. מפעל שיכול היה להתאים לתעשיה האווירית שלנו. הוא הציע לי לבדוק בארץ אם הם מעוניינים. טילפנתי לארץ, למנכ"ל התעשיה האווירית. הוא אמר מיד כן, ושלח אלי מישהו. הבאתי את האיש, הסתובבנו יום שלם במפעל, בדקנו את המכונות. בסוף לא יצא מזה כלום, אבל כל העסק הזה עשה רושם עצום על דה וויט. הוא הבין שיש לי הרבה קשרים וביקש להיכנס איתי לשותפות. אני ניהלתי את העסק. דה וויט נתן את השם שלו. היו לנו עוד הרבה עסקים בקנה מידה בינלאומי עם הרבה אקשן ולא מעט דולרים".

תן דוגמא לעסק בקנה מידה בינלאומי.

"יום אחד קיבלתי מברק מבנק גדול בצרפת, שביקש להקים סניף בהאיטי. הם פנו אלי כי חשבו שיש לי שם את הקשרים המתאימים".

ובאמת היו לך שם קשרים?

"כן, היו לי. עשיתי כמה טלפונים וכל העניינים של הבנק הזה בהאיטי נפתרו. אני קיבלתי עמלה (מרובר בלא מעט כסף) וכולם היו מרוצים.

"ואז, יום אחד השותף שלי נעלם. אחרי חודש בערך, ב־22.2.75 הגיעו אלי בשתיים בלילה שוטרים עם אויקים, הוציאו אותי מהמיטה ואמרו: 'אתה מואשם ברצח השותף שלך'. כמו בטלוויזיה: you have the right to remain silent, כל מה שאומרים בהזדמנויות כאלה".

מה אמרת?

"מה שאומרים כולם, 'אתם בוודאי מתלוצצים'. באמת הייתי בטוח שזאת איזה בדיחה, שבבוקר הכל יתברר וישחררו אותי. זה נמשך שנה. ישבתי במעצר שנה עד למשפט. במשפט יצאתי אשם בתיכנון ובביצוע רצח השותף שלי שנעלם. הוא, אגב, לא נמצא

"האסירים לא התעסקו איתי, פחדו ממני. ידעו שאין לי מה להפסיד. אחרי חמש שנים במקום הנורא הזה העבירו אותי, כי שני כושים התנפלו עלי יום אחד ודקרו אותי בצוואר"

עד עצם היום הזה. לא מצאו את הגוויה ולא את נשק הרצח. שניים עשר המושבעים קבעו – אשם. פסק הדין היה מאסר עולם, עד סוף חיי הטבעיים. כמו שאת רואה זאת לא היתה בדיחה. הספור הסתבך לכיוונים בלתי צפויים.

"עכשיו אני יודע כל מיני דברים שאז לא ידעתי. כמו למשל, איך הם בכלל הגיעו אלי. היה שם אחד בשם לארי מורין. פושע מבוקש מקולורדו. משטרת מיאמי תפסה אותו והוא יצא אשם במשפט ב־14 סעיפי אישום. העונש שהיה צפוי לו זה משהו כמו 300 שנה אם מצרפים את כל העבירות ביחד. אחרי שהוא ישב שבועיים, הוא פתאום אמר שהוא רוצה להתוודות על רצח. כשבאו להקליט אותו בווידאו, הוא סיפר שביחד עם עוד אחד, מייקל סלווטו, הם רצחו את ברט דה וויט וזרקו את הגוויה שלו למפרץ מקסיקו. אני, לפי מה שהוא אמר, תיכננתי ביחד איתם את הרצח.

"את לארי מורין הבטיחו לשחרר אחרי ארבע שנים אם יסכים להיות עד מדינה. אותי ואת סלווטו הכניסו לבית סוהר. לסלווטו פסקו עונש מוות. אחר־כך המירו את העונש שלו למאסר עולם, בגלל שהוא נמצא אשם על־פי עדות של פושע, ללא הוכחות נוספות. הוא יושב עד היום וטוען שלא רצח. אצלי לא התחשבו שזה על סמך עדות של פושע, שהרוויח מכך שהיה עד מדינה, על פשע שלא הואשם בו בכלל.

"העדות של מורין היתה מלאה בסתירות. באחת הפעמים במשפט שלי שאלו אותו אם הוא מכיר אותי. הוא אמר שלא. שאלו אותו אם הוא ראה אותי מימיו. גם על זה הוא ענה שלא. ובכל זאת, קיבלו את הגירסה של הפושע הזה מקולורדו. הסתפקו בווידוי שלו בלבד. אותי עד היום הזה אף אחד לא שאל כלום. לא דיברו איתי. לא חקרו אם יש לי אליבי. לא שאלו אם אני רוצה לטעון שאני אשם. כלום. שפטו שני אנשים תמים מפשע על סמך המילה של פושע".

מה האמת?

ביל שפירא פורץ בצחוק. בדיוק ברגע הזה נכנס לחדר חבר ותיק מהימים ההם. החבר יאק, עם כובע בוקרים ענק, מנהל את עדרי הבקר בסאסא. גם הוא היה במארינס. יאק מזמין את ביל לחאפלה, שכמה חברים הכינו לכבודו בקיבוץ. ביל נבוך ויאק, כדי לחמם את האווירה, זורק: "מה אני בכלל מדבר עם רוצחים".

בחאפלה, בחיק הטבע, ביל שפירא מפסיד לגמרי. מתיישב על הרצפה, מנגב חומוס עם הרבה חריף ורק מבקש בלי בשר: "בכית הסוהר היו נותנים בשר עם תולעים. אז החלטתי שאם אני רוצה לשמור על החיים שלי אני מפסיק לאכול בשר". מישהו הביא רובה צייד. מזמינים את ביל לתחרות קליעה למטרה על פחיות בירה מתעופפות באוויר. הוא נשבר. אומר שכאן זה המקום הכי יפה בעולם ואם היה רוצה לחזור למשהו מעברו, זה כאן. בנקודת המשטרה בסאסא: "זאת הפעם הראשונה אחרי שלוש־עשרה שנה שאני מחזיק כלי נשק ביד". עכשיו אצלו הרבה דברים הם הפעם הראשונה. ג'ן ליברוון סיפר שביום הראשון כשביל בא לקיבוץ, הוא לקח אותו לחדר שלו ונתן לו מפתח. "הוא לא פתח את הדלת, עמד לפניה וחיכה. שאלתי אותו: 'למה אתה לא פותח?' הוא ענה שהוא לא רגיל לפתוח דלתות לבד. תמיד עשו את זה הסוהרים".

מה הרגשת אחרי גזר הדין?

"ידעתי שאף אחד בעולם לא יודע שאני חף מפשע. הבעיה הגדולה היתה שלא ידעתי מה קרה ומאיזה כיוון לארגן דברים. לקחתי עורך דין, שלקח הרבה כסף ולא עשה כלום. אחרי המשפט, התובע שלי עבר לעבוד אצלו במשרד. זה לא משונה? יום אחד באמצע המשפט, עורך הדין שלי הגיע לבית המשפט שיכור. אז הבנתי שמשהו קורה. לא ידעתי מה, פחדתי שאקבל כסא חשמל.

"כשקיבלתי מאסר עולם הוקל לי. העבירו אותי לבית סוהר בו מחזיקים את הפושעים הכי מלוכלכים. חלאת המין האנושי. הגעתי לשם ביום שישי. בשבת הוציאו אותנו לחצר, מה אני רואה מתצר? אחד האסירים רצח אסיר אחר בחתיכת עץ. רפק לו בראש עד שהמוח שלו נשפך. החלטתי שאני מסתלק משם לתא שלי. בדרך, במסדרון, אני רואה אסיר רץ עם סכין ותוקע אותו בגב של זה שהלך לפני. אני ממשיך לרוץ ואז אני רואה בקצה המסדרון מישהו מתנפל על

(המשך בעמוד 56)

"במארינס יש חוק: לא משאירים פצוע בשדה הקרב. ידעתי שעובדים על שיחרורי, אבל חשבתי שמרביצים לסוס מת. שאין סיכוי"

על הטרקטור, בסאסא: "אני מתלהב מזה שאפשר ללכת קילומטר ישר, בכיוון אחד"

משהו:

עוד מעט יגיד אחד מחצאי העם: מוזר, מדאיג ומתמיה לגלות כמה הרבה אנשים יכולים להיות טפשים, ולהצביע בעד המפלגה המוליכה לאסון.

חיילי תל־אביב

כמה שהם שונאים אותנו.

מימין הפאשיסטים שבאירופה, בניגוד לישראל, הם באמת פאשיסטים ולא סתם גידופים. ואיך יודעים? הם קוראים לעצמם בגאווה פאשיסטים. ומשמאל הקומוניסטים לסוגיהם, ויש באירופה מפלגות שמאל שמתמחות בשנאה לישראל. באמצע - כל השאר. האנטישמיות שהוממה למשך זמן לא ארוך מדי, פורצת מכל החורים: במאמרים שטניים שקרניים של אינטלקטואלים, וכדברי נהג מונית לנציגת מוזיאון התפוצות שבאה לאיטליה לתערוכה על יהודי אתיופיה (החולמים על טרנספר): "חבל שהיטלר לא גמר את העבודה. מדינה היו צריכים לתת ליהודים ב־48'? איזו שטות זו היתה. מדינה ליהודים? רק באלסקה, רחוק, מאחורי חומות קרח עצומות".

שנאה, אחי, שנאה, ועלי להרגיע אתכם, זה בלי שום קשר למה שאנחנו עושים בנחלתנו הקטנה. הם מבקרים גם דברים אחרים, אבל בלי שנאה.

ארבעים שנות שהותי בישראל סיפרו לי שאנשים תרבותיים שונאים את עצמם. עכשיו אני בין עצי התרבות שאנחנו רוצים להיות כמותם, ומה פתאום, הם לא שונאים את עצמם. הם שונאים אותנו.

הם מסכימים בכל ליבם עם מה שניסח כל־כך צלול מוחמד עוואד בפני סטודנטים יהודים מן העולם: "אני שונא כל אחד מכם. אתם מכוערים בתור ישראלים, בתור יהודים, בתור עם שאין לו מוסר".

השנאה ליהודים היא דבר כל־כך עצמאי ולא קשור לכלום, שאני כבר לא מתפלא כלל שגם בישראל, בין יהודים, היא קיימת בעוצמה דומה, בלתי ניתנת לשליטה ויאציונאלית, פורצת כמו מים מביוב סתום.

אני כבר לא מתרגז מכלום. התרגלתי אפילו לאנטישמיות יפנית. ואני חולף יום יום בשלווה על פני מגן־דוד עצום ובתוכו צלב קרס המצויירים בשחור ליד מיזרקה נפלאה. מקסימום, יתורתחו הנאצים על פגיעה כזו ברגשותיהם העמוקים ביותר.

אני פותח את העיתון באיטליה וקורא בארישות את הכותרות השמחות:

"נכשלה ההתקפה של שמיר בלבנון".

נכשלה? מאיפה הם יודעים שנכשלה, עוד באותו היום? שמיר? זה בכלל היה רבין. או מה? שמיר הוא שם המפעיל יותר "מגא־באייטים" של

שינאה, ואף עיתון לאנשים חושבים לא יוותר על החדווה הזו.

למחרת כתוב: "חיילי תל־אביב הרגו צעיר בעזה".

זה כבר מוצא חן בעיני. חיילי תל־אביב. זה יפה.

אני יודע למה הם כותבים חיילי תל־אביב ולא חיילי ירושלים, או - פשוט - חיילי ישראל. הם עושים את זה רק כדי לפגוע ביהודי שאולי במקרה יקרא את העיתון שלהם. רק בשביל התענוג שפרומיל מקוראי העיתון, הפרומיל היהודי, יחוש כאב קל בליבו למקרא המלים. סיבה אחרת אין ולא צריך סיבה טובה יותר.

חיילי תל־אביב. למה תל־אביב? למה לא חיילי חדרה? מאיפה הם יודעים שאלו חיילים מתל־אביב?

הפסקתי להיפגע, למרות שבדרך־כלל, אם אני ניפגע ממשהו, זה לא מאשמה נגדי, אלא מן התאווה של מישהו לפגוע בי.

חיילי תל־אביב. לא רע. בעצם, הברקה בלי כוונה, המסדרת לנו את הראש.

לא כולם יודעים וזה הזמן לגלות: יש בארץ רצון מוזר לראות את את הבעיות שלנו כנגרמות בגלל אנשים משונים וקנאים הגרים מחוץ לתל־אביב.

זה לא נכון שהארץ מחולקת למי שגר בתוך הקו הירוק, ולמי שגר מעבר לקו הירוק. אל תשלו את עצמכם, ירושלמים מערביים, התל־אביבים לא מכירים בעצם גם בלגיטימיות שלכם, וכמה שתצעקו, נהרייתים, נגד ההתיישבות החלוצית בחברון - התל־אביבים מסתכלים זה בזה ושואלים: ומה הם עושים בנהריה? גבולות השלום לגבי התל־אביבי המוסרי הם הקניון בצפון והתחנה המרכזית בדרום. כל מה שמעבר לזה הוא התנחלות הרפתקנית באיזורים מסוכנים שאינם שייכים לנו.

עכשיו מתברר שזה לא יעזור לאף אחד. כמו שלא יעזור ההבדל שאנו מבדילים בין הקו הירוק לקו הנהר.

חיילי תל־אביב. יפה, מה? לגבי העולם אין חיילים מישובים טובים ומישובים לא טובים. אין יפים ולא יפים, אין צוותא לעומת מדרשת ארץ־ישראל. לא יעזור לכם שתגידו להם באוזן: פססט, רגע, אני אחר, אני לא כמו הם, גם אני נגדם.

הכי הרבה תעוררו עוד מעט בחילה. הכל אותו דבר בשבילם, חיילי תל־אביב.

גולף באילת

יום אחד אמר הרצל "אם תרצו אין זו אגדה", אבל הוא שכח להוסיף מה הוא מתכוון שנרצה, לכן הגענו ליום שבו איננו רוצים כלום אלא להקים את מגרש הגולף הראשון באילת.

"הראשון", אמרתי, כי כולנו יודעים איך הקונקורנציה תקים שם עוד מגרש גולף ועוד אחד עד שלא תמצא שטח צחיח אלא במופע האור־קולי על תולדות העיר.

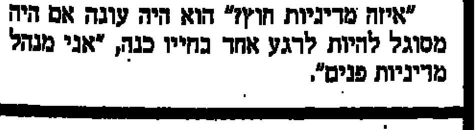
אילת תהיה מקום יפה לחובבי גולף על פני רשאים נרחבים לאין גבול, ואני מחכה רק ליום כו אפתח חוברת לאתרי סקי, ואמצא שם את אתר הסקי הראשון שפועל באילת.

שרחוצנו

שר חוץ אחד נסע בסודיות רועשת לדבר בחשאיות מוכרזת עם רוסי נירח ששבוע קודם אמר בכוונית בלי שום חשאיות שישראל היא מדינה פאשיסטית.

"מה יוצא לך מזה?" יכול היה לשאול אותו מישהו, "בשביל זה צריך נסיעה של שר? ככה מנהלים מדיניות חוץ?"

"איזה מדיניות חוץ?" הוא היה עונה אם היה מסוגל להיות לרגע אחד בחייו כנה, "אני מנהל מדיניות פנים".

פינת השלולית

הצפרדע התגלגל לפינה שלו במיטה, הגביה את הכרית ושכב על הגב, שתי ידיו מאחורי ראשו. בסרטים הישנים הוא היה גם מצית לעצמו עכשיו סיגריה, אבל הצפרדעים של הדור החדש כבר לא מעשנים.

"מתי תיהפך לנסיך?" שאלה הנסיכה.

הוא הזעיף פנים ירוקות: "אמרתי לך, עכשיו זה לא הזמן, החום הגיע, והמים בשלולית מתמעטים, אני לא יכול בזמן כזה להיהפך לנסיך ולעזוב את השלולית".

"אבל בחורף אמרת שבגלל שהשלולית מלאה מים אתה לא יכול".

"בואי, בואי הנה נסיכה", אמר לה הצפרדע, "את יודעת שאני אוהב רק אותך, נכון?"

"אבל הבטחת".

"אני יודע", אמר הצפרדע, "וזה יהיה בסדר, אני איהפך לנסיך, אבל עוד קצת סבלנות, בואי, תני לי נשיקה".

"לא רוצה".

"בואי בואי".

"לא רוצה. אל תיגע בי".

"בואי, הנה, יופי, ככה, כן, ככה אני אוהב אותך".

ועוד נשיקה התנשקה, ושוב היא פקחה את העיניים אחרי הנשיקה, ושוב הוא נשאר צפרדע.

מאיר עוזיאל

תאוות גברים

מאת מיכל קפרא

סצינות מהסרט הספרדי "חוק התשוקה". במאי הסרט, פדרו אלמודובר: "תשוקה היא הצורך של אדם להיכנס לך לעצמות; הצורך לשלוט לא רק בגוף האחר אלא גם בנשמתו".

שנים רבות לקח לה, להוליווד השמרנית, להודות מעל מסך הכסף בעצם קיומם של יחסים הומוסקסואלים. כשכבר נאלצה לטפל בנושא, עשתה זאת לרוב תוך התנשאות מוסרית מהולה בלא מעט צביעות. רק באחרונה לימד אותה הקולנוע האירופי להתחיל לצלם בטבעיות גם עירום גברי, והמפיקים שוכנעו שהקהל לא מקיא למראה נשיקה בין גברים. אבל אז באו האיידס והמוסר האמריקני החדש ושלחו את כולם הביתה, לאשה החוקית או לפסיכיאטר. עכשיו, נדמה, יחזרו למסך התחתונים הגבריים הארוכים והחסודים מהעבר.

עם מותו של של השחקן רוק הדסון ממחלת האיידס, קבעה אגודת שחקני הקולנוע בהוליווד תקנה שלפיה יכולים שחקנים לדרוש שמחליפים יופיעו במקומם בסצינות נשיקות. הנוזל הדירי שכפה שנמצץ עד לא מזמן מול מצלמות הקולנוע באותנטיות נשיקתית מרשימה, נהפך לביצת נגיפים פוטנציאלית. התקנה החדשה שלא מוכנה יותר לבלוע את הרוק היא רק אלמנט פיזי קטנטן בשלל ההשפעות של מגיפת האיידס על תעשיית הקולנוע.

"חיזור קטלני", בכיכובם של גלן קלוז ומייקל דאגלאס, היה תמרור בעל משמעות רבה הרבה יותר. הסרט – שבארה"ב עורר תגובות היסטריות ממש – היה בעצם מטיף שהתחפש לסרט ונשא דרשה על מה שנקרא כיום "המורל החדש", מוסר שצמח בעקבות התפשטות מחלת האיידס והוכיח שאין כמו האשה בבית, וכל פלירט מזדמן הוא פשע שמסתיים בתקיעת סכין. לפחות. על הומוסקסואליות בכלל לא דובר שם.

וכשנדמה היה שהקולנוע נכנס לעידן המתיר על המסך מגע בין שני גברים אך ורק מהסוג שמסתכם בלחיצת־יד תמימה וגברית למהדרין,

(המשך בעמוד הבא)

הבמאי הספרדי אלמודובר: "אם אני צריך לצלם שני גברים נכנסים למיטה אני רוצה לעשות זאת בדיוק כפי שזה, בתנועות – ובמלים".

כרזת הסרט "חוק התשוקה".

(המשך מעמוד קודם)

יוצא השבוע לאקרנים בארץ הסרט הספרדי "חוק התשוקה", שלא רק שלא מתרשם ממיתקפת המוסר הפוסט־איידס האמריקנית אלא מעניק לצופיו את האפשרות לצפות, בין היתר, באקט מיני בין שני גברים. וכשהגבר המוזמן של הגיבור שואל אותו בדאגה איידסית אם היו לו אי־פעם מחלות, עונה לו גיבור הסרט, פאטאליסט מושבע: "אם אתה דואג ממחלות, עדיף שתלך הביתה".

חוק התשוקה" עוסק במערכת יחסים בין שלושה גברים הומוסקסואלים. פבלו, גיבור הסרט, תסריטאי ובמאי סרטים, מאוהב בחואן, נער צעיר שחוסר בהירות ברגשותיו גורם לו להתרחק ולצאת לחופשת הגיגים. פבלו, שנותר בודד, פוגש בבר את אנטוניו, פגישה המסתיימת במיטת הגיבור. הפגישה הלילית הזו מעוררת אצל אנטוניו, הבחור המוזמן ללילה, אהבה חסרת מיצרים לפבלו, שבעצם מאוהב בחואן שנסע. מילא אהבה, אבל כאן נכנסת התשוקה. "אם להתבטא בוולגריות", אומר הבמאי פדרו אלמודובר, "תשוקה היא הצורך של אדם להיכנס לך לעצמות. במונחים אבסולוטיים זה הצורך לשלוט לא רק בגוף האחר אלא גם בנשמתו, וזה איום ממשי על עולמך."

אנטוניו רדוף־האהבה, מונע באובססיביות על־ידי יצר הרכושנות שלו, מנסה לאנוס את חואן, נשוא אהבתו של פבלו, אקט המוביל בסופו־של־דבר לטרגדיה. ומי שחושב שכאן מסתיים הסיפור אינו מעלה על דעתו את פיתוליה הנוספים של העלילה העמוסה.

גם הנשים בסרטו של אלמודובר זוכות לטיפול הורמונלי מקורי. אחותו של פבלו היא למעשה אחיו, שהסב את מינו כדי לרצות את אבאלה – איתו ניהל רומן. האב, אגב, נטש את בנו־אהובו לטובת אהבה חדשה. הבן הנטוש, כלומר הבת הנטושה, נעשית שוטמת גברים ומנהלת רומן עם אשה שעוזבת אותה ומותירה אצלה את בתה הקטנה. אגב, המאהבת הבוגדנית היא, במציאות, טראנסווסטיט ידוע.

סצינת הפתיחה של הסרט "חוק התשוקה" היא למעשה סצינת הסיום בסרטו של פבלו, גיבור הסרט. המצלמה עוקבת אחר נער צעיר הנכנס לחדר. הוא ניצב במרכזו ומקבל הוראות: לא להביט. להתפשט. לשכב על המיטה. על הבטן. לאונן. ברקע שני גברים הקוראים מתוך טקסט מול מיקרופונים, לעתים הוראות, לעתים גניחות הנאה. בסיום הטכס ההומוסקסואלי־פרברטי הזה ניגש אחד הגברים ומשלם לנער סכום כסף.

פדרו אלמודובר: "סרטי אינו מכוון להומוסקסואלים. הקהל הגדול ביותר שלו מורכב מנשים".

ההתייחסות ההומוסקסואלית הקולנועית של הגיבור בתוך הסרט, עומדת בניגוד גמור להתייחסות של הבמאי אלמודובר לנושא. הוא נוטל את הגיבורים־ההומוסקסואלים שלו כנתון מובן מאליו. כאילו היתה כל התרחשות רומנטית, מאז ומתמיד, מבוססת על גברים בלבד. "אם אני צריך לצלם שני גברים נכנסים למיטה אני רוצה לעשות זאת בדיוק כפי שזה", הוא אומר, "בתנועות, ובמלים". הוולגריות־המכוונת שמאפיינת את הסרט באסטטיקה שלו, בצילום, במשחק ובעומס העלילה, אינה מדלגת גם על התמליל. ההוראה "דפוק אותי" שנאמרת באחת הסצנות אינה מתחשבת בגינוני חיזור מעודנים.

אלמודובר הבמאי הספרדי (38), עושה רושם, מותח את גבול הסרט די עמוק לתוך תחושת שיכרון החופש התרבותי המאפיין את ספרד כיום. שם, אגב, הסרט כבר נהפך ללהיט.

את החופש הקולנועי הזה, שנדמה שתמיד מתקשר עם דריכה אגרסיבית על שוליים אסורים, מועועי בורגנות ושוברי טבואים, מייצאת לעולם כמעט בעקביות אירופה, היבשת שמרשה לקולנוע המסחרי שלה לצלם בחופשיות את הביבים – הגשמיים והפחות גשמיים. אמריקה, מייצרת הטבואים הקולנועיים הגדולה בעולם – מרדיפת היוצרים החשודים בקומוניזם ועד הפיכת ההומוסקסואליות להש־הש לאומי – נותרת חסודה גם כאשר במשך שני עשורים משוחררים, ה־60' וה־70', היא מייצרת סרטים רבים על הומוסקסואלים, חייהם, בעיותיהם – סרטים שרובם היו נגועים באימרת הפורנוגרפית הידועה "רוצה אבל פוחדת". ואילו סרטיו הקצרים של אנדי וורהול, כמו "הילדים הרעים והשובבים" ודומיו, שימשו עלה תאנה מגלה, מתירני־מאוד, לערוותה השמרנית של תעשיית הקולנוע האמריקנית.

בשנת 1983 הוצג לראשונה בפסטיוואל אדינבורו סרטו של הבמאי האנגלי סטפן פרירס "המכבסה היפהפיה שלי". הסרט שנהפך להצלחה גדולה באירופה ובארה"ב, מתמודד עם יחסה של אנגליה התאצ'רית למהגרים הפקיסטנים דרך עיניו של עומר, גיבור הסרט, בן מהגר, הומוסקסואל, המנסה להצליח בכל מחיר דרך שיקום מכבסה השייכת לדודו. המגע

(המשך בעמוד 58)

גוטמן: למה דווקא

עמוס גוטמן, במאי "נגוע": "לא היו לי ספקות".

"נגוע", סרטו של עמוס גוטמן, הוא למעשה הסרט הארוך הישראלי היחידי שעלילתו העזה לטפל במשא ההומוסקסואלי. הגיבור, בחור צעיר שגר עם סבתו ועובד עימה במכולת, חולם להפיק ולביים סרט. החלום מתמוטט, ושקיעתו דומה לדהרה חדגונית בכיוון מטה. ההומוסקסואליות של הגיבור מוצגת כנתון, והמצלמה עוקבת אחר סביבתו המינית והרגשית. הסרט נגע בהרבה טאבו־אים: יחסים עם ילדים, עם ערבים, שיטוטים בין העצמאות בחיפוש אחרי מורקן מיני חפוז, מזדמן.

"יש איזה מקדם לא סימפטי בשניגשים לעשות סרט בנושא", אומר הבמאי עמוס גוטמן. "הרבה שאלות שסובבות סביב משפט המפתח: 'למה דווקא זה'. 'נגוע' היה סרט ראשון שהיה הכי נכון בעבורי. עשיתי אותו באינסטינקט. לא היו לי ספקות. בסרט ראשון אין בושה".

"סרט כזה מצריך מציאת שפה ויזואלית חדשה. הקולנוע מתמחה בהאלהה של גוף האשה. לצילום של גופי גברים צריך למצוא זוויות חדשות, אסטטיות. וישנו קושי נוסף: העבודה עם השחקנים. יונתן סגל, למשל, סרב להתנשק. שלא לדבר על הקשיים בהשגת מימון, והספיקות לגבי קליטת הנושא על־ידי הצופים הישראלים".

"בתעשיית הקולנוע העגומה והעלובה שלנו יש שני סוגי סרטים. כאלה מהסוג של 'אבא גנוב', ואלה הנקראים סרטי איכות. אין נסיונות. אין סרטי אנדר־גראונד, שוליים, שמנסים ליצור אחרת – בנושא ובצורה. הנסיונות היחידים נעשים בסרטי סטודנטים".

ואכן, שלושה סרטי סטודנטים קצרים שנעשו לא מזמן נגעים (כל אחד בוואריאציה ובמינון שונה) בנושא ההומוסקסואלי. "צל אחר", סרטו של רוני אסולין, "חלום אחר", סרטה של עדית שחורי, שמספר על אשה המגלה שבן־זוגה מעדיף את בני מינו, ו"עורבים" של איילת מנחמי המתרכז בתיאור חיי קומונה שחלק מחבריה הומוסקסואלים.

גם הסרט הארוך "נגוע" התחיל בסרט קצר, "בארץ", "עצם ההתמודדות עם הנושא ההומוסקסואלי", אומר גוטמן, "ולא עם טיפוף על אלמנות מלחמה שמוגשת מישהו; למשל, הוא כבר על תקן של נסיון קולנועי".

אז למי שרוצה סטטיסטיקה: סרט ארוך אחד במשך ארבעים שנה.

פיזנטי. זה מהאופנה

מאת יהודית חנוך

ב שלושים השנים שז'אק פיזנטי מייצר בגדים בפא־ריס, עברו בבית שברחוב הצר בלב פאריס שבו הוא עובד, כמה ממעצבי האופנה הפאריסאים הגדולים. קנזו, חלוץ האופנה היפאנית בצרפת, בא אליו בשבוע הראשון שלו בפאריס, עם תיק עבודות ובלי פרוטה ואף מילה בצרפתית ונשאר שלוש שנים. גם גי פולין וטאן גודיצ'לי, מעצבים ידועים בפאריס, עברו בשבילו. לפני חמש שנים, השקיע בקלוד מונטנה. פתח בוטיקים שבהם נמכרים בגדים של מעצב האופנה שנחשב חדשני ביותר, תמורת הרבה פרנקים.

כשמבקשים ממנו, הוא אורז כמה מזוודות ובא עם כל הקולקציה. מארגן תצוגת אופנה לטובת ארגון זה או אחר, מתרוצץ בין הדוגמניות בחדר ההלבשה, מציג את הבגדים שלו ושל מונטנה, כמו כרטיס ביקור אלגנטי.

הוא אוהב את הקטע הזה של הקשר הישראלי. להיות מוקף בכל החברים המקומיים, שבאים לכל תצוגה שלו, את הטלפון שמצלצל כל הזמן. הוא מוזמן לכל האירועים, מכיר את כולם. הקשרים נמשכים גם בפאריס. הישראלים מהאופנה יודעים שאם אין כרטיס כניסה לתצוגות, אפשר לסמוך על ז'אק, הוא כבר יכניס את כולם.

פעמיים בשנה הוא מגיע, מתמקם בביתו שביפו, אותו רכשה משפחתו לפני שנים, כשיפו עוד לא היתה "אין". כדי להגיע אליו צריך לטפס עשרות מדרגות תלולות של פעם. דירת־הגג מרוהטת ברהיטי קש צנועים מרופדים באריג לבן ובייג'. בחלונות נשקפים הגגות האדומים של יפו העתיקה, צריח של מסגד ומגדל של כנסיה. בשעה ארבע מהדהד בדירה צלצול הפעמון, אחר כך נשמע קול המואזין הקורא לתפילה.

"יש לי דירה גדולה בפאריס, בית בריביירה ועוד בית בכפר, אבל פה אני מרגיש בבית", אומר ז'אק פיזנטי, בן 59. "יותר ויותר קשה לי להסתדר עם הגויים. בשנים האחרונות, אני מרגיש טוב רק עם היהודים. קשה לי לשמוע גם מידידים טובים צרפתיים, למה היהודים מתנהגים כך עם הערבים ולמה עשיתם את זה? בא לי להשיב ומה אתם מצפים שנעשה, שנקפוץ לים"?

רק במקרה הוא לא ישראלי. ב־1945, אחרי מלחמת העולם השניה, כשהיהודים עזבו את בולגריה, שם נולד, עלו רוב בני משפחתו לארץ. הוא נסע עם הוריו לצרפת, הלך ללמוד כימיה. שנתיים הספיקו לו כדי לגלות שנוסחאות משעממות אותו. לקרוב משפחה היה בית מלאכה לבגדים. ז'אק מצא את עצמו בפנים, למד את המקצוע. כשנשא את אודט, ילידת צרפת, אשה נאה ומטופחת גם היום, החליט שהגיע הזמן להיות עצמאי. מאז הם מנהלים ביחד את העסק.

"כשאודט חושבת שצריך לייצר שחור אני חושב שמה שילך זה ארום", אומר ז'אק, "אנחנו צועקים ומתווכחים, בסוף מתפשרים על לבן. בדרך כלל מצליחים למצוא את הקו הנכון, אולי מפני שאנחנו כמו חברים טובים, משלימים זה את זה. הילדים לא הלכו אחרינו. הבן לומד מלונאות, הבת – מפיקה בטלוויזיה". כשהוא פה, אודט דואגת לעסקים בפאריס, אחר כך הם מתחלפים – היא נוסעת והוא נשאר.

פיזנטי מייצר בגדים לנשים, לא לנערות. מוכר אותם בבוטיקים לא רק בצרפת, גם ברחבי העולם. "הכסף הטוב הוא לא בייצור אלא בהענקת זכיון לשימוש בשם", הוא אומר, "מייצרים את הבגדים שלי ביפן ובספרד, הצ'קים מגיעים בלי שצריך אפילו להתאמץ.

"הקשר שלי עם מונטנה, זה סיפור אחר. לא קל למכור את הבגדים שלו, אבל זו אופנה אמיתית", אומר פיזנטי, "שיתוף הפעולה התחיל לפני שבע שנים. ראיתי תצוגת־אופנה שלו והתרגשתי עד דמעות. אחר כך עיצב בשבילי כמה דגמים. יום אחד נפגשנו והוא סיפר לי שהוא לא מסתדר עם המממנים שלו, זוכה לכותרות, אבל לא עושה כסף. אמרתי לו, אני מוכן להשקיע, בוא נפתח בוטיקים, נייצר בגדים שאנשים יוכלו לקנות. הלכתי וקניתי שתי חנויות ברי דה גרנל, סמטה צרדית בגדה השמאלית שעד אז היו בה רק חנויות לעתיקות. היתה לי הרגשה שזה רחוב מתאים למרות שלא הייתה שם אף חנות אופנה. עכשיו זה אחד הרחובות האופנתיים של פאריס, יש שם בוטיקים של רוב המעצבים. כך היה גם כשפתחתי בוטיק מונטנה ברחוב שלי, רי דה פטיט שאנז, עכשיו זה מתחיל להיות רחוב של אופנה.

"באופנה, כמו בעסקים צריך חוש שביעי לדעת מה ילך, למצוא גימיק, משהו שאנשים רוצים, אבל לא ידעו קודם שזה מה שהם רוצים. עד לפני שנתיים, אנשים היו מוכנים לשלם כל מחיר, בעיקר בשביל בגד, עם תווית של מעצב ידוע. כשהדולר ירד ובפאריס התפוצצו פצצות, האמריקנים, שהיו הקונים הטובים של האופנה הצרפתית נעלמו.

"עכשיו יש בעיה גם עם הצרפתים. אנשים חושבים פעמיים לפני שהם מוציאים אלף דולר לחליפה או שלוש מאות לחולצה. גם לעשירים הכסף כבר לא בא בקלות, היתה המכה של הבורסה. יש בעיות כלכליות, המחירים עולים. פעם, אשה היתה אומרת, אני מוכרחה את הבגד הזה. היום, בגדים כבר לא כל כך חשובים. אנשים מחפשים איכות ולא רק שם. כולם מרגישים את זה בכיס. דניאל הכטר, יצרן אופנה ידוע, פשט את הרגל לפני כמה ימים. אני צופה שנתיים קשות לאופנה. הרבה שמות ייעלמו, רק הטובים ישארו".

פוחד ממה שיגידו

קלוד מונטנה הוא מעצב של מעצבים. תצוגות האופנה שלו מפוצצות, אנשים עומדים צפופים כמו בקופסת סרדינים. באים לראות אותו לא רק עתונאים וקניינים, גם הרבה מעצבים ויצרנים שבאים לתפוש רעיונות, כי מכל אוסף שלו אפשר לפתח עוד עשרה.

את הצווארונים הגדולים שהציג לפני שנתיים תראו בבגדי החורף הבא. התנורות בגובה מניפה פרושה שהצמיד למכנסיים ולחצאיות, כבר חובקות את המתניים במכנסיים בעלי חגורות ברוחב של עשרה סנטימטרים. ההגדרה הכי טובה לבגדים של קלוד מונטנה, היא "פיסוליים".

בין אם הוא עושה אותם מאריג או מעור, שבו הוא מתמחה. העורות בצבעים מהממים, של ורוד, ירוק, סגול וכתום. יש בהם את הקפלים הרכים שבטוגה יוונית, אבל הם נראים סופר־מודרניים. יש בהם עוצמה כמו בפסל פלסטי.

מאז המפגש עם פיזנטי הוא מעצב שני אוספים. האחד, שמיועד "לראותו בלבד". השני – הנמכר בבוטיקים במאתיים עד אלף דולר, לאנשים שאוהבים בגדים עם נוכחות. האופנה הצרפתית חלקה למונטנה כבוד, כשהעניקה לו את פרס המעצב המצטיין.

גם הגרמנים העטירו עליו פרס על עיצוב מצטיין. הבגדים שלו נמכרים בשלוש מאות בוטיקים ברחבי העולם. לפני שנה יצא בושם הנושא את שמו.

מונטנה האיש נראה כניגוד גמור של הבגדים שלו. הוא צנוע וביישן ורחוק מהבטחון העצמי שמקרינים הבגדים. "הרגע הנורא בחיי", אמר פעם, "הוא כשאני יוצא מהבית לפני תצוגה. אני יודע שאלפי אנשים יראו את הבגדים וחושש, מה יגידו".

חיים ואוהבים

תיבת דואר / תמונות – לאלבום

כמה מלות תגובה לפולמוס סביב פרסום תמונות הנשים העירומות, בנוסח תחילת המאה, לפי הגדרתך, שהופיע במדור זה לפני מספר שבועות.

אינני פמיניסטית פנאטית לשמה, וגם לא אנטי־פמיניסטית, לא דתית וגם לא כופרת, בקיצור – "פושרת" למדי. יחד עם זאת – אשה עצמאית, משוחררת (לפי ביטוי מקובל באופנה) – אשה גאה. אני מוקירה את ההומור הפיקנטי שלך, בדרך כלל. אינני זועמת על חטאך זה, אינני נטולת הומור, ולמרות כל זאת, פשוט לא נראה לי הקשר בין תמונות עירום הללו לבין "שוכבות פורימית", עליה את מצביעה. כמוצג – מקומן של התמונות באלבומים אמנותיים, גלריות, תערוכות, ולא כ"פארסה" בעתון.

את כותבת על זעמן של "כמה קוראות מרובעות". תמר, לא כל המתנגדות לרעיון זה מניבות עליכן בכתב, הרוב – לא.

צילה דולינקו
קיבוץ גבת

לאחר הפתיחה

פתיחת תערוכה היא בדרך־כלל אירוע חברתי הכולל התחככות, חיוכים, הרמת כוסית, מבטים נודדים לעבר מי שחשוב יותר מזה המדבר אתך. כך שלמותר לציין שהמוצגים בתערוכה נהפכים להיות הנושא הפחות חשוב בפתיחתה. אפילו מחליטים להיות לא כל־כך חברותיים ולא לומר שלום לכל העולם ובת זוגו אלא להביט בתוצרתו של האמן שהשקיע את נשמתו כדי להגיע עד הלום – גם אז כמעט ולא ניתן להנות מן המוצגים. מסתירים אותם, דוחפים אותך הצידה, ובדיוק ברגע בו נדלקת על האובייקט האמנותי צווח לך מישהו באוזן את ה־היי! או ה־אהלאן מספר 17 לרבע השעה האחרונה. ואז את מרימה ידיים. את התערוכה תחזרי לראות ביום של חול. הרחק מן ההמון הסואן. ולפעמים את גם מקיימת מה שהבטחת לעצמך.

כל זה לא היה אלא הקדמה לביקור עגום שערכתי במוזיאון רמת־גן בשעת ערב כדי לראות את עבודותיהם של צדוק בן־דוד ומוטי מזרחי שנבחרו לייצג את ישראל בביאנלה בוונציה. בפתיחה לא הייתי ושמעתי שזה היה אירוע חד־פעמי, סטוץ חברתי, עם מי ומי, דוחק והמולה, שמחה וששון, ואפילו אפשר היה לראות את העבודות של שני נבחרי הביאנלה, מפני שהן עבודות גדולות ובעלות נוכחות מסיבית.

כשאני הגעתי למוזיאון בשמונה בערב עם אורח אחד, חוץ שם שני שומרים ואפס קהל. היה כל־כך עצוב וריק ומלוכלך עד שבא לי לברוח מיד. כן, רק לאחר שהפסטיוואל שם נגמר, אפשר היה לסכם שהיתה זו טעות לרפד את הרצפה בשטיח בהיר שעתה הוא מלא כתמי יין ובוץ ומה לא.

הטעות הנוספת היתה שלי: לבוא למוזיאון בשעה שאין בו קהל־של־פתיחה. הפסלים של מזרחי ובן־דוד וההדפסים של מיכאל סגן־כהן ניראו לי לפתע נטושים, פחות מובנים ממה שהיו יכולים להיות אילו עמדתי ליד איזה סנוב תרבות שהיה טורח להסביר לבת־לווייתו מה הוא רואה ומה הוא מבין, ומה הוא מבין מתוך מה שהוא לא רואה.

אז אני ראיתי, לא נסחפתי ולא הייתי מסוגלת להסביר דבר לאורחי הצעיר. למרות שהשתדלתי בעזרת ההסברים המלומדים שקראתי ב־17 מאמרי רקע על האירוע התקשורתי הנ"ל. ואז אספתי את האורח שלי שהלך לאיבוד ולא הבין מדוע הבאתי אותו לכאן והלכנו לסינימה. היה קהל, התחככנו, אמרתי שלום והיי לכמה אנשים וגם הבנו את הסרט.

נ.ב. ואת אולם המוזיאון רצוי לנקות עוד לפני התערוכה הבאה. בפתיחה לא רואים את השטיח, אבל מה קורה אחר כך? חישבו גם על האנשים שאינם שייכים לקהל הפרימיירות. כאלה שבאים לתערוכה כדי להסתכל במוצגים.

מוזיאון רמת־גן בשעה יפה של "פתיחה" (בצילום של גרי אבדמוביץ – פסל של מוטי מזרחי). לפני שהפסטיוואל נגמר והלכלוך חוגג.

טיפול פינתי

זה תמיד קורה לי עם בוא האביב. לא שהלב מתרחב למראה הפרח הפורח, לא משהו הקשור בלבלוב, באוויר המפוייס, בשמי התכלת, בהתחדשות הלב וכו'.

זה קורה לי כשאני מציצה לפינות ויודעת שהגיע הזמן. ואז אני נוטלת קומקום מים רותחים, עוברת עימו מפינה לפינה, משקה מגבוה את הפינה ובודקת כי אכן הצליחו המים שנפלו ממרום לשטוף את כל האבק שהצטבר בה במרובו וברחיסות במשך חודשי החורף. אחרי־כן כמובן אני מספיגה בסמרטוט את המים. סוף ביצוע.

את הפטנט הזה של הקומקום והפינות למדתי מאמי. וכשאני מתחילה להבחין ב"פינות" וניגשת לטפל בהן – אין לך סימן בדוק יותר לכך שהאביב הגיע. ענין הפינות גורם לי רוגזה כל פעם מחדש מאז התחלתי להעסיק אחת לשבוע עוזר לנקיון. שהרי אילו עשה את מלאכתו נאמנה – לא היו הפינות זקוקות לטיפול נמרץ כזה. ואני מוצאת עצמי מרבדת אל עצמי אוף, איזו מין עבודה. ובני ביתי שואלים: מה אמרת? ואני משיבה נו, טוב, והרי אני ממילא לא בבית כשהוא פה, אז למה שיהיה לו איכפת? הוא מסשל. לא מגיע לשום פינה. העיקר שאני משלמת לו לשעה פי שניים ממה שאני מרוויחה לשעה.

בני ביתי ניפנים כל אחד לעיסוקיו ואינם ממשיכים לתחקר אותי בעניין שאינו מעניינם. נקיון הבית היה מאז ומתמיד התחום הבלעדי שלי. איש אינו מוטרד בשל הרגישות המוזרה שלי בנושא הפינות.

אלא שהפינות הללו מטרידות אותי לא רק באביב ולא רק בטריטוריה הביתית שלי. ניקוי פינות ברותחין המותירים אותן נקיות וסטריליות – עשוי להיות יעיל גם במה שנוגע ליחסים עם האנשים הקרובים לי: שבועות וחודשים הדחקתי לפינה כל מיני טענות שהיו לי נגדם. תמיד הייתי נחפזת או עייפה מכדי לברר עימם באופן עמוק למה בעצם הם מתעלמים ממני, או אדישים כלפי, או מנסים לחמוק ממני, או שאומרים לי חצאי אמיתות. אולי הגיע הזמן לברר זאת ולאו דווקא לדון אותם ברותחין, למרות שבתוך־תוכי אני לפעמים רותחת?

אני מנסה, במיטב יכולתי הדיפלומטית, להעלות את הנושא האישי הטעון דיון מבלי לוועץ את אמות הסיפים, ואני מדברת סחור־סחור ורק לבסוף מגיעה לעצם העניין. אני מעלה מאוב עלבונות ישנים ונשכחים, אומרת שזה בטח נאמר ללא כוונה, אבל תבינו, אני נפגעת מכאלה דברים, למרות שלא רואים עלי...

לאחר בירורים פה ושם מגיעה מצירם ההתנצלות – ההבטחה שיותר זה לא יקרה, ואז יש לי הרגשה שאני מתחילה את העונה עם שולחן נקי. נקיון האביב כבר מאחורי. גם בין החברות וגם עם החברים וכני המשפחה לא נותרה פינה שלא הפכתי בה והפכתי בה עד שהותרתי אותה נקיה ומקורצפת ועירומה מכל גרגיר אבק של עלבון.

עכשיו אפשר להתחיל לצבור מחדש אבק ולכלוך בפינות. אפשר להתחיל מחדש לצבור משקעים של עלבונות, טענות שלא נטענו אלא הוטמנו בתחתית הלב, פגיעות מאנשים שלא מעלים בדעתם שהם פגעו בי.

ואז, לקראת הנקיון הבא – הקורה בדרך כלל לאחר הפסח השנתית ממנה חזרתי עם עודף מרץ – שוב אתפנה גם אל הפינות האחרות בחיי. או אולי מוטב שאותיר אותן למשך שנה־שנתיים כמות שהן. סוף־סוף אוכל לקיים את המתנה: הניחי לכלבים רדומים להמשיך לישון.

באמת, מדוע להעיר?

פינת העלבון

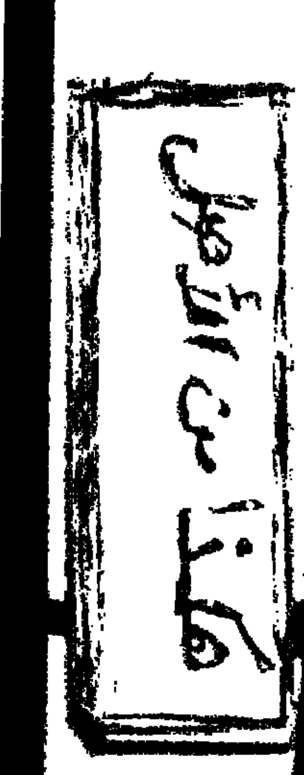
לקיפת הנבות השבועית שלי אחראי היחצ"ן של מלונות "סונסטה", שבישר לציבור כי במסגרת נשף שבועות במלון "אכיה סונסטה" באילת, תיערך שם בחירת מלכת חלב ודבש. "המועמדות תצטרכנה, בין היתר, להיות בעלות הופעה נעימה ועור רך וחלק כחלב ודבש".

מה זה? פירושו של ענין שחבר השופטים יהיה חייב במסגרת תפקידו למשש את המועמדות, ללטף ולהחליק את עורן. אחרת – איך ידעו במי לבחור.

כמה נחמד יהיה שם.

תמר אבידר

פנטהאוז

יגאל לב

לגעת בחלום

(מתוך ספר חדש של יגאל לב, "לגעת בחלום", שיצא לאור בימים אלה)

"אם ההישג האמיתי איננו כסף ומעמד אלא שיהיה האדם אדון לעצמו, אז אילן, הוא האדם החופשי ביותר שהכרתי", אמרה גליה, ואורי כדרכו נסה לנתח את שרשרת האסוציאציות שהביאו אותה לבצע זאת. כבר מזמן לימד אורי את גליה לנסות לשחזר את שרשרת המחשבות המביאות אותנו להגיד משפט מסוים. יום אחד כשראתה אוטובוס מטיילים, אמרה לאורי, "אתה יודע, זכריה מת". אורי הסתכל סביב, ראה את המכונית ונזכר שזכריה היה מנכ"ל של חברת תיירות.

לדעת את דרך החשיבה של אדם קרוב אליך פירושו לדעת אותו באמת. גם עכשיו ניחש אורי את שרשרת המחשבות של גליה. רק עכשיו חזרו ממסיבה בביתם של בני הזוג שניר. אהוד שניר, ידיד קרוב ומנכ"ל חברה, מלא חשיבות עצמית ואילו תיקי, אשתו, היא גברת המודעת עד אימה למעמדה החברתי, שומרת עד הפרט האחרון על גינוני המשחק של ליידי.

אילן עוזר הבית שלהם. גבר תמהוני ממנו לא ראה אורי מימיו. חובש כיפה. מדבר עברית, במבטא ערבי כבד. דק גוף. הליכתו כפופה. נראה כמו קנה אשון המצוי תדיר ברוח חזקה, מתכופף אל הרוח, קד קדה בפניה. גר בחדר קטן אי־שם באיזור התעשיה של דרום תל־אביב. יוצא בבוקר מוקדם, מחמת רעש השכונות. נתון לסחיטתם של ברנשים המנצלים את תמימותו, את טוב לבו, ויחד עם זאת, שומר על גינוני אצולה של נסיך. לא יבוא לנקות את הדירה אם הוא חושב שהיא נקיה. מסרב לקבל הוראות. עובד על פי תחושתו. מגיע לעבודה מתי שבא לו. בקיצור, כמו שאמרה גליה, אדם חופשי.

בדידותו של אילן מוחלטת עד כדי כך שאת חג הפסח חגג לבד, יום לאחר המועד הנכון. הוא פשוט לא [illegible] שהפסח התקיים ביום שבת, מדלג על ערב פסח בשבת, על בקבוק של יין ענבים, חגג שלוש שעות את חג החירות, לבדו. לא נעלב שאיש לא הזמין אותו. חירותו הפנימית עמוקה כל־כך, שאפילו הגלבנות הוא רוחה. עיניים גדולות, שחורות, תמהות של רך, מבקש לרצות. חי בעולם פנימי משלו. עולם שאיננו נוגע לאנשים אחרים. עובד כעוזר בית, לפעמים מנקה חדר מדרגות. אוכל בצמצום עד שסעודתו של רבי צדוק, שהסתפק בחרובים מערב שבת עד ערב שבת, נראית כמעט כסעודת מלכים ליד ארוחותיו הדלות. הכיפה איננה מעידה בהכרח על היותו שומר מסורת כמו על נסיונו להיות במשהו אישי בעולמו המרחף. רואה עצמו כחוטא והעונש הקשה שהוא מטיל על עצמו, כמו שאמר לגליה, "ירושלים לא אעלה. ירושלים היא עיר קדושה והאנשים שבאים לשם רק אנשים קדושים באמת".

תיקי שניר לעומת זאת, מרבה לעלות לירושלים, משום שהסוכנות הראשית שאותה היא מנהלת, סוכנות בוטיק, מצויה בעיר הקודש. תיקי מודעת להופעתה החיצונית. בהירת שיער. עגולת גוף, נשית. אבל, כמו שאמר אוסקר ויילד ברשעות, "אחרי גיל 40 כל אחד מקבל את הפרצוף שמגיע לו", וכבר קווי קשיחות מכערים את שפתיה, שני קווים של תקיפות חוצים את לחייה ומתחת לסנטר העיקש, המודע לחשיבותו, מתגנב רוך כוגרני המשווה לה הבעה מבוגרת ועייפה.

אהוד שניר הוא גבר נאה, דק גו. מרחוק נראה כעלם צעיר אבל מקרוב אתה רואה את סימני ההרס של הכשלון, של הפחד, של העייפות מהמירוץ, של החרדות. פנים עייפות, הליכה כפופה במקצת. לפני תקופה קצרה החל העפעף הימני לבגוד בו והוא שולח יד רקת אצבעות לרסן את העפעף המשתולל.

הניגוד בין שני הגברים שהסתובבו בבית שניר שילהב את דמיונה של גליה. אהוד, המצליחן ואילן, עוזר הבית הנחבא אל הכלים, הכפוף. הגבר שאפילו בתחתית הסולם החברתי אין לו מקום. ולפעמים, ממתינים בריונים בקצה הרחוב, כדי לסחוט את הפרוטות הדלות שהרוויח בעבודה קשה של שטיפת רצפות. אבל, כמו שהיא אמרה "אם ההישג האמיתי לגבי אדם הוא להיות אדון לעצמו, הרי מהשניים אילן נתפס כמצליחן".

ואז ירדה התאונה כגרזן. אהוד שניר נסע באאודי 80 שלו, ומשאית התנגשה, ריסקה את הרכב, ובקושי נחלץ אהוד מבין השברים, פצוע ומשותק בחצי גופו התחתון.

גליה ציטטה פעם באוזני אורי את המשפט, "בדרך למעלה תהיה אדיב אל כל האנשים שאתה פוגש משום שאחר־כך, בדרך למטה תצטרך אותם אחד אחד". צניחתו של אהוד שניר היתה קשה, לא משום שהיה גבר קשה־לב, אלא משום שבת זוגו תיקי, יצרה סביבו חלל השמור לאנשים שבפיסגה. ידידיהם תמיד היו אנשים שהוא הזדקק להם באותה תקופה ממש, ומתוך כך ניתקה כל קשר שלא הביא תועלת מיידית או לא צפן בחובו תועלת לעתיד. זמן רב לא חש אהוד את הצחיחות הזו של הבדידות, משום שכמנכ"ל מצליח היה שרוי תמיד במעגל חברתי סוער אפילו, בתוך תוכו ידע שכל אחד מאותם אנשים איתם הוא נפגש נוהג כמוהו ממש, וברגע שבו מישהו לא משרת אותו, או הקשרים אינם מקדמים את הקריירה שלו, הוא פשוט נמחק מהרשימה.

רק לאחר התאונה גילה אהוד שניר את המדבר הצחיח של הבדידות. אט־אט סולק מכס המנכ"ל. ההזמנות שוב לא הגיעו לתיבת הדואר שלו. מזכירה אדיבה לא הודיעה כי התיאטראות, הקונצרטים, מסיבות יוקרה, מבקשות את נוכחותו. אבל רק גליה, בחושה הנשי יכלה לראות כי אהוד משלים עם מעמדו החדש. כאילו פורק באנחת רווחה את המטען הכבד של העמדת פנים ועכשיו הוא יכול לחזור להיות גבר שקט ושליו בלי יומרות לשאת על כתפיו מטען כביר של ציפיות אשה הדוחקות בו קדימה ולמעלה, תמיד רק קדימה ולמעלה.

עכשיו הוא מתעכב יותר לשוחח עם אילן. כדרך הטבע, תיקי מרבה עכשיו יותר לשהות בירושלים ולשוטט בארץ לרגל תפקידה כמנכ"לית של חברת בוטיק. בבית נשארים אילן ואהוד. אותו חוט ענווה שהיה משוך על פניו של אילן, דומה, שהוא נרקם והופך חלק מפניו של אהוד. פנים שלבשו את ההשלמה של הזיקנה, רחוק מחמולת התככים. רחוק מהמירוץ. ידידות מיוחדת במינה נרקמה בין המנכ"ל לשעבר, ובין עוזר־הבית שלא סיים אפילו את כיתה ג'.

מצבו של אהוד הידרדר בבת אחת. הפגיעה שנראתה לכאורה בלתי מסוכנת, הפכה גורלית. אורי, שייצג את ידידו במשפט הפיצויים נגד חברת הביטוח, זכה בסכום של כ־200 אלף דולר. מתוך שהכיר את תיקי, כתב בהסכם כי רק אהוד שניר לבדו יוכל למשוך את סכום הכסף שנועד בעצם להיות משענת אחרונה לימיו הקשים הכלים והולכים.

גליה יעצה לאורי לעשות זאת. "הכלבה מסתובבת היום עם הזנב בין הרגליים. היא צריכה נוצות חדשות לראשה המקריח".

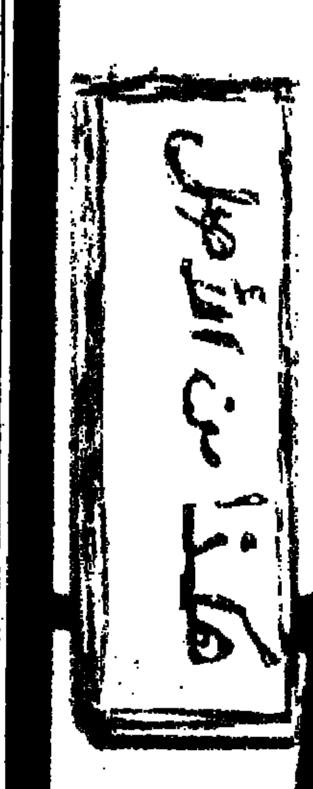
אורי ערך הסכם על־פיו ימשוך אהוד קיצבה קבועה מהסכום שישמש קרן שאסור לגעת בה. יום אחד עצרה מונית ליד משרדו של אורי. ממנה ירדה תיקי, תקיפה, נחרצת, נראה שהורידה כמה קילו מגיזרתה, ועכשיו, היו צעדיה בטוחים. גררה והורידה בכסא גלגלים את אהוד, דוחפת את העגלה הישר למשרדו של אורי. חרף זעמה של המזכירה, פורצת את הדלת נועלת אותה מאחוריה ומודיעה לאורי כי עליו לשנות את ההחלטה ומעכשיו היא, תיקי, תהיה זו הממונה על הכסף.

אהוד היטה בראשו כמו חתימה חיוורת על מסמך ארוך, מחייב.

אורי נכנע בעל־כורחו. לאחר מכן שוב לא ראה את בני הזוג. דומה שאהוד שניר נעזב בבדידותו בדירה, שבפרוור תל־אביבי, ואילו תיקי פרשה כנפיה, נדחקה לאותם חוגים שאיבדה בהם את עטרותיה. מציבה את הצריחים קדימה, אל אותן עטרות שסולקה משם. לכבוש משלטים שהודחה מהם. וחזרת אל הזוהר ואל התהילה שאבדו לה. אהוד נפטר בשקט. באנחה של עייפות. לידו נשאר רק אילן, אילן שהיה ידידו והתקרב אליו דווקא ברגעים הקשים האחרונים של חייו. אילן שהדמיון ביניהם מטשטש עם הזמן. אילן טיפל בו, סעד אותו, רחץ אותו, אחז בידו הרועדת. והיה לו ברגעיו האחרונים, כל אותה חברה צבעונית ורעשנית של המסיבות של הפתיחות התגיגיות, הקוקטיילים. החברה הגבוהה, שהתמצתה בגבר הנמוך הדק הזה, החובש כיפה ומדבר עברית במבטא ערבי כבד.

בלוויה שהתקיימה בירושלים, נדהם אורי לראות את תיקי, נראתה צעירה בעשרים שנה. גופה דק, פניה צחות. נוהגת בכל גינוני הטקס של אבלות, אבל דווקא הבגדים השחורים התאימו לה, כמו שגינוני האבלות הלמו אותה. כמו שאמרה גליה ברשעות, "היא הכינה אותם כבר מזמן וחיכתה להזדמנות". גליה גילתה לאורי כי מיד לאחר שהעבירה לעצמה את הסמכות להשתמש בכסף פיצויי התאונה, עלתה תיקי על [illegible]. ועברה שיפוצים כלליים בירכיה, בבטנה, במחה ובמובן ניתוח פלסטי בפניה, וכך מנכה את כל כספי הפיצויים.

אילן לא הלך ללוויה של ידידו. איך הוא אמר, "ירושלים זאת עיר קדושה ואסור לאנשים חטאים כמוני להכנס בה".

מאצ'ו־ביל

(המשך מעמוד 43)

אסיר, שוחט אותו עם סכין גילוח. בסוף, לפני שנכנסתי לתא שלי, עוד ראיתי כושי דוקר אסיר לבן ישר בלב. בתוך עשרים דקות ראיתי ארבע רציחות לאור יום. לסוהרים שם לא איכפת מה קורה בתוך בית הסוהר, כל עוד זה לא יוצא החוצה. הבנתי, שאו שאני בורח משם, או שאני משתלט עליהם, אחרת הם ירצחו אותי. ישבתי במקום הזה חמש שנים. זה היה מקום נורא. לאסיר בבית סוהר אמריקני אין זכויות, רק זכות למות. כשראיתי מה קורה שם ביקשתי העברה לבית סוהר אחר. ענו לי שזה הבית שלי ומקום הקבורה שלי.

"לאט, לאט בניתי לי שם מעמד. האסירים לא התעסקו איתי. פחדו ממני. ידעו שאין לי מה להפסיד. החלשים שם סובלים. נותנים את התחת. אחרי חמש שנים במקום הנורא הזה העבירו אותי לבית סוהר יותר ליברלי. למה העבירו אותי? יום אחד התנפלו עלי שני כושים ודקרו אותי בצוואר. בבית סוהר יש חוק. לא משאירים עבודה לא גמורה. היה ברור שינסו לגמור אותי. הביאו אותי למהל הכלא. הוא שאל אותי אם מבחינתי העסק גמור. אמרתי שלא. למחרת העבירו אותי משם".

"שמונה שנים ישבתי עד השחרור. ביחד שלוש עשרה שנה. פיתחתי לי הרגלים. רצתי כל יום חמישה קילומטר. למדתי משפטים. קראתי הרבה. כתבתי בקשות לעירעורים. רוב האסירים לא ידעו קרוא וכתוב".

מה החזיק אותך שפוי, הנקמה?

"הכעס החזיק אותי. לא הנקמה. כעס נגד אלה שהכניסו אותי. אני לא מריר, לא שונא אף אחד. גם לא השתניתי. בן אדם לא משתנה. בסך הכל הייתי בבית סוהר. לקחו לי את הזמן. יש לי היום פחות זמן לעשות דברים. הגוף שלי היה שם. הנפש עבדה כל הזמן. חשבתי, תיכננתי, למדתי. לא לקחו לי את חוש ההומור. לא את האופטימיות. נשארו לי עוד כמה דברים לא גמורים. יש כמה אנשים שהייתי רוצה לפגוש בחושך, באיזה פינה... פחות איכפת לי מדברים. פחות מתרגש".

ידעת שמנסים לשחרר אותך?

"כן. למזלי נשארו לי חברים. כל הזמן ביקרו אותי החבר'ה מכאן. את יודעת, במארינס יש חוק, לא משאירים פצוע בשדה הקרב. זה עודד אותי. ידעתי שעובדים על העניין, אבל חשבתי שמרביצים לסוס מת. שאין סכוי. לא, לא איבדתי תקווה, אבל ידעתי שהתקווה נמצאת אצלי בידיים. לא האמנתי בחנינה. אף פעם בהיסטוריה האמריקנית לא נתנו שום חנינה לאסיר עולם. למושל פלורידה היו ביצים לעשות את זה. אני חושב שאחרי שהם ראו את התיק שלי הם העריפו לתת לי חנינה במקום משפט חוזר. במשפט חוזר הם לא היו יוצאים טוב. בארה"ב היה רעש גדול אחרי ששיחררו אותי. בכל העיתונים. ב־23 במארס ידעתי שהחנינה הגיעה למושל. חשבתי שזה שוב יידחה. עורך הדין צילצל ואמר לי שהמושל חתם באותו היום. רציתי לצעוק מרוב אושר אבל נאלצתי לשמור על סודיות ולשתוק. הם ביקשו בלי עיתונאים".

מי עזר לך?

"רפי בן־יוסף. חבר שלי מהמארינס. חברים אחרים, מייק קפלן, שהיה הבוס שלי במשטרה, הקימו ועד מיוחד בשבילי. הרבה שנים עשו כל מה שהיה אפשר בכדי לשחרר אותי. אבל בעיקר רפי בן־יוסף. בסוף גם חרות לפיד. כשהחליטו בפלורידה לתת לי חנינה, לא ידעו איך לצאת מהסבך הזה. רפי בן־יוסף, ביקש מחרות לפיד לכתוב מכתב, שהוא לוקח אותי תחת חסותו וידאג לי כאן בארץ. זה היה בשבילם מוצא נוח מהסבך. אחרי המכתב של חרות לפיד שיחררו אותי. אני ביקשתי לבוא לסאסא".

ממה אתה מתלהב במיוחד?

"מזה שאפשר ללכת קילומטר ישר בכיוון אחד".

תוכניות בינתיים אין לו, לביל שפירא. הוא נח. עוכר במטעים של המשק ומתפעל מן הנוף. טוב לו, הוא אומר. לא חסר לו דבר. חוץ מאשה, שעדיין לא נמצאה.

אביבה מץ

קאובוי בלשכת העיתונות

(המשך מעמוד 28)

ההסברה. המוזר הוא שאת תאריו עשה בארה"ב דווקא במינהל עסקים. הוא גם רואה חשבון. אך מעולם לא עסק במה שלמד.

במסגרת שהייתו הארוכה (יותר משבע שנים) בארה"ב, לצרכי לימודים, היה יו"ר ארגון הסטודנטים הישראלים. בגלל פעילותו הציבורית החל לקרוא רבות ולהתעמק בתולדות הציונות, עד שהחל לעבוד כמסביר בקונסוליה של לוס אנג'לס. בתום אחת ההרצאות, כשהוא רטוב, כרגיל בעת הרצאה, עד לשד עצמותיו מזיעה, ניגש אליו סטודנט יהודי ואמר לו בעדינות אמריקנית טיפוסית: "יורם, אני מציע שלא תופיע יותר". "למה?" שאל יורם אטינגר. "משום שהציונות כה בוערת בעצמותיך, שאינך יכול לדון בה בצורה רציונאלית", השיב הסטודנט. דומה שאיגוד הכתבים הזרים סומך היום ידיו על דברי אותו סטודנט יהודי.

אז ההתקוממות, כאמור, לא הפתיעה אותו. הוא רואה אותה כשלב נוסף במאבק הפלשתיני, צפוי, מסובך מבחינתה של ישראל. השלב הראשון היתה המלחמה. אז היה קונסנסוס בעם. יש מלחמה, יש אוייב מוגדר, צריך להילחם בו ביחד, עם אחד, מלוכד, ולנצח. השלב הבא היה הטרור. פה התחילו הבעיות. כאן ניבעו הסדקים בקונסנסוס. "הרי הטרוריסט לא בא בטנק", מסביר יורם אטינגר. "גם אדם שציפורניו נקיות והוא מגולח למשעי יכול להיות טרוריסט. כמו אותם שני פרופסורים שנפגשו עם ג'ורג' שולץ".

הם טרוריסטים בעיניך?

"בוודאי. מי שחבר באש"ף הוא טרוריסט. והמסוכן שבהם הוא לא זה שנגרר להשליך רימון, אלא זה המנחה אותו. הדבר מקביל לרשת הפצת סמים. כאשר אתה תופס מפיץ – תפסת דג רקק. המסוכן ביותר הוא המפעיל, המתעטף בכסות של איש עסקים מצליח".

זהו, אם כך, השלב השני, המסובך, היוצר פרצות בחומת הקונצנזוס. מטוס מפציץ כפר כתגובה על מעשה חבלה – זה מעורר תהיות אצל ישראלים רבים. והשלב השלישי הוא האינתיפאדה, האנרכיה והאלימות. אין זה אומר שכל שלב הסתיים ונפתח שלב חדש. הם יכולים להיות כרוכים זה בזה.

זוהי מישנתו של יורם אטינגר, והיא מוגשת לשורא בצורה מתומצתת. המראיין נאלץ לשמוע הרצאה ארוכה יותר. כאשר הוא מחמיא ליורם אטינגר על הרצאה ברורה ובהירה, מחייך המרואיין ואומר בצניעות: "איך אומרים בטקסס? בסרט הזה כבר הייתי הרבה פעמים. באנגלית הביטוי הזה נשמע הרבה יותר טוב".

זוהי הסיבה שהוא מצא את ארצו מבולבלת ומלאה תהיות וספקות, עם שובו מגולת טקסס. וזה לא הפתיע אותו כלל. "בחברה מערבית, הומנית ופתוחה כמו ישראל, הספקות גדולים מאוד בתקופת התקוממות אזרחית", הוא מסביר. "האינתיפאדה היא אמצעי בעל סיכונים קטנים ביותר, כי המוח מסתתר מאחור ומסתמך על ילדים קטנים ועל נשים. זהו גם אמצעי זול מאוד, אין בו השקעות עצומות של צבא, וגם לא הוצאות הכרוכות בטרור. והוא מנצל נימים רגישים בחברה המערבית ויותר מכך – בתיקשורת המערבית. אבל צריך להתייחס לשלב הזה כפי שהתייחסנו לשלב הראשון – זוהי מלחמה".

"מי שחבר באש"ף הוא טרוריסט. והמסוכן שבהם הוא לא זה שנגרר להשליך רימון, אלא זה שמנחה אותו. כמו ברשת סמים – המפעיל הוא המסוכן"

הבעיה היא שהכתבים לא מתייחסים לשלב הזה כמו שיורם אטינגר מתייחס אליו. גם אם ישנו מי שמוכן לשמוע את ניתוחו המעניין, עדיין לא יימצאו רבים שיסכימו עימו כי זוהי מלחמה. וכאן הנתק: יורם אטינגר דהר לתוך לשכת העיתונות השלווה, עם ה"הי", ו"האו אר יו" ו"נייס מיטינג יו", כמו בוקר טקסני היוצא לקרב. הוא עוד נועל מגפי בוקרים, תוצר מיוסטון, טקסס, היישר למה שהוא חושב לשדה קרב, ומוצא חבורה גדולה של כתבים זרים שותים קפה בלשכת העיתונות, מביטים בעינים נדהמות על הקאובוי שמתחיל מיד להשמיד "חומר של אש"ף", להשעות תעודות עיתונאי ולהתרוצץ בשטחים כדי למצוא דרכים להלחם ב"ציור" שלהם.

בכל זאת חושב יורם אטינגר שהתיקשורת כאן לא עויינת. הוא חושב שלכל היותר מדובר בקבוצה גדולה של דימוקרטים מערביים נאורים, שהמתקוממים, אספסוף מנוצל בידי ה"מוח", מנצלים נימים רגישים שלה. הוא מבין שכתבי החוץ מעונינים למכור מוצר שונה לחלוטין מזה שישראל רוצה למכור לעולם הנאור. "תפקידם ליצור דרמה", הוא אומר על חבורת הכתבים הזרים. "הם צריכים למכור מוצר שימכר לעמודים הראשונים, ויקלט היטב על המסך. המוצר הישראלי הוא בעל הרבה דברי רקע והסברים על הזהות הפוליטית המסתתרת מאחורי הילדים המתקוממים, שאינם יותר מילדים משולהבים בצופים. לכן המוצר הישראלי לא יכול להיכנס באותה מסגרת של הכתבות ששולחים הכתבים הזרים".

יורם אטינגר טוען שהמוצר הטלוויזיוני אינו יותר מתמונה מאוד אפקטיבית. "אבל אין היא יותר ממאמר פשטני עם ארבעה סימני קריאה", הוא מוסיף. "אין בה מימד היסטורי, או פוליטי, או גיאוגרפי או רתי. ולכן יש פער גדול בין מה שמחפש פה העיתונאי, לבין מה שישראל רוצה לתת".

ועל הפער הזה מנסה יורם אטינגר לגשר, לאו דווקא על ידי התפשרות של הצד הישראלי. הוא כה בטוח בצידקת דרכו, עד שאינו חושש כלל מפני דהירה במסלול התנגשות כמעט בטוח עם התיקשורת העולמית. "בישראל קיים חופש העיתונות הגדול ביותר בעולם", הוא מצהיר. "אינני מכיר מדינה שיש בה חופש עיתונות כמו אצלנו. אפילו לא אמריקה. ישראל היא חברה מערבית השומרת על חופש העיתונות תחת לחץ עצום של טרור ואלימות. ארה"ב, תחת לחץ קטנטן כמו גרנדה, הטילה צנזורה של שלושה ימים. ומה עשתה אנגליה כאשר פלשה לפוקלנד? מה ששתיהן עשו, ישראל לא עשתה בשום מלחמה".

יורם אטינגר גאה בדימוקרטיה הישראלית ובטוח שאפילו מעשיו לא יפגעו בה. "אני יותר ויותר גאה בחופש שיש אצלנו בארץ", הוא אומר. "חופש שנהנים ממנו כל הזרמים הרעיוניים. בעולם המערבי – או שאתה שמאלני, או שאתה משרת בצבא. אין כזה דבר – גם זה וגם זה. וכאן יכול ח"כ רן כהן לשרת בתפקיד בכיר בצה"ל. זוהי הצדעה לרן כהן ולחברה הישראלית. אנשי שמאל, כמו אנשי שלום עכשיו, משרתים בצבא. אין לזה אח ורע בעולם המערבי".

אפילו לא בטקסס.

עמוס לבב

הורוסקופ

תאומים ראשונים

בני השבוע הנוכחי הם ילידי תחילת מזל תאומים. קרבתם למזל שור משפיעה על אופיים והתנהגותם, כפי שקרבתם של בני השבוע שעבר – סוף מזל שור – למזל תאומים משפיעה על השוורים.

ככל בני התאומים, יהיו בני השבוע הנוכחי חסרי שקט ומנוחה, תמיד עסוקים במשהו, תמיד בריצה אחרי משהו. ואולם ריצתם של אלה, לעומת שאר בני התאומים תהיה איטית יותר, כי הם מתונים יותר. שקלים יותר. פחות פזיזים וקפצניים.

הם אוהבי חברה, זקוקים לתקשורת ויוצרים קשרים מהר מאוד. קיימת בהם חביבות מיידית ופתיחות שובת חן. נעים לדבר איתם. הפותח עימם שיחה חש מיד בסימפטיה מהצד השני. אלא שבבני תחילת מזל תאומים קיימת חשדנות טבעית והם לא ממהרים ליצור קשים עמוקים. קשה להם להיפתח עד הסוף והם מעריפים את הקשר הקל והבלתי מחייב.

ככל בני תאומים גם להם קשה להיכנס למסגרת מחייבת של שותפויות והם קנאים לחופש האישי שלהם. אך בני השבוע הזה הם פחות הרפתקנים מהתאומים הממוצעים. אולי בשל עצלות בסיסית הטמועה בהם, בעטיה הם אינם ממהרים "לקפוץ" על כל חגיגה, ובהרבה מקרים הכורסא בבית חביבה עליהם יותר מאשר הנהידרות התוצה.

אלא שגם לאלה, כמו לכל בני התאומים, קשה להיות לבד. אנשים וקשר עם אנשים, הם כמו אוויר לנשימה בשבילם. לכן אם לקה התאומים הזה בעצלות הוא מעדיף להיות בבית (והכוונה ליותר מכמה שעות רציפות), הרי יעשה ככל שיוכל שלא להיות לבד. יזמין אליו אנשים – לפחות אחד – או יפעיל את כל המערכות האלקטרוניות המפעילות קולות וצבעים (טלוויזיה, רדיו וכיוצא בזה) בעת ובעונה אחת. כך יהיו לו מספיק גירויים שישכיחו ממנו את "צרתו".

אפשרות אחרת האהובה על כל בני התאומים היא להשתרע במיטה או בכורסא הרכה, עם חוט מאריך שבקצהו המכשיר הגואל: הטלפון, ולשוחח שעות ארוכות, רוו לא גוזמה. הם מסוגלים להעביר חצי ערב בשיחה אחת ארוכה. מי שהמציא את הטלפון, ממש הציל את בן המזל הזה מתחושות איומות של בדידות ורכאון. כי כשהתאומים חש בדידות – זה משפיע קשה מאד על מצב רוחו. פחות על בן השבוע הזה, כיוון שהוא מסוגל מהר מאוד למצוא לו עיסוקים חליפיים שימלאו את זמנו, פרט לעיסוק האובססיבי כמעט באנשים ועם אנשים.

בני התאומים ניחנו בכשרונות אין סוף. כמעט כל מה שיחליטו לעשות – יצליחו בו. הם שנונים, אינטיליגנטים, מבריקים, מהירי תפיסה, בעלי כושר ביטוי וחדות לשון. חסרונם – חוסר ההתמדה שלהם.

יוני יהיה עדיין לא סימפטי לבני השבוע, אבל בסך הכל עומדת בפתח שנה מוצלחת. בספטמבר ואוקטובר יהיה התחום החברתי; ובמיוחד הרומנטי, רגיש מאוד.

כבני מול אוויר הם מעופפים מעיסוק לעיסוק, מענין לענין, קולטים הרבה ויודעים הרבה, אך על חשבון העומק והידע היסודי. בני השבוע פחות קפריזיים משום שקיימות אצלם ההשפעות של מזל שור היציב והאחראי. כך שאלה – אם יקחו על עצמם משימה כלשהי – יש להם יותר סיכוי להצליח בה, בזכות התמדתם ודבקותם בה. בתנאי כמובן, שלא תשתלט עליהם העצלות או העייפות האופיינית להם.

בני השבוע יצליחו בעיקר בתחומי התקשורת: עתונות, פרסום, יחסי ציבור, קריינות, שדרות, ראיונות פומביים, שפות ותירגום, הדרכת תיירים ותחומים הקשורים בקבלת קהל.

- לבני השבוע נטיות אמנותיות, והם יאהבו מוסיקה, שירה וזימרה, ציור וגרפיקה וצילום אמנותי. אם יבחרו באחד מתחומים אלה כתחום עיסוק מקצועי – ודאי יצליחו בו מאוד.

וזה המקום לספר לבני התאומים על שנה מוצלחת העומדת בפתח. לא מיד. יוני עדיין יהיה חודש מאוד לא סימפטי, אבל כדאי להם לחכות לחודשים יולי ואוגוסט. כוכב צדק המיטיב מביא להם שנה ברוכה ושפע של מזל. חודשים ספטמבר ואוקטובר יעצרו את התהליך וצפוי קיפאון ודריכה במקום אבל בחדשים נובמבר דצמבר ואחר כך שוב במארס הבא, תהיה נסיקה לבני השבוע הנוכחי: צפוי שפע של הזדמנויות בתחום האישי והמקצועי, צפויות פגישות גורליות ושינוי כיוון בחיים. יתכן מהלך מקצועי דרמטי תוך בחירת תחום עיסוק חדש לגמרי ופתיחה בקריירה חדשה.

לרווקים ולרווקות זו שנה עם סיכויים טובים למציאת בן זוג לנישואין ולהרחבת המשפחה. צפויות נסיעות חשובות ופגישות עם אנשים שיפתחו בפני בני המזל אופקים חדשים. יהיו כאלה שיתחילו בלימודים בתחום חדש וצפוי שיעשו בהם חיל.

מכמה מועדים כדאי שיזהרו, בשל נטיה לטעויות בשיפוט, לבילבול, למריבות ולתאונות. חודש יוני מועד לפורענות בתחום התאונות, אובדן מסמכים, חוסר ריכוז, חוסר שקט ונטיה להיקלע למריבות. רצוי לשמור בחודש זה על פרופיל נמוך.

בספטמבר ואוקטובר התחום החברתי מאוד רגיש, והרומנטי – עוד יותר. צפויות אי הבנות עד כדי מריבות עם בן הזוג וכן עם אנשים הקרובים ללבם. דיפלומטיה ביחסים האישיים לא תזיק בימים אלה.

מאמצע ינואר עד 7 בפברואר צפויות בעיות כספיות וצורך להדק את החגורה. לא כדאי לבני השבוע לבצע עסקאות חדשות בתחום הפיננסי, לא לחתום על מסמכים ולא להוציא כספים בהשקעות, שכן אלו תתגלנה כהפסדיות.

הבריאות טובה השנה בדרך כלל, וההרגשה הכללית ברוב חדשי השנה תהיה מצויינת. עלולה רק להיות נטיה לפינוק עצמי וכתוצאה מזה – לעליה במשקל. כדאי לשמור.

דליה מזורי

תחזית לשבוע שבין 20 ל־26 במאי

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
בימים אלה אתם עלולים להיתקל בקשיים אם תנסו להשיג הלוואה או אשראי, אך הבטחון העצמי שלכם בעלייה, ואתם מרגישים שהיעדים שלכם בטווח השגה. יתכן שתצרכו לקצץ השבוע בהוצאות.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
אם כי ענייני שותפויות מטרידים אתכם עכשיו, אתם יכולים לשכוח מהבעיות במחיצת חברים. אל תרגישו מחוייבים לעמוד בדחיפות את כל הבעיות. ביחסים עם ילדים כדאי להימנע מנטייה לגונן עליהם יותר מדי.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
פעילות חברתית סואנת צפויה בעתיד הקרוב, אך בינתיים מוטב להתמקד בנושאים הקשורים בעבודה וגם לצבור כוח. בזירה הביתית, אל תניחו לוויכוחים ולי תקריות שוליות להרגיז אתכם יתר על המידה.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
בתחום הקריירה אתם עתידים לנחול בקירוב הצלחה גדולה, אך בינתיים רצוי לא לערב עסקים עם בילויים. כדאי לנצל בצורה יעילה את שעות הפנאי. בעיה הקשורה בילדים או בבני זוג מצריכה פתרון.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בעיות במישור חביתי עלולות לגרום דחוית של תוכניות לנסיעה או טיול, אך מדובר בדחייה זמנית בלבד. השבוע יש דגש חזק על ענייני שותפויות. ידיד מרגיש שאינכם מסייעים לו כפי שאולי יכולתם לעשות.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השבוע צפויות שיחות מסובכות בעשה לעסקים. החודש הקרוב עתיד להביא עמו כספים נוספים, ממקורות שאינם עסקיים. זה זמן טוב לנסיעות ולטיולים. בתחום הקריירה, מוטב לא להתעקש יותר מדי לפני שעה.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
אל תניחו לענייני כספים לגרום מתיחות ביניכם לבין מישהו קרוב. ביחסים עם אנשים, כדאי לשתף פעולה. זה הזמן לשבת עם בן־הזוג או השותף ולתכנן תוכניות לעתיד. עלולות לצוץ הוצאות בלתי־צפויות הקשורות בנסיעה.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
אתם מיטיבים בימים אלה לפעול במשור חן עם אנשים אחרים. השבוע כדאי לפנות זמן לבילויים, כדי להרפות מתחים שנוצרו בזמן העבודה. אחד ממכריכם אינו נוהג בלפיכם ביושר, וכדאי לעמוד על המשמר.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
מצבי שמתחות לפני השבוע גורמות עתה מתיחות ביחסים עם מישהו קרוב, ולא כדאי לשמור דברים בבטן. הניחו לאותו אדם לדעת מה מפריע לכם. עניין עסקי ישפיע על לטפל בבעיות האישיות.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
בעיות הקשורות בחבר טוב עלולות להסיט אתכם מהמסלול. מוטב לטפל קודם כל בעניינים שלכם, לפני שאתם מתפנים לעסוק בבעיות של הזולת. בתחום הקריירה עלולות לצוץ עכשיו שאלות אחזות.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
מישהו יקשה עליכם, עכשיו במישור העסקי. אין טעם לשבת בחיבוק ידיים ולהמתין שמשהו יקרה. אתם מסוגלים להשיג התקדמות במישור הביתי ולקנות חפצים לבית. אין זה הזמן לערב עסקים עם בילויים.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
עניין משפטי עתיד להעסיק אתכם בימים הקרובים, אך הוא לא יותר בקרוב. אתם עלולים להתקשות השבוע במתן ביטוי לרגשותיכם. בני משפחה ישמשו משענת. אל תניחו להתרצויות להעביר את הארי וירה.

תאוות גברים

(המשך מעמוד 46)

האירוני, התסריט השוטף והבימוי הקליל מעצבים גם את מערכת היחסים ההומוסקסואלית שמתפתחת בין עומר לבין ג'וני, צעיר אנגלי בעל גינוני פנקיסט, תוצר האבטלה והבטלה שפשו באנגליה בזכות מדיניותה של אשת הברזל.

כבר בתחילת הסרט מופיעה על המסך נשיקה ארוכה ורטובה למדי בין עומר וחברו ג'וני. הנשיקה הגברית הזו מצטלמת היטב למרות שבחיים, סביר להניח, היתה לצופה בעייה לא קטנה עם מיפגש מסוג זה. דווקא הנשיקה, יותר אפילו ממגע מיני בין שני אנשים בעלי זהות מינית שווה, היא בעלת נוכחות פרובוקטיבית חזקה. "שני הבחורים, שניהם בעצם אני. גם האנגלי וגם הפקיסטני", אומר התסריטאי הניף קוריישי, "והצלחתי לגרום לשני התצאים שלי להתנשק". אבל מעבר לסימליות של הנשיקה מודע פרירס הבמאי ליכולת ההצטמררות של הצופה, ולכן הוא מצלם את סצינות המגע בין שני הבחורים שלו ברמת אסתטיקה גבוהה מאוד, אסתטיקה שמחפה על אי־הנוחות שעלול הצופה לחוש. זווית המצלמה, בחירת הצבעים, העמדת השחקנים – כל אלה מעניקים תחושת רכות המעדנת את עוצמת הזרות שמעורר המעמד.

> **בהוליווד של שנות הטאבו, היתה כל הדלפה על נטיותיו המיניות השונות של כוכב מחסלת את הקריירה שלו.**

בראיון שהעניק פדרו אלמודובר, במאי "חוק התשוקה", אמר: "הסרט שלי אינו מכוון לקהל של הומוסקסואלים. הקהל הגדול ביותר שלו מורכב מנשים. כשאתה צופה בו, לא עובר זמן רב ואתה שוכח שמרובר בשלישיית גברים". כך בדיוק קורה גם בסרט "המכבסה היפהפיה שלי". ברגע מסויים נעשית העובדה שמרובר בשני גברים לבלתי־רלוונטית. וזה החידוש שבסרטים אלה. לא עוד "תראו איזה פיכסה יש בעולם".

בסרטו הבא של פרירס, "זקוף ת'אוזן", במקביל לנסיון לשחזר את מערכת היחסים שהיתה בין המחזאי האנגלי ג'ון אורטון לחברו – שנהפך לבסוף לרוצחו – משורטט הווי חייהם של ההומוסקסואלים באנגליה של שנות ה־60' בצורה הרבה פחות אסתטית, פחות מרוככת. פינות אפלות, מיפגשים בבתי שימוש ציבוריים, עליבות, רעב מיני שאינו בוחר דרכי פורקן, זנות, נערים לוביים צעירים המשכירים את ישבניהם תמורת כמה לירות שטרלינג. ההוויה ההומוסקסואלית בעליבותה הנידרפת.

בסרטו החדש "סמי ורוזי מזדיינים" (בתרגום העברי הצנוע: "סמי ורוזי עושים את זה"), מתאר פרירס הווי דקארדנטי אנגלי דרך מיפגש בין רפי (שאשי קאפור) שחוזר לאנגליה לאחר שנים שלא ביקר בה, כנו סמי (איוב חאן דין) ואשתו רוזי (פרנסס בארבר) – מיפגש שהוא, יותר מכל, מסמך בוטה על החיים בבריטניה כיום. הפעם, לשם שינוי, אין הומוסקסואלים בסרט. אבל יש לסביות. זוג נערות המפלרטטות בהתרסה מול עיניו של רפי המשתאה. אנגליה של פרירס המופיעה על המסך לא מוותרת לשום שמרן על הפרוה המינית יוצאת הדופן שלה.

השימוש בהומוסקסואליות בקולנוע, כך נדמה, נוטה בעיקרו להדגיש תיאור דקדנטי כלשהו, מעין לווין למסר העיקרי, קיימת תחושה כאילו הקולנוע שבחר להתמודד עם הוויה הומוסקסואלית נוקט באמצעי זהירות. ההומוסקסואליות אינה העיקר, אינה המרכז, אלא כעין רובד נוסף למשמעות הסרט – צעד המקל על הזדהות הצופים עם העלילה.

בסרטים האנגליים "מוריס" ו"ארץ אחרת", למשל, מוצגת ההומוסקסואליות יותר כחטא שיוצר מימסר שמרני וכו נופלים כפח נערים תמימים, מאשר כנסיון להתמודד עם לגיטימציה של מערכת היחסים הרגשית שמתפתחת בין הגיבורים במהלך הסרט.

הייחוד הגדול – התכני והפחות קולנועי – של הסרט הספרדי החדש "חוק התשוקה", הוא בעצם הקבלה המובנת־מאליה של עלילה רומנטית בין הומוסקסואלים, עלילה א־לה הוליווד. וגם אם בין הסצינות מתחבאים פה ושם הגיגים על מהות התשוקה, הרי עיקרו של הסיפור אך ורק במערכת יחסי אהבה בין גברים.

הטאבו בהוליווד של שנות הפריחה בדבר אי נגיעה ב"נושא" יצר סיטואציות מגוחכות. מעבר לרכילות נוספת ריר על שחקנים עליזים כמו ג'יימס דין, רוק הארסון, מונטגומרי קליפט, לורנס הארווי, דרק בוגארד, קלארק גייבל (שנהג לבלות במיטתו עם כוכב הסרטים האילמים וויליאם היינס) וקארי גראנט – עליו מספרים שניהל פרשיית אהבים עם האוורד יוז – כל הדלפה ממשית בנושא היתה מחסלת מיד את הקריירות של הכוכבים הגברים כל־כך. נישואי־כיסוי, כאלה של רוק הארסון, למשל, היו מאורגנים לשחקנים על־ידי מנהלי האולפנים.

חמור הרבה יותר מקישקושי מיטה אלה היה הנסיון להתערב בסיפור המקורי ממנו נבנה תסריט לסרט ולהפכו לגוש מוסר נוטף דבש. כמה להיטים הגדולים ביותר של אותם ימים, "חתולה על גג פח לוהט" (58'), ו"לפתע בקיץ האחרון" (59'), שניהם על פי טנסי וויליאמס, עוקרו בברוטליות מהאלמנט ההומוסקסואלי של גיבורם, והשאירו את אופן התנהגותו פתוח לספקולציות מוסריות יותר. גם בסרטו הבלתי נשכח של ארתור פן "בוני וקלייד", הוחלט לסלק מהטקסט כל זכר לנטייה ההומוסקסואלית של קלייד. האימפוטנציה שהלבישו עליו נראתה לממלכת הוליווד הרבה יותר קלה ורווחית, שלא לדבר על מוסרית.

הוליווד של אותן שנים, מונהגת על־ידי מערכת מוסרית טוטאליטרית, לא ראתה כל פסול בהתערבות המרועה הזו ביצירות המקוריות. בסרט "שעת הילדים" (36) נטלו את הסיפור המקורי שסיפר על תלמידה ה"מלבישה" על שתי מורות אשמת שווא של קיום יחסים לסביים, והפכו את העלילה כך שגבר מתעסק עם שתי המורות. יותר טוב, אמרו. בשנת 1961 צילם וויליאם ויילדר גירסה נאמנה יותר של הסרט עם שירלי מקליין ואודרי הפבורן, אבל גם שם ריככה התאורה ההוליוודית את הצד המיני האפלולי של הסיפור.

הטאבו נגד ההומוסקסואליות על המסך הזכיר במידה רבה את התייחסות העבר של הקולנוע האמריקני כלפי תושביה השחורים של ארה"ב. מאז תחילת ימי הקולנוע ובמשך שנים רבות הם לוהקו אך ורק בתפקידים של משרתים, אומנות, פועלים או פושעים. היו זמנים, ולא רחוקים כל־כך, בהם סיפור אהבה קולי נוער בין כושי ללבנה היה מבהיל את אמריקה כאילו היתה סוס עצבני. נשיקה צבעונית כזו היתה מרוקנת

סצינה מהסרט "המכבסה היפהפיה שלי". כבר בתחילת הסרט מופיעה על המסך נשיקה בין שני גברים.

אולם בדיקות ספורות. עם סיום עידן הסקס הצחור הוצ־פה אמריקה בסרטי כושים עד כדי כך שהתרגום הקול־נועי של סיפור קליגולה זכה לגירסה שחורה, "בלקי־לה".

כשנת 1961 הופק הסרט האנגלי "קורבן" שעסק בגלוי בנושא של סחיטה מהומוסקסואלים. דרק בוגארד, הגיבור, נסחט על־ידי מאהב צעיר כשמאחוריו עומדת אשה נאמנה ודואגת. הסרט הזה ניפץ סדק בחומת הטאבו הנורא. "הסנאט ימליץ ויאשר", "לורנס איש ערב", "מגע המינק", "מראה מעל הגשר" הם חלק קטן מסרטים אחרים שנגעו ב"נושא", נגעו – אבל עדיין בזהירות.

בשנת 1969 (בעקבות הצלחת המחזה) הופק הס־רט "הנערים שבחבורה" המספר על חבורת הו־מוסקסואלים שמבכים את מר גורלם בסיור לילי אחד. מכאן נלקח המשפט שנהפך לקלסי־קה – "הראה לי הומוסקסואל מאושר ואראה לך גוויה מחייכת". הסרט "יום א' הארור" של ג'ון שלזינגר עסק באהבת גבר ואשה בוגרים לנער צעיר. בסרט "מדר־גות" כיכבו ריצ'ארד ברטון ורקס האריסון כזוג חברים הומוסקסואלים. העובדה שהתדמית המקובלת של שני אריות־קולנוע אלה היתה כל־כך רחוקה מהדימוי ההו־מוסקסואלי, עזרה, כנראה, לא מעט ליכולת הצופים להתמודד עם הסיטואציה שעל המסך. בסרט "נישואים שונים" נבחר לגלם את ההומוסקסואל המתקשה לצאת מהארון שחקן הוקי מפורסם, שעצם עיסוקו המצ'ואיסטי בעבר לא נעלם, סביר להניח, מחבורת המלהקים. הסרט עוסק בבני־זוג בורגנים, היא מפיקה בתחנת טלוויזיה והוא רופא מצליח, שעולמם נהפך עליהם כאשר מתאהב הגבר בסופר צעיר. הבעיות, הלבטים, הסבל – כולם מתנהלים על המסך ברגשנות הוליוודית תחת שרביטו הלא־מאיים של ארתור הילר, מי שעשה לפני־כן את "סיפור אהבה" המתקתק.

> **נישואי־כיסוי כמו של רוק האדסון, אורגנו לשחקנים על־ידי מנהלי האולפנים.**

"שוטטות" של ויליאם פרידקין בכיכובו של אל פאצ'ינו, "והיה אם", "הסרג'נט", "הנוכל", "נערה מלטפת גבר" – וזהו רק חלק מרשימת הסרטים שנעשו באותה תקופה. בתחילת שנות השמונים, בעקבות הצלחתה המסחררת בארה"ב של הפארסה הצרפתית "כלוב העליזים", הופק גל נוסף של סרטים שנגעו – די בסטיריליות – בנושא ההומוסקסואלי. היו אלה סרטים שמרביתם טיפלו בחינוך בורגני בבעייתיות המאפיינת את עצם חייהם של הומוסקסואלים ולאו־דווקא בחוויה הריגשית של מערכות היחסים ביניהם: "מלכודת מוות", "שותפים", "ויקטור ויקטוריה".

וכשמצלמות הקולנוע שהתמחו בצילום גוף האשה החלו לומרות לאט־לאט לצלם היטב גם עירום גברי, ומפיקים שוכנעו שהקהל לא מקיא למראה סצינת נשיקה בין שני גברים – הגיעו האיידס והמוסר האמריקני החדש. עכשיו, סביר להניח, יחזרו למסך של התתנונים והגבריים הזסורים שכוכבי הוליווד הוכרחו ללבוש בעבר.

מיכל קפרא

ריזיק עוואד: "אחרי המקרה שאלתי – למה. אני לא מבין, לא מבין".

(המשך מעמוד 11)

מרוע. הלהיטות לנדב אינפורמציה יודעת גם להיות אינטרסנטית.

בשביל עפר, עליו מקרטעת המכונית במהירות שאינה עולה על עשרים קילומטר לשעה, מנסים להגיע שנית לביתם של ג'ודה והאב. אולי חזר כבר. מרחוק ניתן לראות צמד סוסים ליד הבית. כן, הנה הוא. האב יורד מביתו לאט לאט. כפות ידיים חזקות. הוא נכנס לחדר האורחים בבית בנו ג'ודה ומתיישב על הארץ. לא על המיזרון. המשפט הראשון שהוא אומר: "אתם צריכים לדבר איתם ולשאול למה ירו? למה?". המבט שלו מחפש תשובה אצל שני היהודים שנפלו עליו פתאום. הוא לא מבין למה. "הבן שלי לא עשה בעיות ליהודים. כל הזמן חי איתם בשלום. עוזר להם והם עוזרים לו. הוא היה עובד רק בשביל לאכול ולחיות. הוא לא חשב על שום דבר". ושוב: "מי אמר לירות? מי?" המתרגם מתקשה לעמוד בשטף הדיבור, אבל את סימני השאלה התדירים אפשר להבין גם בלי תרגום. "אני חושב", אומר האב, "שמישהו, בשמיים, רצה שהבן שלי ימות".

שני גברים צעירים, בני משפחה, נמצאים אף הם בחדר. הלהט של דיבורם נוגד את הטון של האב. אפילו כשהוא מבקש שייעשה צדק, הטונים לא עולים. מין שקט כזה. "אני לא רוצה פלשתין, לא רוצה כלום, רק לחיות. לעבוד ולחיות. עכשיו נשארתי פה לבד".

כשאני שואלת היכן התבשר על מות בנו, הוא שותק. במקומו עונה קרוב המשפחה הצעיר. "הוא היה פה. כששמע את היריות יצא החוצה, הלך למקום, וכשראה את הבן שלו נפל על הארץ".

האב: "שנתיים היה עובד איתם, אפילו היה קונה מהם כבשים. אז למה פתאום מת הבן שלי"?

אמרו שאנשי שילה ביקשו לקנות את קרקע המירעה שלך, וסרבת.

"בשביל מה לקנות? מה שהם רצו הם לקחו".

היו מריבות על קרקעות ביניכם לבין שילה?

"לא, לא היתה שום בעיה. פעם אמרו לנו שאסור לנו לעלות על איזה שטח כי זה שייך לשילה. אז בא עזרא (אחד מתושבי שילה, מ.ק.) ואמר שצריך לבקש רשות מהמזכיר שלהם כדי ללכת בדרך מיוחדת אל השטח שלנו. אז ביקשנו רשות וקיבלנו דרך אחרת. אין, אין בעיות. הם באים לפה, אפילו היה פה מנהל המפעל שלהם, שתה קפה. לפעמים היו נשארים פה עד 12 בלילה. הכל היה בסדר. אנשים טובים".

היו שאמרו שהרועים הערבים התגרו בתושבים או זרקו אבנים.

האב מחייך חיוך עייף, עצוב, אפילו לא מתייחס לשמועה. "הוא רעה צאן, הוא עבר איתם, אין היגיון", הוא ממשיך למלמל.

אחרי־כן הולכים שני בני המשפחה, אחרי־כן אנחנו הולכים, והאב נותר שם לבד.

עוד שאלה אחרונה שלנו:

מישהו מהיהודים בא אליך, דיבר איתך?

"לא, אף אחד".

מיכל קפרא

שילה

(המשך מעמוד 12)

בצחוק: "אוכל שניים־שלושה ערבים בכל בוקר".

אביגדור: "לא כל בוקר, רק פעם בשבוע".

לפי מה שאתם מספרים, מה שקרה לישראל היה יכול לקרות לכל אחד מכם?

אביגדור: "נכון. לכל אחד מאיתנו זה יכול היה לקרות".

יונה: "אני לא יודע את פרטי האירוע, מי שיודע זה ישראל עצמו, יש הוראות נוהל פתיחה באש. זה היה נתון לשיקול דעתו של ישראל. לא יודע מה הייתי עושה במקומו, אבל גם לי זה יכול היה לקרות".

איך אתם מרגישים עם מה שקרה?

עלי: "אנחנו לא מרגישים טוב. התחושה הכללית היא שלא יודעים מה לעשות עכשיו. צה"ל לא תמיד נמצא כאן. ואני משאיר את האשה בבית עם הילדים. זה קשה".

מדוע, לדעתכם, זה קרה?

אביגדור: "המקום בו קרה המקרה קרוב מאוד לישוב, לגן השעשועים. מעולם לפני־כן לא הסתובבו כאן רועים. וכשמדובר ברועים, הרי לרוב זה ילד שבא עם כמה כבשים. פתאום מגיעים ארבעה מבוגרים עם כבשים. זה נראה קצת מוזר. קילומטר לכל כיוון מהישוב הם לא רועים. הם יודעים בדיוק איפה האדמות שלנו. אין כאן גדר, אבל הם לא מתקרבים. זאת בהחלט היתה תופעה חריגה, חד פעמית. ארבעה ביחד, קרוב לישוב, זה חשוד. במקרה כזה, כל האפשרויות פתוחות".

אבל אתם הכרתם אותו, גם ישראל הכיר אותו.

יונה: "בעיתונים כתבו שישראל קרא לו 'שמוליק, שמוליק' – אז איך אפשר לסמוך על מה שכותבים? אבל נכון שאנחנו הכרנו אותו, גם ישראל הכיר אותו, באופן טבעי, כאשר מכירים את זה שנהרג, זה נהפך לענין אישי לחלק מהאנשים, ואני מניח שמי שהכיר אותו – מצטער. את ההרוג השני, שנפצע, ריזיק, אני מכיר אישית, וצר לי עליו שהוא נפגע. אם הערבים יפסיקו עם האינתיפאדה, יהיה יותר קל, לא יהיו קורבנות. למעשה, גם ישראל הוא קורבן וצר לי עליו, על המצב בו הוא נמצא כרגע".

חביבה: "אי־אפשר לראות את המקרה הזה כמנותק משאר האירועים בארץ. אנחנו לא התחלנו לזרוק אבנים לפני חמישה חודשים. בכלל לא זרקנו אבנים".

יש ביניכם כאלה שחוששים גיוס, תיסכול, תרעה?

אביגדור: "תיסכול? לא. אי־בהירות לגבי התיפקוד. אנחנו עושים את העבודה למערכת הבטחון ואנחנו גם הקורבנות שלה. חיים כאן במסגרת מרחבים צבאיים, וברגע שקורה דבר כזה שולחים את הבנאדם לטיפול פלילי במשטרה. מי שמפר שמירה מובא למשפט צבאי. לא יתכן שהמערכת הזאת לא תטפל במאשלה מסוג כזה. אם חייל הורג, לא מעמידים אותו למשפט פלילי".

יונה: "מה שישראל עשה נבע מתוך שיקול־דעתו. בנסיבות אחרות, האנשים שהוא ראה היו גם יכולים להיות מחבלים. אנחנו מצטערים על זה שנהרג אדם שלא קשור לענין".

ציפי: "גם ישראל הצטער כשהוא שמע על־כך".

איך אתם רואים את העתיד?

עלין: "לכולנו היה הרבה יותר טוב אילו היו מחילים כאן את החוק הישראלי האזרחי. גם לערבים זה היה יותר טוב. אחרת נדמה להם שאנחנו כאן באוסן ומני".

גם הם, השכנים שלכם, חושבים שזה יהיה טוב יותר?

יונה: "מה שחשוב זה מה שעושים היהודים, לא מה חושבים הערבים. זה מה שקובע. הם אף פעם לא שאלו אותי מה אני רוצה. למה אני צריך לשאול אותם מה הם רוצים? אנחנו חיים כאן, וזהו. לכן צריך לספח את המקום הזה כדי שיבינו מי מנהל פה את הענינים. מי שירצה לחיות איתנו יהיה אזרח ישראלי. למי שזה לא יהיה נוח, שילך מכאן".

ציפי: "אבל אם יהיה שלום אמיתי, לא תסכימו להחזיר את המקום? אולי אפילו אם אנחנו צודקים, לא שווה להתעקש קצת?"

עלי: "אם יהיה שלום, אף אחד לא יגיד לי איפה לגור. למה שלא אשב כאן? אני מוכן להיות ליברלי ולוותר על הגדה המזרחית של הירדן. על יהודה ושומרון אין מה לדבר".

אתם שונאים ערבים?

"בכלל לא".

ייחוס ארכיאולוגי

בין שילה התנכ"ית לשילה המודרנית מפרידות 3,500 שנה. יש לכך הרבה תוכחות ארכיאולוגיות שנמצאו בחפירות שנעשו בסביבה. התושבים גאים על הייחוס. גם כאן, הם אומרים, התוותק הוליד קביעות, וגם אם זו אינה רצופה מבחינות היסטוריות – הם לא מוטרדים מכך. "זהו זה, אנחנו כאן, וזאת עובדה", אומר יונה צורף; חד וחלק.

שילה החדשה קיימת כעשר שנים. בעיצומן של שיחות השלום בקמפ־דיוויד עלו ראשוני המתנחלים על הקרקע, בקדוונים. שמונה משפחות ועשרים וחמישה רווקים מגוש אמונים. הנשיא קארטר לא אהב את הרעיון. הוא אמר אז למנחם בגין שזאת הפרת התחייבות. בגין לא התבלבל וענה לקארטר שלא מדובר בהתנחלות, אלא במשלחת ארכיאולוגית. מתנחלו שילה, לעומתו, אמרו אז בגלוי: "אנחנו ארכיאולוגים, אנחנו מתיישבים". בדיחת מקומית. היום יש בשילה תשעים משפחות. כשמכפילים את מספר המשפחות במספר הילדים (חמישה ילדים בממוצע למשפחה, א.מ.), מגיעים למספר כללי של כ־450 תושבים.

אביבה מץ

קוראים לזה אהבה

(המשך בעמוד 21)

שתתגייר. היא למדה יהדות ששה חודשים, שלוש פעמים בשבוע. עשתה את זה. הוא מעריך את זה. קשה לו להפוך מצב בראש. נאמר, שהוא היה מתנצר. מתחתן עם כומר מול העיניים.

מוטי: "אם היתה מסרבת להתגייר זאת היתה בעיה. הייתי מתחתן איתה, כי אני לא יכול לוותר עליה, אבל היה קשה לי להתמודד עם זה לאורך השנים. זה חשוב לי, בגלל הדרך שבה גדלתי. אני מאמין חזק במורשת, בהיסטוריה. חשוב לי לתת לילדים שלי צ'אנס לגדול כיהודים. אין לי בעיה עם מה שקרי מאמינה בו. אני לא מטיף דתי שצריך לשנות את האמונה שלה. מעולם לא דיברנו על דת כחלק מן החיים השיגרתיים".

קרי: "היהדות זה לא עניין זר לי לגמרי. אנשים לא מבינים את זה כאן. נדהמים לשמוע שאני באה מבית קאתולי. אבל גדלתי בסביבה יהודית. הלכתי לבית ספר שלמדו בו 75 אחוז יהודים. גדלתי איתם. לא היו לי דעות קדומות. המשפחה שלי מאוד חופשיה. הילדים עצמאיים. ההורים שלי רוצים רק שאהיה מאושרת. אני נגד הדרשות האלה של הכמרים בטלוויזיה. האמונה שלי היא בלב".

הסבלנות מביאה את מוטי דניאל למקומות שבהם מגשימים חלומות. הוא לא מטונק בסגנון נסיכי. הוא לא בונה כותרות תקשורת. אבל יש בו משהו מוגן, תינוקי, חמוד. באיזו דרך של הסתפקות במועט הוא עומד לבסוף סמוך למעגלי האור. כשהיה ילד, חלם על מילגת כדורסל בקולג' אמריקני. הוא הגשים. ואז רצה את הנערה מאמריקנית הגדולה והיפה. הוא קיבל. היא עוקבת אחרי נדודי השינה שלו בלילות האחרונים. כל כך הרבה נצחונות צפויים לו בצפיפות הימים הקרובים. קשה לבחור חולתי להכיל הכל. מכבי תל־אביב, קול הכרוז השחצני ברמקול המכביסטי, התחרותיות הקשורה, הקהל התובעני, החתונה, התתונה.

החתונה תערך ב"גן אורנים". צמרת הכדורסל תגיע בחליפות. קרי תלבש את השמלה שסבתא שלה לבשה כחופתה. תחרה על החזה, מחשוף צנוע, הרבה בד אוורירי מתחת למותניים. היא הוסיפה שולי תחרה באימרה, בגלל הגובה. "זאת שמלה פשוטה. זאת צריכה להיות אני שם, בחתונה, לא השמלה. אני חושבת על פשטות, על טוהר".

ההורים שלה יבואו, היא כבר לא יכולה לחכות לרגע הזה. הם יגורו איתם במשך כמה ימים בדירה. היא לא תזוז מהם לרגע. אחר־כך יטוסו כולם לארה"ב. החודשים הקרובים הם כמו תופינים בתוך קופסה חנוטה בסרט ורוד. תהיה מסיבת חתונה בלונג איילנד. קאס, החברה הטובה של קרי, תבוא במיוחד מקוריאה, שם היא עובדת בארגון המשלחת האמריקנית לאולימפיאדה.

הכלה והחתן יתאמנו בחצר הבית בכדורסל. שניהם רוצים להגיע טוב לתחילת העונה הבאה. קרי כבר לא חשה את הכדורסל בעצמותיה. לפעמים היא מתפתה לכדרר עם השחקנים באימונים, אבל לא בוער ההכרח בידיים. היא הוגה באיזה יום עתידי, שבו תתחיל סוף סוף לעסוק במקצוע שלמדה באוניברסיטה – יחסי ציבור ופרסום. בשנה הבאה היא רוצה לנסות להתקבל לקבוצת נשים כלשהי. אבל לפני זה יטיילו קצת באמריקה. הכיוון – פלורידה.

היא מפריחה "היי" חביב אל מיקי ברקוביץ, מחייכת אל ג'מצ'י "מחר, מה"ז מחליפה דיעה עם גרג קורנליוס, פצוע, יושב לידה. היא לא מתאמצת להיות בעיניינים. אנשים ניגשים אליה. "הי פייבוריט'ז אומרים לה, מלטפים, רוכנים אליה. האם היא מורעת לאהדה הטוטאלית הזאת?

קרי: "אני לא חושבת על זה. אני לא בטוחה שהם ממש אוהבים אותי. הם בעד מוטי, אז הם נחמדים אלי. זה לא מטריד אותי. זה גם לא מפיג את רגעי הבדידות שלי. אם היה לי איזה ספק ביחס לעתיד, והיו לי רגעים קשים בשנה האחרונה, שהרגשתי אבודה, זה לא היה בגלל מוטי. היחסים איתו זה הדבר הבטוח בחיי. קשה לי רק להיות רחוקה מהבית".

מוטי דניאל במגרש: "כדורסל זה משחק של טעויות"

תלמה אדמון

גוּטֶה

(המשך מעמוד 33)

מידרכה מובילה לצריף, אבל הוא כבר לא כל־כך הולך יותר. שיסל נסע ללוס־אנג'לס, עשה עלייה וניקלט מהר.

ואיפה גוטה, לעזאזל?

כמה שנים לא ראיתי אותו, עד שיום אחד נודע לי שהוא פתח עסק של דגים, חנות לשיווק דגים "שלדג" בפינת הרחובות הירקון/יורדי הסירה. הלכתי לבקר את גוטה היפה, שהיה מלך החוף שלנו. טראבולטה של שרתון הוא סוחר דגים היום. גוטה עדיין יפה, יש לו כרס קטנה שדי מציקה לו, וסביבו – במקום השמיניסטיות של פעם – שרימפסים, קלמארי ודגים.

אי־אפשר לחיות עם חמור על החוף לעולם. בימים ההם לא דיברנו אף פעם על העבר שלנו. פנינו היו לעתיד. אבל עכשיו כבר מותר, עכשיו כבר יש לנו כרס קטנה, והעתיד מאחורינו.

אנחנו יושבים ביחד, בפתח החנות שלו, שותים בירה וגוטה מספר לי שנולד ממש כאן, ברחוב יורדי הסירה. הוריו הגיעו לארץ מאלכסנדריה שבמצרים. גם אביו קשור לים, במשך שנים רבות עבד בנמל, והוריש את אהבת הגלים הכחולים לבנו אלי, שמאוחר יותר יקראו לו "גוטה" כי כל מה ששואלים אותו על החיים הוא אומר: גוטה. בתוך חיובי.

אני שואל אותו: "איפה למדת?". גוטה לא כל־כך מבין את השאלה שלי. "תיראה", הוא אומר, "הייתי בבית־ספר, אבל לא דפקתי כרטיס כל יום. הייתי בורח לים כל בוקר. שלחו אותו למיסיון ביפו, חשבו אני אהיה נוצרי. אבל גם משם ברחתי לים. אבא שלי ראה שהראש שלי זה רק ים, ואמר לי: 'אם אתה כל־כך רוצה ים – קודם־כל לך תעבוד קצת בספינות ריג'". גוטה עלה על ספינות ריג, אחר כך התגייס לצי הסוחר, אחר כך התגייס למציצים בחוף שרתון ושם הכרתי אותו.

"ואיפה היית כל הזמן מאז ועד היום?" אני שואל אותו.

"למטה ולמעלה", הוא אומר.

"ואיך החיים עכשיו?"

"גוטה", אומר גוטה.

כל נערי החוף עברו בערך אותו מסלול, מסלול שנות השישים הידוע. בהתחלה אתה אומר לעצמך: אין מחר. אתה נראה טוב, אתה בריא, שימות העולם. אתה שותה כל בקבוק, מעשן כל שיח, מסטול תמידית, עד שלבסוף באמת העולם מת, שנות השישים חולפות, אתה נישאר לבד: נישואיו הראשונים של גוטה לא נגמרו גוטה: "איך אתה יכול להחזיק אשה כשכל הילדות בחוף צועקות כל הזמן גוטה גוטה?"

אחרי שכולם הציצו לכולם זה התחיל לשעמם, וגוטה פנה לעסקי המסעדות, פתח מסעדה של עשירים, "שלדג", ביחד עם ידידו שוקי, ואחר כך פתח עסק עצמאי משלו "שלדג", ויש לו אשה שניה, רונית, ושתי בנות. מדי פעם הוא אפילו מסתכל בספר תהילים קטן ודופק פסוקים. "אני מאמין באלוהים", אומר גוטה, "היה לי פעם רב שהתייעצתי איתו על כל דבר, אבל הוא מת".

במקרר החנות של גוטה אתה רואה את כל רגת הארץ: "יש לנו פה את הדגים הכי גוטה בעולם, אבל אנשים לא מבינים את זה". גוטה מוכר דגים יפים וטריים. כל אחד יודע שדג חייב להיות טרי, וכמה שהוא קופץ יותר מהר מהגלים לשמן הרותח, כך הוא טעים יותר. "ים התיכון הוא ים גוטה", אומר גוטה. "הוא פחות מלוח ופחות עמוק מים סוף, ובגלל זה הדגים יוצאים פה יותר גוטה".

גוטה מכיר את כל הדגים שהוא מוכר: לוקוס, פארידה, מוסאר, ציפורה, סול, קרפיון – שהוא טוחן בעצמו לגפילטע־פיש – שרימפסים ענקיים שנקראים "קריסטל" או "ג'מבו", שרימפסים קטנים וקלמארי. הוא קונה אותם מדייגים מעזה שמשיטים סירות עם שמות עבריים יפים: "נחשול", "מרמיר", "סנפיר". גוטה קונה את הדגה ישר מהדייגים, והדגים הם כל עולמו. הוא לא מסתפק במכירה אלא גם מסביר לקליינטים כיצד להכין את הדג לארוחת מלכים, שכן אין לך דבר שכל־כך קל לקלקל בבישול כמו דג.

אני מסתכל עליו, על מלך החוף של שנות השישים, ורואה דג גדול שממשיך לשוט הלאה בים החיים. גוטה היפה שוקל חופן שרימפסים ענקיים לאיזו עשירה צפונית שבאה לקנות משהו גוטה לשבת, ואומר: "היה גוטה בסיקסטיס, אבל כל דבר יפה ניגמר. וגם עכשיו זה גוטה, אבל אחרת. העיקר לא להתרחק מהים, אף פעם. אני, כשאני נוסע לירושלים, אני לוקח מפה, ובקבוק עם מים מהים של 'שרתון'. חייב לראות כל יום את הים. אפילו לרגע".

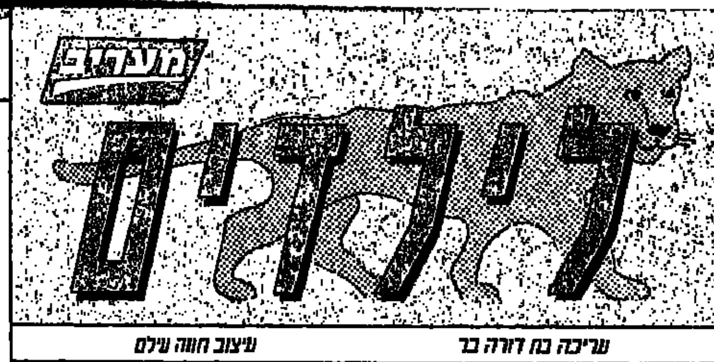
היום גוטה הוא איש עסקים, מבין גדול בדגים ובמחיריהם, מכיר את השוק, כמו שאומרים. אבל כשאני כותב את הרשימה הזאת וחושב על גוטה, אני עדיין רואה אותו על החוף, עם חמור, נערה יפהפיה, טייפ צורח שירי חיפושיות. כמו נערי חוף אחרים שהחיים הפכו אותם לסוחרים, כך גם גוטה, לפעמים, כותב שירים. את השיר האחרון שכתב הוא הקדיש לחברתו לשעבר, מונה זילברשטיין ז"ל:

"חברה היתה לי בהרבה סימטאות,
באותו יום לא היו לה הרבה אמהות,
בסוף גם לא שמעה זעקות,
בקושי אספו דמעות,
לא היה את מי לראות,
לא עברת מספיק את כל המילות,
זה סוף החשפלות,
את נר חיית,
את נר היום,
את נשכחת משישי לראשון,
בסוף החלום".

יהי זכר הסיקסטיס ברוך, שאילו לא הן איפה היית מוצא היום סוחרי דגים שכותבים שירים? הזמן חולף אבל הים נשאר, והוא חלק וסודי, ומבטיח, ממש כמו אז, כשהיו לנו פתרונות להציל את העולם, אבל העולם לא הקשיב לנו. ים ישראל חי!

יהונתן גפן

עריכה בת דורה בר · עיצוב חווה עילם

20 במאי 1988 ד' בסיון תשמ"ח גליון 366

גם אני הייתי ילד

גידי גוב

"הייתי סתם ילד רגיל" מספר הזמר בדרן גידי גוב. "רציתי להיות עורך דין כשאגדל, אך מכיוון שהייתי תלמיד גרוע היה ברור ששאיפתי לא תצא לפועל, למעשה לא אהבתי ללמוד רוב מקצועות הלימוד לא עניינו אותי, אולי היום זה אחרת. במקום להכין שעורי בית התעסקתי והאזנתי ב... התחביב שלי, להקת התיפושיות (ה"ביטלס"), כמו כן אהבתי לקרוא ספרים כ"במשעול הצר", "הרוח בערבי הנחל", "עליסה בארץ הפלאות", ספרי מדע בדיוני וספרי הרפתקאות כמו של הסופר ז'ול ורן. חבל שהיום אין לי את הזמן הדרוש לקריאת ספרים כמו שהיה לי כאשר הייתי ילד קטן. בילדותי כלל לא נטיתי לבידור, הייתי רחוק מלהיות "ליצן הכיתה", והוריי לא שלחו אותי ללמוד לנגן...

"לא אהבתי ספורט מלבד סקי מים אותו עשיתי בתקופה שגרתי באילת. הילד גידי גוב היה ביישן גדול גם מבנות... המפנה חל לקראת הגיוס. עקב פרופיל נמוך נצבה לפני הברירה אם לשרת כפקיד או לנסות ולהתקבל ללהקה צבאית. למזלי הכרתי באילת את המפיק יאיר רוזנבלום, אשר הציע לי להבחן ללהקת הנח"ל. ללא כל יומרות ניגשתי ולהפתעתי הסתבר כי סוג קולי "בריטון" מתאים ללהקה, התקבלתי". בהפעותיו כזמר, שחקן ומנחה תוכנית הטלויזיה "זהו־זה" מרבה גידי ללבוש מכנסי ג'ינס משופשפות. מסתבר שעוד בילדותו אהב ג'ינס: "אך לדאבוני" – מספר גידי – "היה קשה להשיג בארץ ג'ינסים אמיתיים (משופשפים), וכדי להכעיס תמיד הביאו לי מחו"ל ג'ינסים משופשפים למהדרין אך גדולים עליי פי שניים...." – אגב בבית לובש גידי אך ורק טרנינג...

גידי אינו מתרגש כלל מול מצלמות הטלויזיה – "זה דבר טיבעי ואין מה לעשות כנגדו". (אוליי בשל כך הופעתו היא מעין חצי אדישה...), אך זה למראית עין בלבד. הוא מודע היטב לקהל המעריצים הצעיר שלו. לדעתו הילדים של היום אינם שונים מבעבר – "יש להם אותם תחביבים, כדורגל, קריאת ספרים לפני השינה או במשך כל השנה... אותן תגליות ודעות, וזה גם מה שגידי מסיק כיום משני ילדיו הקטנים.

דניאל סטוקלין.

גידי גב

ציור ורית צרפתי

סַל הַבִּכּוּרִים

כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְבֵיתָהּ שֶׁל נוּרִית אָמְרָה אִמָּהּ שֶׁל נוּרִית:

"אֲנִי לֹא מַסְכִּימָה שֶׁתִּקְטְפִי מִן הַיְּרָקוֹת שֶׁבְּגִנָּתֵנוּ. נָכוֹן שֶׁאַתְּ עָזַרְתְּ הַשְׁקִיתֶם וְטִפַּלְתֶּם בַּיְּרָקוֹת, אֲבָל אֶת הַיְּרָקוֹת הָרִאשׁוֹנִים הִבְטַחְנוּ לְסַבָּא נָתָן".

נוּרִית פָּרְצָה בִּבְכִי וּבָרְחָה לַמִּדְרָגוֹת, וַאֲנִי הָלַכְתִּי אַחֲרֶיהָ.

יָדַעְתִּי שֶׁעָצוּב לָהּ, אַךְ הָיִיתִי מֻכְרָח לוֹמַר לָהּ: "נוּרִית, לֹא נוֹרָא. דְּמֵי הַכִּיס שֶׁנּוֹתֶנֶת לִי סַבְתָּא יַסְפִּיקוּ לְמַלֵּא אֶת הַסַּל הַגָּדוֹל שֶׁלָּנוּ בִּירָקוֹת".

אַךְ נוּרִית לֹא נִרְגְּעָה וְהִמְשִׁיכָה לִבְכּוֹת: "זֶה לֹא צוֹדֵק, אֵלּוּ הַיְּרָקוֹת שֶׁלָּנוּ".

כְּשֶׁעָבַרְתִּי דֶּרֶךְ הַמִּטְבָּח הִבִּיטָה בִּי אִמָּהּ שֶׁל נוּרִית בְּעֶצֶב, אַךְ שָׁתְקָה.

לִמְחֳרַת קָנִינוּ נוּרִית וַאֲנִי בַּחֲנוּת הַיְּרָקוֹת שֶׁל חַיִּים כַּמָּה מְלָפְפוֹנִים, עַגְבָנִיּוֹת, גֶּזֶר, צְנוֹנִיּוֹת וַחֲסָה.

הַיְּרָקוֹת הָיוּ יְקָרִים מִדַּי וְלֹא הָיָה לָנוּ דֵּי כֶּסֶף לְתוּתִים הָאֲדֻמִּים, שֶׁכָּל כָּךְ רָצִינוּ לְעַטֵּר בָּהֶם אֶת הַסַּל וּלְמַלֵּא אוֹתוֹ.

הָיִינוּ מְאֻכְזָבִים מִסַּל הַבִּכּוּרִים שֶׁסִּדַּרְנוּ, שֶׁהָיָה רֵיק בְּחֶלְקוֹ.

וְנוּרִית אָמְרָה: "בּוֹא וְנַרְאֶה אֶת הַסַּל לְאִמָּא".

אִסַּפְנוּ בְּיַד אַחַת אֶת הַסַּל וְרַצְנוּ לְבֵיתָהּ שֶׁל נוּרִית.

כְּשֶׁנִּכְנַסְנוּ שָׁמַעְנוּ אֶת סַבָּא נָתָן אוֹמֵר לְאִמָּא שֶׁל נוּרִית:

"זוֹ הַפְתָּעָה שֶׁלִּי וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמֵּךְ לֹא לוֹמַר דָּבָר". לֹא הֵבַנּוּ מָה קָרָה.

נוּרִית קָפְצָה לִזְרוֹעוֹתָיו שֶׁל סַבָּא, וַאֲנִי אָמַרְתִּי לוֹ: "נָתָן, רְאֵה אֶת סַל הַבִּכּוּרִים שֶׁלָּנוּ".

"מָה זֶה, יְלָדִים" – קָרָא סַבָּא – "הַסַּל שֶׁלָּכֶם רֵיק? בּוֹאוּ וְנִקְטֹף אֶת הַיְּרָקוֹת שֶׁבַּגִּנָּה. הֲרֵי גִּדַּלְנוּ אוֹתָם יַחַד לְחַג הַבִּכּוּרִים וּכְבָר שִׁכְנַעְתִּי גַּם אֶת אִמָּא שֶׁאֵלֶּה בִּכּוּרֵי הַיְּרָקוֹת שֶׁלָּכֶם".

מִלֵּאנוּ אֶת הַסַּל בְּפִתְאוֹמִיּוּת. הִקְפַּדְנוּ שֶׁהַיְּרָקוֹת יִהְיוּ מֻנָּחִים לְפִי צְבָעִים: יָרֹק לְיַד אָדֹם וְסָגֹל לְיַד כָּתֹם. הַסַּל הָיָה צִבְעוֹנִי וְיָפֶה.

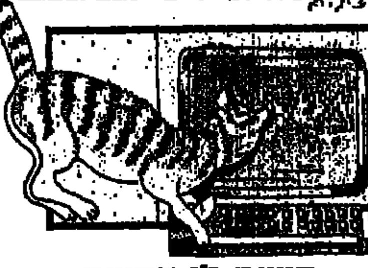
"רַק רֶגַע, יְלָדִים", אָמַר סַבָּא נָתָן. "עֲדַיִן לֹא סִיַּמְנוּ, וְאֶת אֵלֶּה הֵבֵאתִי לָכֶם מִגִּנָּתִי".

הָיוּ אֵלּוּ תּוּתִים סְמוּקִים, עֲטוּרִים עָלִים יְרֻקִּים.

אִמָּא קִשְּׁטָה אֶת הַסַּל בְּסִגָּלִיּוֹת וּבִצְבְעוֹנִים.

הַסַּל הָיָה כָּבֵד וּבְקֹשִׁי הִצְלַחְנוּ שְׁנֵינוּ לָשֵׂאת אוֹתוֹ לְבֵית־הַסֵּפֶר.

כתבו: שָׂרָה סַבְרוֹנִי
אֲרִיאֵלָה שָׁקֵד

חשוב לי מחשב

שלום חבר'ה!

בשנים האחרונות חל פיתוח מדהים של תוכנות למיניהן ומחשבים חדישים ומשוכללים יוצאים לשוק. כיום הושקע מאמץ רב לשכלול המראה המוצג על הצג של המחשב – הגרפיקה משתכללת והצלילים נעשים צלולים יותר ויותר. התוכנות החדישות כה משוכללות, עד כי נדמה שהגרפיקה על צג המחשב אינה מורכבת מנקודות־נקודות, אלא תמונה מושלמת. במשחקי המחשב בהם אתם משתעשעים ישנה גרפיקה מרהיבה, שלל צבעים ומוסיקת רקע נעימה.

כמובן שבפינה הקטנה שלנו לא נוכל להגיש לכם תוכנות להעתקת תמונות וציורים ברמה איכותית גבוהה; אך הנה לפניכם רעיון נחמד ושימושי ששלח לנו יובל שמול מחיפה.

בתוכנית זו תוכלו לכתוב כל טקסט כתוב, תוך שימוש בכל הסימנים והתוכנית תגדיל אותם לפי התנאים שתכתיבו לה. לאחר מכן תוכלו לוסיף לתוכנית צבע ואף להדפיס טקסטים מוגדלים.

הערה: לאלה השוכחים או שלא יודעים: בכדי לכתוב בעברית (את התכנית עצמה ואת המשפטים המיועדים להגדלה), יש לטעון במערכת ההפעלה (DOS) את הקובץ לעברית (HEBREW) ולאחר מכן, בתוכנית הבייסיק להקיש [⇆] + CTRL, להחליף שפות בין עברית לאנגלית.

בהצלחה ובהנאה

עידו

```
10 SCREEN 1:CLS:KEY OFF:LOCATE 8,1:INPUT "להגדיל משפט=";A$:IF A$="" THEN RUN
20 PRINT :PRINT "20 סקסימום גודל כל אות רוחב ";INT(320/(LEN(A$)*8))
30 LOCATE 13,1:INPUT " רוחב כל אות=";TX:IF TX=0 OR LEN(A$)*8*TX>320 THEN GOTO 30
40 LOCATE 15,1:INPUT "אורך כל אות=";JY:IF JY>20 OR JY<1 THEN GOTO 40
50 A=0:B=40:CLS:PRINT A$
60 FOR Y=0 TO 7:FOR E=0 TO (LEN(A$)*8-1)
70 IF POINT(E,Y)<>0 THEN FOR I=1 TO TX:FOR G=1 TO JY:PSET (A+I,B+G):NEXT :NEXT
80 A=A+TX:NEXT E:A=0:B=B+JT:NEXT Y:PRINT "האם ברצונך לנסות שוב ? (כ/ל)"
90 A$=INKEY$:IF A$="כ" OR A$="Y" OR A$="F" THEN RUN  ELSE IF A$="" THEN 90
100 END
```

מעריב לילדים

מעריב לילדים

משתעשעים

תַּשְׁבֵּץ הַטֶּנֶא

לְאַחַר שֶׁתְּסַיְּמוּ אֶת הַתַּשְׁבֵּץ הַצִּיבוּ בְּדַרְכֵי הַטֶּנֶא – בִּמְקוֹם מִסְפָּרִים – אוֹתִיּוֹת, בְּהֶתְאֵם לִמְקוֹמָן בַּתַּשְׁבֵּץ וְתִקַּבְּלוּ שֵׁם נוֹסָף לֶחָג.

מאוזן: 1. הֶחָג שֶׁאָנוּ חוֹגְגִים בְּיָמִים אֵלֶּה. 4. תִּמְצְאוּ אוֹתָם בָּעֵץ (כְּתִיב חָסֵר). 7. הַיּוֹם שֶׁיָּבוֹא. 9. גָּדוֹל בַּתּוֹרָה. 10. פַּח. 11. נְבוֹרֶת מְגִלָּה. 12. ה' נָטַל הַצְּלִילִים. 13. אֵבֶר חָשׁוּב בַּגּוּף. 15. בּוֹ שׁוֹחִים וּמַפְלִיגִים. 17. נוֹתֵן כֶּסֶף אוֹ דָּבָר מָה לְמַטָּרוֹת צְדָקָה. 20. הַגַּן שֶׁלָּהּ. 22. מִתְקַדֵּם בִּמְהִירוּת. 23. מָזוֹן זֶה מְכִינִים מַאֲכָלִים בִּמְיֻחָד בְּחַג שָׁבוּעוֹת. 24. פְּרִי קֵיצִי צָהֹב בַּעַל גַּלְעִין מְשַׁמֵּשׁ לְמִשְׂחָק. 28. קַיָּם. 30. נָכְרִי שֶׁהִתְיַהֵד. 31. חָסַף אֶת הַתְּבוּאָה. 33. גַּבְשׁוּשִׁית יָם. 34. אַרְיֵה. 35. רוּת הָיְתָה כַּלָּתָהּ.

מאונך: 1. צוֹמַחַת בַּשָּׂדֶה וּבְתוֹכָהּ גַּרְגְּרִים שֶׁמֵּהֶם עוֹשִׂים קֶמַח. 2. תִּמְצָא אוֹתָם בַּכֶּרֶם. 3. עֵץ פְּרִי מִ־7 הַמִּינִים. 4. נָהָר שֶׁהָיָה בְּגַן עֵדֶן. 5. שִׂיחַ נוֹי קוֹצָנִי. 6. פְּרִי אֲדָמָה, גְּדוֹלֵי הַשָּׂדֶה. 8. הַפּוּכוֹ: קַר. 14. בְּתוֹכוֹ. 16. כָּל אֶחָד מֵהַחַגִּים – שָׁבוּעוֹת, פֶּסַח וְסֻכּוֹת. 18. חָמֵל (כְּתִיב חָסֵר). 19. אִילָן. 21. מֹשֶׁה, לְמָשָׁל. 24. כְּלִי קְצִירָה. 25. חֹם רַב, סַמְסִין. 26. מְסַמְּנֵי הַנִּקּוּד. 27. סְגֻלָּה בַּגּוּף. 29. מַתָּנָה. 31. בֵּית הַצִּפּוֹר. 32. גָּבוֹהַּ.

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס

מָה אָבִיא כְּבִכּוּרִים?

מָה אָבִיא בְּסַלְסִלָּה?
הַבְּחִירָה אֵינָהּ קַלָּה.
זֵר פְּרָחִים בְּשָׁלָל צְבָעִים,
אוֹ נִיחוֹחַ מְטַעֲמִים?

וְאוּלַי קַרְנֵי סַמָּה –
שַׁי קָטָן לָאֲדָמָה.
אוֹ מְפָרַח צוּף וָטַל,
אֲמַלֵּא אֶת כָּל סַלִּי

יְרָקוֹת מִן הַגִּנָּה,
חַסָּה, כְּרוּב וְאֶפּוּנָה.
אֲנָנָס, שָׁקֵד לִימוֹן.
בִּכּוּרִים לִי יֵשׁ הָמוֹן!

אַךְ הַסַּל אֵינוֹ גָּדוֹל,
לֹא יוּכַל לָשֵׂאת הַכֹּל.
אָז אוּלַי זוֹ הַשָּׁנָה,
שִׁיר אָבִיא וּמַנְגִּינָה.

מאשה קלו

ציור ורית צרפתי

הֵיכָן אֶפְשָׁר לִמְצוֹא?

לִפְנֵיכֶם רְשִׁימַת שֵׁמוֹת מֵעוֹלַם הַצּוֹמֵחַ וּלְיָדָהּ שְׁמוֹת מְקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם נִתָּן לִמְצוֹא אוֹתָם, אֶלָּא שֶׁהַמָּקוֹם לֹא מַתְאִים לַשֵּׁם. הַתּוּכְלוּ אַתֶּם לְהַתְאִים נְכוֹנָה?

1. מָלוֹן – שָׂדֶה. 2. עֲנָבִים – מִקְשָׁה. 3. שִׁבֹּלֶת – פַּרְדֵּס. 4. תַּפּוּז – גַּן יָרָק. 5. חַסָּה – כֶּרֶם.

בין הפותרים יוגרל ספר של אבשלום קור

מַה בַּטֶּנֶא?

לִפְנֵיכֶם רְשִׁימַת יְרָקוֹת, הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַטֶּנֶא שֶׁל תָּמָר, אֶלָּא שֶׁהַשֵּׁמוֹת בָּאִים בִּרְמָזִים. הַתּוּכְלוּ לְגַלּוֹת מָה בַּטֶּנֶא? לְדֻגְמָה פִּתְרוֹן מס' 1 – סֶלֶק.

1. הוֹצֵא אֶת זֶה מִכָּאן!
2. הִתְקָרְרוּת.
3. מַלְאָךְ.
4. חָתוּךְ בְּמִסְפָּרַיִם.
5. אַף בְּתוֹכָהּ.
6. מְרַחֶמֶת.

בין הפותרים יוגרל סט פלסטלינה צבעונית

שֵׁמוֹת לֶחָג

לִפְנֵיכֶם 7 מִלִּים שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵין קֶשֶׁר בֵּינֵיהֶן. הִתְבּוֹנְנוּ בָּהֶן הֵיטֵב (נַסּוּ לְשַׁנּוֹת אֶת סֵדֶר הָאוֹתִיּוֹת) וְתִמְצְאוּ שֵׁמוֹת הַמִּסְתַּתְּרִים בָּהֶן: הֲתֵדְעוּ מָה הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֶן לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת?

1. תּוֹר. 2. עוֹזֵב. 3. פַּרְעֹה. 4. מַעְיָן. 5. מַלְכִּיאֵל. 6. נַחְלוֹם. 7. כִּלְיוֹנוֹ.

פִּתְרוֹן: 1. רוּת. 2. בּוֹעַז. 3. עָרְפָּה. 4. נָעֳמִי. 5. אֱלִימֶלֶךְ. 6. מַחְלוֹן. 7. כִּלְיוֹן.

בין הפותרים יוגרל ספר של אבשלום קור

מימי

פתרונות נא לשלוח ל"מעריב לילדים" ת.ד 20044 ת"א

הודעה

כל הילדים שיש להם לב לבעלי חיים ואיכפת להם, ורוצים להשתתף באגודה החדשה שנפתחה (קח ילדים למען בעלי חיים) נא ליצור קשר עם: ליאת קופלמן רחוב הזית 10 ... 37000 טלפון: 370005 – 06. ... חברים באגודה ... 12.6 ...

יא-אללה, איזה כאב ראש קיבלתי מהסֵּר הזה...

חידה

כְּשֶׁהֵם הוּא עוֹלֶה וּכְשֶׁקַּר הוּא יוֹרֵד. מִי אֲנִי?

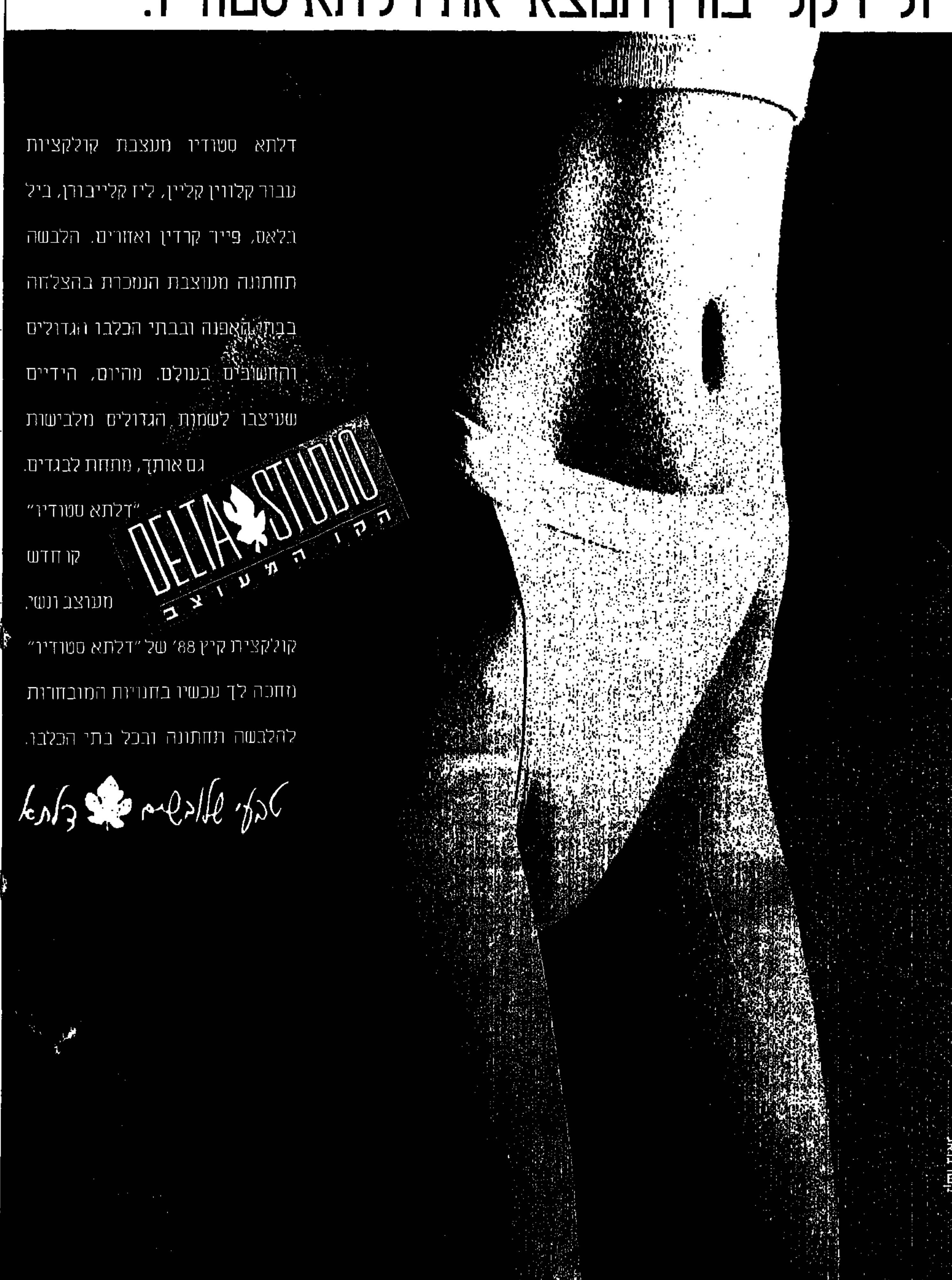
קרן סער כתה א'
אזור

אֵיזֶה צְחוֹק!

אָסִיר א': "לִכְמָּה שָׁנִים נִגְזַר דִּינְךָ?"
אָסִיר ב': "99 שָׁנִים. לִכְמָּה שֶׁלְּךָ?"
אָסִיר א': "70 שָׁנָה"
אָסִיר ב': "שֵׁב לְיַד הַדֶּלֶת, אַתָּה תֵּצֵא רִאשׁוֹן"...

נוית נגאל – אשקלון

מאחורי התחתונים של קלוין קליין, ביל בלאס
וליז קלייבורן תמצאי את דלתא סטודיו.

דלתא סטודיו מעצבת קולקציות עבור קלווין קליין, ליז קלייבורן, ביל בלאס, פייר קרדין ואחרים. הלבשה תחתונה מעוצבת הנמכרת בהצלחה בבתי האפנה ובבתי הכלבו הגדולים והחשובים בעולם. מהיום, הידיים שעיצבו לשמות הגדולים מלבישות גם אותך, מתחת לבגדים.
"דלתא סטודיו"
קו חדש
מעוצב ונשי.
קולקצית קיץ 88' של "דלתא סטודיו" מחכה לך עכשיו בחנויות המובחרות להלבשה תחתונה ובכל בתי הכלבו.
DELTA STUDIO
הקו המעוצב
טבעי שלובשים דלתא